

TÜRKİYE FESTİVALLER ATLASI

EDİTÖRLER:

DOÇ. DR. ÖMÜR UÇAR, DOÇ. DR. BAYRAM KANCA

YAZARLAR:

DOÇ. DR. ÇAĞDAŞ ERTAŞ

DOÇ. DR. MEHMET MERT PASLI

DOÇ. DR. ÖMÜR UÇAR

DOÇ. DR. PAŞA MUSTAFA ÖZYURT

ÖĞR. GÖR. AHMET ÖNAL

EĞİTİM
yayınevi

TÜRKİYE FESTİVALLER ATLASI

Editörler: Doç. Dr. Ömür Uçar, Doç. Dr. Bayram Kanca

Yazarlar:

Doç. Dr. Çağdaş Ertaş

Doç. Dr. Mehmet Mert Paslı

Doç. Dr. Ömür Uçar

Doç. Dr. Paşa Mustafa Özyurt

Öğr. Gör. Ahmet Önal

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydoğan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Kübra Konca Nam

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 76780

E-ISBN: 978-625-97435-0-9

1. Baskı, Aralık 2024

Kütüphane Kimlik Kartı

TÜRKİYE FESTİVALLER ATLASI

Editörler: Doç. Dr. Ömür Uçar, Doç. Dr. Bayram Kanca

Yazarlar:

Doç. Dr. Çağdaş Ertaş

Doç. Dr. Mehmet Mert Paslı

Doç. Dr. Ömür Uçar

Doç. Dr. Paşa Mustafa Özyurt

Öğr. Gör. Ahmet Önal

VI+108 s., 160x240 mm

Kaynakça var, dizin yok.

E-ISBN: 978-625-97435-0-9

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mekanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM

yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah. Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42, 0 332 502 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Egitim Publishing Group, Inc. P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America
americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 499 90 00
bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr
+90 537 512 43 00
bilgi@kitapmatik.com.tr

 kitapmatik
İnternet Kitapçısı

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM: MARMARA BÖLGESİ..... 1

Ahmet Önal

GİRİŞ.....	1
1.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN	2
1.2. MARMARA BÖLGESİ FESTİVALLERİ	3
1.2.1. Akbalık Geleneksel Yağlı Güreş Festivali	3
1.2.3. Burhaniye Deve Güreşleri Festivali	4
1.2.4. Burhaniye-Ören Turizm, Kültür ve Sanat Festivali	5
1.2.5. Bursa Uluslararası İpek İğne Oya Festivali.....	5
1.2.6. Kırklareli Karagöz, Kültür, Sanat ve Kakava Festivali.....	6
1.2.7. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali	7
1.2.8. Kocaeli Altın Kiraz Festivali.....	7
1.2.9. Kristal Elma Festivali	8
1.2.10. Pişmaniye Festivali	9
1.2.11. Silivri Yoğurt Festivali	9
1.2.12. Tekirdağ Kiraz Festivali	10
1.2.13. Uluslararası Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali	11
1.2.14. Uluslararası Bursa Festivali	11
1.2.15. Uluslararası İstanbul Caz Festivali	12
1.2.16. Uluslararası İstanbul Film (Altın Lale) Festivali.....	13
1.2.17. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali	13
1.2.18. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali.....	14
1.2.19. Uluslararası Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali.....	15
1.2.20. Uluslararası Troia Festivali	15
1.2.21. Uluslararası Bando ve Ciğer Festivali.....	16
SONUÇ.....	17
KAYNAKÇA	20

İKİNCİ BÖLÜM: İÇ ANADOLU BÖLGESİ..... 23

Ömür Uçar

GİRİŞ.....	23
2.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN	24
2.2. İÇ ANADOLU BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER.....	25
2.2.1. Beyşehir Gölleri Kültür ve Sanat Festivali.....	25
2.2.2. Cappadox Festivali	26
2.2.3. Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Festivali	26
2.2.4. Ankara Uluslararası Film Festivali	27
2.2.5. Uluslararası Ahşap Heykel Festivali	28

2.2.6. Uluslararası Ankara Müzik Festivali.....	28
2.2.7. Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Tarih, Kültür ve Turizm Festivali 29	
2.2.8. Uluslararası Konya Mistik Müzik Festivali.....	29
2.2.9. Ürgüp Uluslararası Bağ Bozumu Festivali	30
SONUÇ.....	30
KAYNAKÇA	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: EGE BÖLGESİ..... 36

Mehmet Mert Paslı

GİRİŞ.....	36
3.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN	36
3.2. EGE BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER	37
3.2.1. Uluslararası İzmir Festivali.....	37
3.2.2. Uluslararası Selçuk Deve Festivali	38
3.2.3. Uluslararası Tiyatro Festivali	38
3.2.4. İzmir Caz Festivali	39
3.2.5. Kemalpaşa Altın Kiraz, Kültür ve Sanat Festivali	39
3.2.6. Alaçatı Ot Festivali	39
3.2.7. Mesir Macunu Festivali	40
3.2.8. Çağlak Festivali	40
3.2.9. Uluslararası Urla Enginar Festivali	41
3.2.10. Çal Kültür Tarihi ve Sudan Koyun Atlatma Festivali.....	42
3.2.11. İki Yaka Kültür Festivali	42
3.2.12. The Bodrum Cup	43
3.2.13. Uluslararası Gastro Afyon Turizm ve Lezzet Festivali	43
SONUÇ.....	43
KAYNAKÇA	48

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: AKDENİZ BÖLGESİ..... 51

Paşa Mustafa Özyurt

GİRİŞ.....	51
4.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN	52
4.2. AKDENİZ BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER	53
4.2.1. Adana Portakal Çiçeği Festivali	53
4.2.2. Aspendos Uluslararası Opera ve Bale Festivali.....	54
4.2.3. Mersin Uluslararası Müzik Festivali	55
4.2.4. Mersin Uluslararası Narenciye Festivali	56
4.2.5. Uluslararası Adana Altın Koza Film Festivali	58
4.2.6. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali.....	58
4.2.7. Uluslararası Silifke Müzik ve Folklor Festivali.....	60
SONUÇ.....	62
KAYNAKÇA	64

BEŞİNCİ BÖLÜM: GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ..... 67

Çağdaş Ertaş

GİRİŞ.....	67
5.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN	68
5.2. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER.....	70
5.2.1. Akitu Bayramı (Festivali).....	71
5.2.2. Birecik Kelaynak Festivali	72
5.2.3. Diyarbakır Karpuz Festivali.....	72
5.2.4. Kahta Kommagene Festivali.....	73
5.2.5. Kuzu Kırpma Kültür ve Yayla Festivali	73
5.2.6. Peygamberler Şehri Şanlıurfa Kültür ve Sanat Festivali.....	74
5.2.7. Sefine Festivali	75
5.2.8. Diyarbakır Kültür Yolu Festivali	75
5.2.9. Göbeklitepe Film Festivali.....	76
5.2.10. Gaziantep Uluslararası Gastronomi Festivali (GastroAntep).....	76
5.2.11. Mardin Film Festivali	77
5.2.12. Mardin Uçurtma Festivali	78
5.2.13. Midyat Kültür ve Sanat Festivali	78
5.2.14. Şanlıurfa Kültür Yolu Festivali	79
5.2.15. Uluslararası Antep Fıstığı Kültür ve Sanat Festivali.....	79
SONUÇ.....	80
KAYNAKÇA	83

ALTINCI BÖLÜM: KARADENİZ BÖLGESİ..... 85

Paşa Mustafa Özyurt

GİRİŞ.....	85
6.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN	86
6.2. KARADENİZ BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER	86
6.2.1. Amasya Uluslararası Atatürk Kültür ve Sanat Festivali	86
6.2.2. Arhavi Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	87
6.2.3. Bayburt Dede Korkut Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	88
6.2.4. İnebolu Uluslararası Heyamola Deniz Şenlikleri Kültür ve Sanat Festivali	88
6.2.5. Kafkasör Kültür Sanat ve Turizm Festivali	89
6.2.6. Mengen Uluslararası Aşçılık Turizm ve Gastronomi Festivali	89
6.2.7. Uluslararası Akçaabat Müzik ve Halkoyunları Festivali	90
6.2.8. Uluslararası Giresun Aksu Festivali.....	91
6.2.9. Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali	92
6.2.10. Uluslararası Taşköprü Sarımsak Festivali	92
SONUÇ.....	93
KAYNAKÇA	95

YEDİNCİ BÖLÜM: DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	97
Mehmet Mert Paslı	
GİRİŞ.....	97
7.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN.....	97
7.2. DOĞU ANADOLU BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER.....	98
7.2.1. Tuzluca Kitap Kültür ve Çocuk Festivali, Tuzluca Fest	98
7.2.2. Ardahan Kültür ve Bal Festivali	99
7.2.3. Sarıkamış Kış Oyunları Festivali.....	99
7.2.4. Frozen Festival	99
7.2.5. Malatya Kültür Sanat Etkinlikleri ve Kayısı Festivali	100
7.2.6. Muş Lale Festivali	100
7.2.7. Bingöl Uluslararası Kısa Film Festivali	101
7.2.8. Munzur Kültür ve Doğa Festivali.....	101
7.2.9. Uluslararası İnci Kefali Göçü Kültür ve Sanat Festivali.....	102
7.2.10. Cilo Festivali	102
7.2.11. Adilcevaz Ceviz Festivali.....	103
SONUÇ.....	103
KAYNAKÇA	106

BİRİNCİ BÖLÜM:

MARMARA BÖLGESİ

Ahmet Önal¹

GİRİŞ

Geçmişten günümüze toplumların ayrılmaz bir parçası olan kültür, teknolojilerin gelişmesiyle ve farklı toplumların birbirleriyle etkileşimlerinin artmasıyla birlikte daha düzenli ve daha sık ele alınan bir kavram olmuştur (Karakayalı vd., 2023). Festivaller, kültürel, sosyal ve ekonomik etkileri nedeniyle bir bölgenin gelişiminde önemli bir rol oynayan etkinliklerdir. Bu etkinlikler, bir toplumun kültürel kimliğini yansıtmanın yanı sıra, turizm ve ekonomik kalkınmayı destekleyerek yerel ekonomilere katkı sağlar. Araştırmalar, festivallerin düzenlendiği dönem, tema ve bölgesel özelliklerin, etkinliklerin etkisini belirlemede kritik olduğunu ortaya koymaktadır (Janiskee, 1980; Butler ve Smale, 1991). Festivallerin düzenlenme zamanına ilişkin çalışmalar, bölgesel ve iklimsel faktörlerin etkinliklerin yoğunluğunda etkili olduğunu göstermektedir. Janiskee'nin Güney Carolina'da yaptığı araştırmalar, festivallerin en fazla Mayıs ve Ekim aylarında düzenlendiğini ve "Yiyecek-İçecek" temalı etkinliklerin öne çıktığını ortaya koymuştur (Janiskee, 1980; 1995). Benzer şekilde, Finkel (2009), İngiltere'deki sanat festivallerinin büyük ölçüde Mayıs-Eylül döneminde gerçekleştiğini ve etkinliklerin ortalama 8-14 gün sürdüğünü belirtmiştir. Bu sonuçlar, festivallerin düzenlendiği dönemin katılım oranlarını artırmada önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Festivaller hem ulusal hem de uluslararası nitelikte yapılabilmektedir (Ağbay, 2023). Bununla birlikte, temalar açısından yapılan çalışmalar, festivallerin bir bölgenin kültürel kimliğini yansıttığını ve turistik cazibe merkezi olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Ryan ve arkadaşlarının (1998) Yeni Zelanda'da yaptığı çalışmada, "Spor" temalı festivallerin en fazla düzenlenen etkinlikler olduğu tespit edilmiştir. Jeager ve Mykletun (2009) ise Finlandiya'da "Müzik", "Spor" ve "Sanat" temalarının ön plana çıktığını belirtmişlerdir. Andersson ve arkadaşlarının (2013) çalışması ise "İş" ve "Müzik" temalı festivallerin en yaygın etkinlikler olduğunu göstermiştir. Bu temalar, festivallerin bölgenin kültürel, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarına göre şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Festivallerin bölgesel dağılımına yönelik araştırmalar, etkinliklerin bir bölgenin nüfus yoğunluğu ve kültürel yapısıyla ilişkili olduğunu göstermektedir.

1 Öğr. Gör., Giresun Üniversitesi, ORCID:0000-0001-8638-4751, E-posta: ahmet.onal@giresun.edu.tr

Butler ve Smale (1991), Ontario’da yapılan çalışmalarında, nüfus yoğunluğu ile festival sayısı arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer şekilde, Visser (2005), Güney Afrika’da Western Cape bölgesinin ülkedeki festivallerin %40’ına ev sahipliği yaptığını ve tarım ile “Yiyecek-İçecek” temalı festivallerin bu bölgede yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Bu durum, festivallerin ekonomik ve sosyal etkilerinin bölgesel dinamiklere bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir. Bu açıdan Türkiye’nin nüfus bakımından en kalabalık bölgesi olan Marmara Bölgesi festival sayısınınca da üst sıralarda yer almaktadır. Marmara Bölgesinde bilinen 463 festival vardır (Giritlioğlu vd., 2015).

1.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN

Marmara Bölgesi, Türkiye’nin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan en dinamik bölgelerinden biri olarak, farklı temalar ve içeriklerde çok sayıda festivale ev sahipliği yapmaktadır (Çiftçi vd., 2016). Bölgenin tarihi derinliği, farklı kültürlerin bir araya gelmesi ve zengin doğal kaynakları, düzenlenen festivallerin çeşitliliğini ve katılım oranını artırmaktadır (Cömert ve Çetin, 2017). Bu festivaller, yalnızca eğlence amaçlı değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunması, ekonomik kalkınma ve sosyal dayanışma açısından da önemli işlevlere sahiptir (Koç ve Yıldırım, 2021).

Marmara Bölgesi’nde düzenlenen festivaller, genellikle tarım, sanat, spor ve gastronomi gibi farklı temalarda yoğunlaşmaktadır (Ürkmez ve Akbulut, 2020). İstanbul Lale Festivali, bölgenin doğal zenginliklerini ve estetik mirasını uluslararası düzeyde tanıtmayı amaçlayan önemli bir etkinlikken, Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, geleneksel sporların yaşatılmasında kritik bir rol oynamakta ve Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali gibi etkinlikler de ekolojik farkındalığın artırılmasına hizmet etmektedir (Uca ve Kumlu, 2023).

Festivaller, yerel ekonomiye önemli katkılar sağlamaktadır. Etkinlikler sırasında artan turist sayısı, bölgedeki otel, restoran ve diğer hizmet sektörlerinde ekonomik hareketliliğe neden olmaktadır (Ergan vd., 2020). Özellikle gastronomi temalı festivaller, yerel üreticilerin, şeflerin (Çırac ve Akbulut, 2024) ve yöresel ürünlerin tanıtılmalarına olanak sağlamaktadır. Turistlerde olumlu bir gastronomi imaj algısı yaratabilmek için gastronominin doğru tanıtılması, bunun için de yerel halkta olumlu bir gastronomi izi oluşması gerekmektedir (Çırac ve Gümü, 2021). Bu durum da Marmara Bölgesi’nin yerel mutfak kültürünün tanıtımında önemli bir araçtır (Deveci ve Bulut, 2015). Bunun yanı sıra, festivallerin sosyal etkileri de göz ardı edilemez. Bölge halkı için bu etkinlikler, sosyalleşme ve dayanışma fırsatları sunarken, kültürel değerlerin korunması ve aktarılmasında da önemli bir rol oynamaktadır (Kaleli, 2024). Marmara Bölgesi’nde düzenlenen festivaller, kültürel çeşitliliği destekleyen

ve farklı topluluklar arasında diyalog ortamı oluşturan etkinliklerdir (Cömert ve Çetin, 2017). Örneğin Bandırma Kuşçenneti Festivali gibi ekolojik temalı festivallerin önemi de her geçen gün artarak, doğal yaşamın korunması ve çevre bilincinin artırılmasına katkı sağlamaktadır (Çiftçi vd., 2016). Bu tür etkinlikler, çevre sorunlarına dikkat çekerken, sürdürülebilir turizmin de önemli bir aracı olarak görülmektedir.

Bölgenin turizm açısından sahip olduğu potansiyel, festivallerin çeşitliliğini artırmaktadır. Marmara Bölgesi, İstanbul gibi metropol şehirlerden, Trakya'nın kırsal bölgelerine kadar geniş bir coğrafyada farklı etkinlikler sunmaktadır (Ürkmez ve Akbulut, 2020). Özellikle yaz aylarında düzenlenen festivaller, bölgeye gelen turist sayısında önemli artışlara neden olmaktadır (Uca ve Kumlu, 2023). Bölgede düzenlenen festivallerin niteliği, bölgenin kültürel ve ekonomik yapısına göre şekillenmektedir. Kültürel mirası yaşatma, ekonomik kalkınmayı destekleme ve sosyal dayanışmayı artırma gibi çok yönlü işlevleri, bu etkinliklerin önemini ortaya koymaktadır (Koç ve Yıldırım, 2021). Ancak, bazı festivallerin akademik anlamda yeterince incelenmemiş olması, bu alandaki literatürün geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir (Ergan vd., 2020).

1.2. MARMARA BÖLGESİ FESTİVALLERİ

Marmara Bölgesi, Türkiye'nin kültürel, tarihi ve ekonomik açıdan en zengin bölgelerinden biri olup, bu zenginliği yansıtan çok sayıda festival ve etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Bölgenin kozmopolit yapısı, tarihsel birikimi ve farklı kültürlerin buluşma noktası olması, düzenlenen festivallerin çeşitliliğini ve yoğunluğunu artırmaktadır. Marmara Bölgesi'nde tarımdan sanata, spordan gastronomiye kadar farklı temalarda düzenlenen festivaller, bölgenin sosyal ve kültürel yaşamına önemli katkılar sağlamaktadır. Bölgede düzenlenen festivalleri ele alırken, öncelikle akademik literatürde yer alan, derinlemesine incelenmiş ve ön plana çıkan festivallere odaklanılmalıdır. Bölgenin farklı illerinde düzenlenen ve kültürel, ekonomik ve turistik açıdan önemli olan festivaller, akademik çalışmaların ışığında detaylandırılmıştır. Bu kapsamda İstanbul Film Festivali, Kırklareli Karagöz, Kültür, Sanat ve Kakava Festivali, Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali gibi festivaller, hem içerik hem de etkinlik düzeyindeki katkıları nedeniyle çalışmada öncelikli olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte, Marmara Bölgesi'nde düzenlenen pek çok festival hakkında akademik bilgilerin sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Bu tür festivallere çalışmanın son bölümünde kısaca yer verilmiş ve bu etkinliklerin daha fazla araştırılmaya ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

1.2.1. Akbalık Geleneksel Yağlı Güreş Festivali

Akbalık Geleneksel Yağlı Güreş Festivali, Sakarya'nın Karapürçek ilçesinde her yıl düzenlenen ve Türk güreş kültürünü yaşatan önemli bir etkinliktir. Bu

festival, yağlı güreş sporunun tanıtımını yapmak ve geleneksel Türk sporları arasında önemli bir yere sahip olan güreşi yaşatmak amacıyla organize edilmektedir. İlk olarak 1960'lı yıllarda düzenlenmeye başlanan festival, her yıl Temmuz ayında yoğun bir katılımı gerçekleştirilmektedir (Bilgiçli ve Cantimer, 2017; Ekerim ve Tanrısever, 2020).

Festivalde, Türkiye'nin dört bir yanından gelen pehlivanlar, Karapürçek er meydanında buluşarak kıyasıya mücadele eder. Bu etkinlik, güreş sporuna olan ilgiyi artırırken aynı zamanda katılımcılara Türk kültürünü ve misafirperverliğini tanıtmayı amaçlar. Bunun yanı sıra festival kapsamında yerel yemek stantları, müzik ve halk oyunları gösterileri gibi etkinlikler de düzenlenmektedir. Bu etkinlikler, bölgenin kültürel ve gastronomik değerlerinin tanıtılmasına önemli katkı sağlamaktadır (Cömert ve Çetin, 2017). Akbalık Festivali'nin bir diğer önemli katkısı, bölge turizmüne olan etkisidir. Festival, yalnızca yerel halkı değil, aynı zamanda Türkiye'nin farklı bölgelerinden ve yurt dışından gelen ziyaretçileri de ağırlayarak bölge ekonomisine katkı sağlar. Festival süresince konaklama işletmeleri, yeme-içme tesisleri ve diğer hizmet sektörlerinde önemli bir hareketlilik yaşanır. Özellikle güreş etkinlikleri sayesinde gelen ziyaretçiler, bölgedeki tarımsal ürünlere olan talebi artırarak, tarım ve turizm sektörleri arasındaki ilişkiyi güçlendirmektedir (Bilgiçli ve Cantimer, 2017; Pekdemir, 2020).

1.2.3. Burhaniye Deve Güreşleri Festivali

Burhaniye Deve Güreşleri Festivali, Balıkesir'in Burhaniye ilçesinde her yıl düzenlenen ve bölgenin geleneksel kültürünü yansıtan önemli bir etkinliktir. Deve güreşleri, Ege ve Akdeniz bölgelerinde uzun bir geçmişe sahip bir gelenektir ve Burhaniye bu mirası yaşatan önemli merkezlerden biridir. Festival, genellikle Ocak ayında düzenlenen Zeytin ve Zeytinyağı Hasat Festivali kapsamında gerçekleştirilmekte olup, bölgenin sosyal ve kültürel hayatına önemli katkılar sağlamaktadır (Bezirgan ve Çolakoğlu, 2017). 2024 yılında 19. Zeytin ve Zeytinyağı Hasat Festivali çerçevesinde düzenlenen deve güreşleri, Türkiye'nin farklı illerinden yaklaşık 200 devenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlik, bölgenin turizm potansiyelini artıran, yerli ve yabancı ziyaretçileri ağırlayan bir platform sunmaktadır. Ayrıca, festival sırasında düzenlenen güreşler, kültürel bir mirasın yaşatılmasına olanak sağlayarak binlerce izleyicinin katılımıyla coşkulu bir atmosfer oluşturmuştur (Burhaniye Belediyesi, 2024).

Deve güreşlerinin, yerel halkın dayanışmasını artıran bir sosyal etkinlik olduğu vurgulanmaktadır. Burhaniye Belediyesi tarafından organize edilen bu etkinlik, develerin bakım süreçlerinden güreş sahasının hazırlanmasına kadar kapsamlı bir çalışmayı içermektedir. Deve güreşleri, yalnızca bir

eğlence etkinliği değil, aynı zamanda kültürel bağın güçlenmesine katkı sağlayan bir ritüel olarak değerlendirilmektedir. Burhaniye Deve Güreşleri Festivali'nin turizme sağladığı ekonomik katkılar da dikkat çekicidir. Festival süresince bölgedeki oteller, restoranlar ve yerel işletmeler büyük bir ekonomik hareketlilik yaşamakta, bu da bölgesel kalkınmayı desteklemektedir. Ayrıca, etkinlik kapsamında düzenlenen diğer faaliyetler, zeytin ve zeytinyağı gibi yerel ürünlerin tanıtımına da katkı sağlamaktadır. Bu tür festivaller, kültürel turizmin gelişimi ve geleneksel değerlerin korunması açısından stratejik bir öneme sahiptir (Bezirgan ve Çolakoğlu, 2017).

1.2.4. Burhaniye-Ören Turizm, Kültür ve Sanat Festivali

Burhaniye-Ören Turizm, Kültür ve Sanat Festivali, Balıkesir'in Burhaniye ilçesinde her yıl düzenlenen ve bölgenin kültürel, sanatsal ve turistik değerlerini tanıtmayı amaçlayan önemli bir etkinliktir. Festival, ilk olarak 1990'lı yıllarda başlamış ve zamanla bölgenin en köklü organizasyonlarından biri haline gelmiştir. Bu etkinlik, yerel halkın kültürel kimliğini güçlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda turizm potansiyelini de artırmayı hedeflemektedir (Uğuz ve Uğuz, 2011). 2024 yılında 34.'sü düzenlenen festival, 28 Ağustos - 1 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Festival programında çeşitli sanatçıların konserlerinin yanı sıra tiyatro gösterileri, sanatsal performanslar ve söyleşiler de yer almıştır (Narin, 2023).

Festivalin düzenlendiği Ören Plajı ve Taylhelı Amfi Tiyatro gibi mekânlar, hem yerel halk hem de ziyaretçiler için kültürel ve sanatsal deneyimlerin merkezi haline gelmiştir. Etkinlik süresince düzenlenen söyleşiler ve atölye çalışmaları, katılımcılara farklı disiplinlerden bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlamıştır (Kılıç vd., 2021). Burhaniye-Ören Turizm, Kültür ve Sanat Festivali, yalnızca kültürel bir etkinlik değil, aynı zamanda ekonomik kalkınmaya yönelik bir platformdur. Festival, bölgeye yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekerek, yerel ekonomiye ve turizm sektörüne canlılık katmaktadır. Ayrıca, Burhaniye'nin doğal güzellikleri ve tarihi mirasının tanıtımında etkin bir rol oynamaktadır (Narin, 2023).

1.2.5. Bursa Uluslararası İpek İğne Oya Festivali

Bursa Uluslararası İpek İğne Oyası Festivali, Türkiye'nin somut olmayan kültürel miraslarından biri olan iğne oyası sanatını koruma, tanıtmaya ve uluslararası düzeyde görünürlüğünü artırma amacıyla düzenlenen önemli bir etkinliktir. İğne oyası, Anadolu kadınının estetik anlayışını ve emeğini sanatsal bir ifadeye dönüştüren, yüzyıllar boyunca geleneksel el sanatları içerisinde önemli bir yer edinmiş bir değerdir (Alkan vd., 2024). 2024 yılında dördüncüsü düzenlenen festival, Mayıs ayının ilk haftasında Bursa Merinos Tekstil Sanayi

Müzesi'nde gerçekleştirilmiştir. Festival, sergiler, tanıtım stantları, atölye çalışmaları ve Uluslararası İpek İğne Oyası Tasarım Yarışması gibi etkinliklerle gerçekleştirilmiştir. Özellikle Japonya ve Bulgaristan gibi ülkelerden gelen koleksiyonerlerin katılımı, festivalin uluslararası boyutunu güçlendirmekte ve kültürel etkileşimi artırmaktadır. Bu bağlamda festival, geleneksel el sanatlarını çağdaş bir yaklaşımla yorumlayarak, yeni kullanım alanlarının ortaya çıkarılmasına da katkı sağlamaktadır (Bursa Müze, 2023).

Festivalin en dikkat çekici etkinliklerinden biri olan Uluslararası İpek İğne Oyası Tasarım Yarışması'nda kazananlar ödüllendirilmiş ve katılımcılara geleneksel el sanatlarının modern tasarımlarla nasıl yeniden yorumlanabileceği konusunda ilham verilmiştir. Yarışmanın amacı, iğne oyası sanatını yalnızca kültürel bir miras olarak değil, aynı zamanda çağdaş tasarım süreçlerine entegre edilebilecek dinamik bir zanaat olarak değerlendirmek olmuştur (Alkan vd., 2024). İğne oyası, kadınların sanatsal ifade biçimlerinden biri olarak, Türkiye'nin kültürel kimliğinde önemli bir yere sahiptir. Bu tür festivaller, geleneksel sanatların gelecek nesillere aktarılması ve küresel ölçekte tanıtılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca, bu etkinlikler, kültürel mirasın korunmasıyla birlikte turizm ve ekonomik kalkınmaya da katkı sağlamaktadır (Alkan vd., 2024; Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2022).

1.2.6. Kırklareli Karagöz, Kültür, Sanat ve Kakava Festivali

Kırklareli Karagöz Kültür Sanat ve Kakava Festivali, bölgenin kültürel mirasını kutlayan ve tanıtan en önemli etkinliklerden biridir. Festival, her yıl Mayıs ayında düzenlenmekte ve geleneksel Karagöz oyunları ile Kakava şenliklerini bir araya getirmektedir. Kakava, özellikle Roman kültüründe baharın gelişini kutlayan ritüelleri temsil eder ve bu bağlamda ateş dansları, müzik ve eğlencelerle büyük bir coşkuyla kutlanır (Çiftçi vd., 2016). Festival, 1960'lı yıllardan itibaren Kırklareli Belediyesi tarafından organize edilmektedir ve her yıl binlerce yerli ve yabancı ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Festival süresince Karagöz oyunları sergilenmekte, halk oyunları ekipleri gösteriler sunmakta ve Kakava ateşi yakılarak geleneksel ritüeller gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlikler, bölgenin kültürel mirasını ve geleneklerini yaşatarak, katılımcılara unutulmaz bir deneyim sunmaktadır (Pekdemir, 2020).

Kakava şenlikleri, Hıdırellez geleneklerinin Roman kültüründeki yansımalarıdır ve bölgenin kültürel kimliğinin önemli bir parçasıdır. Festival, sadece yerel bir kutlama olmanın ötesine geçerek Kırklareli'nin uluslararası düzeyde tanınırlığını artırmakta ve turizm potansiyelini geliştirmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2016). 2024 yılında 30.'su düzenlenen festival, Karagöz Parkı'ndan başlayıp Özgürlük ve Demokrasi Meydanı'nda sona eren geleneksel kortej yürüyüşüyle başlamıştır. Festival, Bulgaristan, Sırbistan

ve Kuzey Makedonya gibi ülkelerden halk dansları ekiplerini de ağırlayarak uluslararası kültürel etkileşimleri teşvik etmektedir. Ayrıca, festival kapsamında gerçekleştirilen konserler, el emeği ürünlerin sergilendiği stantlar ve geleneksel yemeklerle bölgenin kültürel zenginliği daha geniş bir kitleye ulaşmaktadır (Çiftçi vd., 2016).

1.2.7. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali

Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali, Türk kültürünün somut olmayan miraslarından biri olarak, her yıl Edirne’de düzenlenen ve kökleri 14. yüzyıla kadar uzanan geleneksel bir spor etkinliğidir. Festivalin başlangıcı, 1357 yılına kadar dayanmakta olup Osmanlı İmparatorluğu döneminden bu yana kesintisiz olarak devam etmektedir (Çiftçi vd., 2016). Bu gelenek, Türklerin kültürel zenginliğini ve sporla harmanlanmış tarihsel birikimini yansıtan bir değer olarak öne çıkmaktadır. Festival, her yıl haziran ayının sonu ile temmuz ayının başında gerçekleştirilmektedir. “Er Meydanı” olarak adlandırılan alanda, yağlanan pehlivanların mücadele ettiği bu etkinlik, bir spor müsabakasının ötesinde, Türk kültürünü ve geleneklerini uluslararası düzeyde tanıtmayı amaçlayan bir platform olarak değerlendirilmektedir (Cömert ve Çetin, 2017). Güreşlerde kullanılan “kispet” adlı özel kıyafetler ve pehlivanların zeytinyağı ile yağlanması, bu geleneğin kendine özgü karakteristik özelliklerini oluşturmaktadır (UNESCO, 2010).

UNESCO tarafından 2010 yılında “İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi”ne dahil edilen Kırkpınar Yağlı Güreşleri, bu uluslararası tanınırlıkla birlikte kültürel bir sembol haline gelmiştir (Uca ve Kumlu, 2023). Festival süresince düzenlenen konserler, halk oyunları gösterileri ve sergiler gibi etkinlikler, Kırkpınar’ı bir spor festivali olmanın ötesinde kapsamlı bir kültürel etkinlik haline getirmektedir (Deveci ve Bulut, 2015) Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali, sadece kültürel bir mirası korumakla kalmamakta, aynı zamanda bölgenin turizm ve ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. Her yıl binlerce yerli ve yabancı turist katılımıyla gerçekleştirilen festival, Edirne’nin uluslararası düzeyde tanınırlığını artırmakta ve yerel ekonomiyi desteklemektedir (Ergan vd., 2020) Ekonomik katkının yanı sıra, bu etkinlik sosyal dayanışmayı artırmakta ve yerel toplulukların kültürel kimliğini güçlendirmektedir (UNESCO, 2010).

1.2.8. Kocaeli Altın Kiraz Festivali

Kocaeli Altın Kiraz Festivali, Körfez ilçesinde her yıl düzenlenen ve bölgenin sembolik tarım ürünlerinden biri olan Yarımca kirazını tanıtmayı amaçlayan önemli bir etkinliktir. Festivalin kökeni 1970’li yıllara dayanmakta olup, yıllar içinde bir gelenek haline gelmiştir. Her yıl Haziran ayında düzenlenen festival, tarımsal üretimi teşvik etmenin yanı sıra bölge halkının kültürel değerlerini

kutlamak için de bir platform sunmaktadır (Özbay ve Semint, 2020; Pekdemir, 2020). 2024 yılında düzenlenen 50. Altın Kiraz Festivali, kortej yürüyüşü ve açılış seremonisiyle başlamış ve bu yıl etkinliğe uluslararası katılımlar sağlanmıştır. Festival programında halk dansları, konserler, çocuklar için şenlikler ve kiraz yeme yarışmaları gibi çeşitli etkinlikler yer almıştır. Ayrıca, Kazakistan'dan gelen "DOMBRA" ekibinin gösterisi ve Körfez Belediyesi Halk Oyunları Ekibi'nin performansı, festivale ayrı bir renk katmıştır (Cömert ve Çetin, 2017).

Festivalin en dikkat çekici etkinliklerinden biri, yerel üreticilerin yetiştirdiği Yarımca kirazlarının sergilenmesi ve bu kirazların yarışmalara katılmasıdır. Bu yarışmalar, tarımsal ürünlerin kalitesini artırmayı ve bölge çiftçilerini ödüllendirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca, festival boyunca ziyaretçilere yaklaşık bir ton kiraz ücretsiz olarak dağıılmakta, bu sayede bölgenin sembolik ürününün tanıtımı yapılmaktadır (Ekerim ve Tanrısever 2020). Kocaeli Altın Kiraz Festivali, sadece bir tarım etkinliği değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı güçlendiren, yerel kültürü yaşatan ve bölge turizmini destekleyen bir etkinliktir. Bu bağlamda, festivalin planlama ve organizasyon süreçlerinin başarısı, katılımcıların memnuniyeti ve etkinliğin sürdürülebilirliği için büyük önem taşımaktadır (Pekdemir, 2020).

1.2.9. Kristal Elma Festivali

Kristal Elma Festivali, Türkiye'de reklamcılık ve pazarlama sektörünün en prestijli etkinliklerinden biri olarak 1988 yılında Reklamcılar Derneği tarafından başlatılmıştır. İlk yıllarında ödül töreni formatında gerçekleştirilen etkinlik, 2013 yılından itibaren uluslararası düzeyde konuşmacıları ağırlayan ve sektör profesyonellerini bir araya getiren kapsamlı bir festivale dönüşmüştür (Çalışkan, 2018). Festival, her yıl düzenlediği yarışmalar, atölye çalışmaları ve panellerle reklamcılık dünyasında yaratıcılığı teşvik etmekte ve sektörel etkileşimi artırmaktadır. Festivalin ana odak noktası olan "Kristal Elma Türkiye Reklam Ödülleri Yarışması", bölge, dijital, açık hava, medya, basın ve film gibi kategorilerde ödüller vererek sektördeki mükemmellik standartlarını belirlemektedir (Kurultay, 2019). Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi özel temalı ödüllerle sosyal duyarlılığı artırmayı da hedeflemektedir. Bu yönüyle Kristal Elma, sadece ticari bir yarışma olmaktan öte, toplumsal farkındalık yaratma misyonunu da üstlenmektedir.

Kristal Elma Festivali, sadece bir ödül töreni olmanın ötesinde, geniş katılımlı bir öğrenme platformu sunmaktadır. Festival kapsamında gerçekleştirilen paneller ve atölyeler, reklamcılığın yaratıcı süreçlerine dair yeni perspektifler sunmakta ve sektörel bilgi paylaşımını desteklemektedir (Kale Efe 2022). Örneğin, 2017 yılında "İnsanlık için Yaratıcılık" teması altında

düzenlenen etkinlik, sektörel inovasyonun insan hayatına dokunan boyutlarını ele almıştır (Çalışkan, 2018). 2018 yılında festival, 30. yılını “Aşkımızın Meyvesi” mottosuyla kutlamış ve Bomontiada gibi yaratıcı bir mekânda gerçekleştirilmiştir. Bu yıl, reklamcılık sektöründe oyun değiştiren fikirler, kampanyalar ve girişimlere odaklanılmış, yerli ve yabancı birçok konuşmacı sektöre dair öngörülerini paylaşmıştır (Kurultay, 2019). Bu gibi etkinlikler, katılımcılara sektörel trendlere dair kapsamlı bir vizyon sunarken, uluslararası düzeyde rekabet edebilirlik için önemli bir öğrenme alanı yaratmaktadır. Festival, hem sektörel profesyoneller için bir ilham kaynağı olmakta hem de reklamcılık ve pazarlama dünyasında yeni standartlar belirlemektedir (Kale Efe 2022).

1.2.10. Pişmaniye Festivali

Pişmaniye Festivali, Kocaeli'nin İzmit ilçesinde her yıl düzenlenen ve kentin simgesi olan pişmaniyeyi tanıtmayı amaçlayan uluslararası bir etkinliktir. İlk olarak 2009 yılında başlayan festival, İzmit Belediyesi tarafından organize edilmekte ve Ağustos ayında İzmit Kent Meydanı'nda gerçekleştirilmektedir (Özbay ve Semint, 2020). Festival, İzmit'in kültürel ve gastronomik değerlerini ön plana çıkarmayı ve pişmaniyeyi ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmayı hedeflemektedir. 2024 yılında düzenlenen 13. Uluslararası İzmit Pişmaniye, Müzik ve Dans Festivali, renkli etkinliklerle kutlanmıştır. Etkinlik, kortej yürüyüşü ve festival ateşinin yakılmasıyla başlayarak, pişmaniye çekimi, atölye çalışmaları, yarışmalar ve dans gösterileriyle devam etmektedir. Ayrıca, konserler ve söyleşilerle festival programı çeşitlendirilmektedir (Yordam, 2021).

Festival, İzmit'in kültürel mirasının tanıtımına katkıda bulunarak kentin ekonomik ve turistik gelişimine de destek sağlamaktadır. İzmit, pişmaniye üretimiyle Türkiye'nin önemli gastronomi şehirlerinden biri haline gelmiştir ve festival, bu geleneksel tatlının tanınırlığını artırmaktadır (Tepeköylü, 2016). Pişmaniye çekimi ve yarışmaları, özellikle katılımcılar arasında büyük ilgi görmekte, bu etkinlikler sayesinde geleneksel üretim yöntemleri hakkında bilgi aktarımı sağlanmaktadır. Pişmaniye Festivali'nin kültürel ve ekonomik etkileri, yerel halkın katılımını teşvik ederek, toplumsal dayanışmayı güçlendirmektedir. Festival kapsamında verilen Altın Pişmaniye Ödülleri, İzmit'in simgesi olan bu tatlının uluslararası tanınırlığını pekiştiren önemli bir girişim olarak değerlendirilmektedir (Özbay ve Semint, 2020).

1.2.11. Silivri Yoğurt Festivali

Silivri Yoğurt Festivali, İstanbul'un Silivri ilçesinde her yıl düzenlenen ve bölgenin coğrafi işaretli ürünü olan Silivri yoğurdunu tanıtmayı hedefleyen köklü bir etkinliktir. İlk kez 1961 yılında başlayan festival, yıllar içinde

büyüyerek bölgenin kültürel, gastronomik ve turistik kimliğini yansıtan bir platform haline gelmiştir (Mutu ve Sormaz, 2023; Özkök vd., 2023). 2024 yılında düzenlenen 62. Geleneksel Silivri Yoğurt Festivali, 12-14 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Açılış kortejiyle başlayan festivalde, yerel halk, sivil toplum kuruluşları ve siyasi temsilciler bir araya gelmiştir. Festivalin en dikkat çekici etkinlikleri arasında ödüllü yarışmalar, halk dansları gösterileri, yoğurt yeme ve yoğurt mayalama yarışmaları yer almıştır. Bu etkinlikler, Silivri yoğurdunun geleneksel üretim yöntemlerini korumak ve tanıtmak için büyük önem taşımaktadır (Silivri Belediyesi, 2024).

Festivalin kültürel boyutu kadar, ekonomik katkısı da dikkat çekmektedir. Yerel üreticilerin açtığı stantlar ve yoğurt temalı etkinlikler, hem ekonomik kazanç sağlamak hem de bölge turizmine katkıda bulunmaktadır. Araştırmalar, bu tür festivallerin hem yerel halkın ekonomisine hem de bölgenin tanınırlığına olumlu etkiler yaptığını göstermektedir (Mutu ve Sormaz, 2023; Özkök vd., 2023). Festivalin eğlence boyutu da oldukça zengin bir programla katılımcılara sunulmaktadır. Ünlü sanatçıların konserleri ve DJ performansları ile coşkulu bir atmosfer yaratılmaktadır (Silivri Belediyesi, 2024).

1.2.12. Tekirdağ Kiraz Festivali

Tekirdağ Kiraz Festivali, her yıl Haziran ayında Süleymanpaşa ilçesinde düzenlenen ve bölgenin simgesi haline gelen kiraz üretimini tanıtmayı amaçlayan bir etkinliktir. İlk kez 1962 yılında “Kiraz Cümbüşü” adıyla başlayan festival, yıllar içinde “Kiraz Bayramı” ve ardından “Kiraz Festivali” adıyla gelenekselleşmiştir. Bu festival, yalnızca tarımsal ürünlerin tanıtımıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bölgenin kültürel, sosyal ve ekonomik hayatına önemli katkılar sağlamaktadır (Tan, 2013; Özbay ve Semint, 2020). 2024 yılında 58.’si düzenlenen Uluslararası Tekirdağ Kiraz Festivali, dört gün boyunca çeşitli aktivitelerle devam etmiştir. Festival programında kortej yürüyüşleri, halk oyunları gösterileri, konserler, kiraz yarışmaları ve piknikler gibi etkinlikler yer almıştır. Ayrıca konserler ve diğer eğlence etkinlikleri festivale katılan ziyaretçilere güzel anlar yaşatmıştır (FestTR, 2024). Festival, Tekirdağ’ın sadece tarımsal zenginliğini değil, aynı zamanda kültürel mirasını da tanıtmayı amaçlamaktadır. Yerel üreticiler tarafından düzenlenen kiraz yarışmaları, kaliteli üretimi teşvik ederken, bölgedeki tarım uygulamalarının iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Festival süresince açılan stantlar, yalnızca kiraz ürünlerini değil, aynı zamanda Tekirdağ’ın diğer geleneksel tarımsal ve el sanatlarını tanıtarak bölgeye ekonomik hareketlilik sağlamaktadır (Cömert ve Çetin, 2017).

Tekirdağ Kiraz Festivali’nin bir diğer önemli katkısı, turizm üzerindeki etkisidir. Festival, her yıl yerli ve yabancı binlerce ziyaretçiyi ağırlamakta, bu da Tekirdağ’ın turistik cazibesini artırmaktadır. Etkinlikler sırasında düzenlenen

fuvarlar, konserler ve sergiler, bölgeye olan ilgiyi artırırken, yerel halk için sosyal bir buluşma ortamı oluşturmaktadır (Ekerim ve Tanrısever, 2020).

1.2.13. Uluslararası Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali

Uluslararası Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali, 1987 yılından bu yana düzenlenen ve Bandırma Kuşçenneti Milli Parkı'nın doğal ve kültürel zenginliklerini tanıtmayı amaçlayan önemli bir organizasyondur. Festival, çevre bilincini artırmak, bölgenin ekolojik ve kültürel değerlerini ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmak amacıyla gerçekleştirilmektedir (Şahin ve Ünver, 2024). Etkinlikler, genellikle Haziran veya Eylül aylarında düzenlenmekte ve beş gün süresince çeşitli kültürel, sanatsal ve çevresel farkındalık yaratıcı faaliyetler içermektedir. Festivalin temel unsurları arasında paneller, sergiler, tiyatro gösterileri, halk oyunları ve sportif etkinlikler yer almaktadır. Ayrıca, doğa yürüyüşleri ve çevre koruma temalı atölyeler gibi etkinliklerle çevresel farkındalık oluşturulmaktadır. Bu faaliyetler, Bandırma Kuşçenneti'nin karşı karşıya olduğu çevresel tehditlere dikkat çekmeyi ve sürdürülebilir çevre politikalarını teşvik etmeyi hedeflemektedir (Çubukcu ve Sözüneri, 2016).

2024 yılında düzenlenen 33. Uluslararası Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali, 13-15 Haziran tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Festival boyunca konserler, sergiler, kültürel gösteriler ve halk dansları gibi etkinlikler düzenlenmiştir. Ayrıca, kuş gözlem turları ve çevre konulu söyleşiler, katılımcılar tarafından büyük ilgi görmüştür. Bu etkinlikler, bölgenin doğal ve kültürel potansiyelini ortaya koyarken, Bandırma'nın turizm değerini de artırmıştır (Şahin ve Ünver, 2024). Bandırma Kuşçenneti'nin sahip olduğu biyolojik çeşitlilik, festivale ekolojik bir anlam katmakta ve bu da etkinliğin uluslararası tanınırlığını artırmaktadır. Kuşçenneti, barındırdığı nadir türler ve kuş gözlem olanaklarıyla dünyanın dört bir yanından doğa severlerin ilgisini çekmektedir. Festival, bölgenin ekolojik değerlerinin korunmasına yönelik farkındalık yaratırken, yerel halkın ekonomik kalkınmasına da katkı sağlamaktadır (Çubukcu ve Sözüneri, 2016).

1.2.14. Uluslararası Bursa Festivali

Uluslararası Bursa Festivali, 1962 yılından bu yana her yıl düzenlenen ve Türkiye'nin en uzun soluklu kültürel etkinliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Festivalin temel amacı, Bursa'nın tarihsel ve kültürel zenginliklerini uluslararası platformda tanıtmak ve sanat aracılığıyla kültürel etkileşimi artırmaktır. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen festival, sanat ve kültür alanındaki uluslararası boyutu ve çeşitli etkinlikleriyle dikkat çekmektedir (GotoBursa, 2023). 2024 yılında düzenlenen 62. Uluslararası Bursa Festivali, 5-31 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Festivalin açılışı, Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası'nın eşlik ettiği Siudy Garrido

Flamenko Topluluğu'nun performansı ile yapılmıştır. Festival, şehrin kültürel zenginliklerini sergileyerek yerel halk ve uluslararası izleyiciler arasında bir köprü oluşturmuştur (Belber, 2019).

Festival, kültürel bir etkinlik olmanın ötesinde, Bursa'nın ekonomik ve turistik kalkınmasına da önemli katkılarda bulunmaktadır. Etkinlik, yerel işletmelere ekonomik faydalar sağlamakta ve turistik cazibe merkezi olarak Bursa'nın uluslararası bilinirliğini artırmaktadır. Kültürel etkinliklerin bu tür ekonomik etkileri, şehirlerin küresel ekonomideki yerini güçlendiren unsurlar arasında yer almaktadır (Belber, 2019). Festival boyunca gerçekleştirilen konserler, tiyatro gösterileri, dans performansları ve atölyeler, şehrin kültürel dokusunu zenginleştirirken, farklı ülkelerden gelen katılımcılarla uluslararası bir kültürel etkileşim ortamı yaratmaktadır. Bu bağlamda, Uluslararası Bursa Festivali, şehir markalaşması ve kültürel diplomasi açısından da önemli bir platform sunmaktadır (GotoBursa, 2023)

1.2.15. Uluslararası İstanbul Caz Festivali

Uluslararası İstanbul Caz Festivali, 1994 yılında İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) tarafından düzenlenmeye başlamış ve Türkiye'nin en önemli müzik etkinliklerinden biri olarak kabul edilmiştir. Festival, her yıl temmuz ayında İstanbul'un çeşitli tarihi ve modern mekânlarında gerçekleştirilmekte olup, cazın yanı sıra blues, pop, rock ve dünya müziği gibi farklı türlere de yer vermektedir (İKSV, 2024). Bu yönüyle İstanbul Caz Festivali, Türkiye'nin kültürel zenginliğini uluslararası sanat dünyasıyla birleştiren önemli bir platformdur. Festivalin kökenleri, 1984 yılında Chick Corea ve Steve Kujala'nın Atatürk Kültür Merkezi'nde verdiği konserle başlamış ve bu etkinlik, İstanbul Festivali içinde caz müziğine daha fazla yer ayrılmasının önünü açmıştır (Yayan ve Bilgin, 2018). 1994'te bağımsız bir caz festivali haline gelen etkinlik, ilk yılında Jan Garbarek, Cassandra Wilson ve Marcus Miller gibi sanatçıları ağırlamıştır. Festivalin programı her yıl daha da zenginleşerek, farklı müzik türlerini ve disiplinleri bir araya getiren yenilikçi projelere ev sahipliği yapmaktadır (Ertürk, 2010).

2024 yılında düzenlenen 31. İstanbul Caz Festivali, Gregory Porter, Chris Isaak ve Arlo Parks gibi dünyaca ünlü sanatçıları sahnesinde ağırlamıştır. Festival kapsamında "Parklarda Caz" ve "Caz Vapuru" gibi etkinlikler düzenlenmiş ve İstanbul'un farklı noktalarında müzikseverlere erişilmiştir (Renkçi Taştan, 2021). Festival, yerel ve uluslararası sanatçıları bir araya getirerek, katılımcılara farklı kültürlerin zenginliğini müzik aracılığıyla sunmayı amaçlamaktadır. İstanbul Caz Festivali'nin, bir müzik etkinliği olmaktan öte, İstanbul'un uluslararası kültür başkenti olarak konumlanmasına katkıda bulunduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, festivalin ekonomik ve turistik etkileri de göz ardı edilmemelidir. Festivalin uluslararası tanınırlığı, Türkiye'nin müzik

endüstrisinin gelişimi için de önemli bir araç olarak görülmektedir (Taş, 2020).

1.2.16. Uluslararası İstanbul Film (Altın Lale) Festivali

Uluslararası İstanbul Film Festivali, 1982 yılında İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı (İKSV) tarafından “Film Haftası” adıyla başlatılmış ve Türkiye’nin en köklü sinema etkinliklerinden biri olmuştur. 1983 yılında “Uluslararası İstanbul Sinema Günleri” adıyla devam eden festival, 1984’ten itibaren her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmeye başlanmış ve geniş bir izleyici kitlesine ulaşmıştır (İKSV, 2024). Festivalin temel amacı, dünya sinemasının önemli eserlerini Türk izleyicisiyle buluşturmak, Türk sinemasının uluslararası tanıtımını yapmak ve sinema sanatının Türkiye’deki gelişimini desteklemektir (Çançat, 2016). Festivalin en prestijli ödülü olan “Altın Lale” ödülü, ulusal ve uluslararası kategorilerde verilmektedir. Bu ödüller, sinema dünyasının önde gelen eserlerini onurlandırmanın yanı sıra, yeni nesil yönetmenleri teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Uğurlu ve Aşkan, 2018). Ayrıca, festival programında retrospektifler, tematik gösterimler ve özel etkinlikler yer alarak sinema tarihine dair derinlemesine bir bakış sunulmaktadır (Duru, 2008).

COVID-19 pandemisi sürecinde festival, dijital platformlarda çevrimiçi gösterimler ve söyleşiler düzenleyerek etkinliklerini sürdürmüştür. Bu durum, İstanbul Film Festivali’nin dijitalleşme sürecindeki başarısını ve izleyicilerle etkileşimdeki esnekliğini göstermiştir (Aytekin, 2021). Pandemi sonrası dönemde ise dijitalleşmeden elde edilen deneyimlerin fiziksel etkinliklerle harmanlanarak yenilikçi bir festival modeline geçilmiştir (Cebe ve Çelik, 2023).

Festival, sinema sanatına dair sadece bir izleme deneyimi sunmaktan öte, paneller, atölyeler ve söyleşilerle sinemacılar ile izleyicileri bir araya getirmektedir. Bu yönüyle, sinema sanatının sadece bir tüketim değil, aynı zamanda bir öğrenme ve etkileşim platformu olduğu vurgulanmaktadır (Duru, 2008). Ayrıca, festivale ait tematik gösterimlerle güncel toplumsal meselelere dikkat çekilmiş, sinema sanatı toplumsal bir diyalog aracı olarak öne çıkarılmıştır (Çançat, 2016). Uluslararası İstanbul Film Festivali’nin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde Türk sinemasına sağladığı katkılar, akademik çevrelerde de geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Festivalin sinema sanatının gelişimi üzerindeki etkileri, kültürel diplomasi ve sanatsal üretim bağlamında önemli bir araştırma konusu olmaya devam etmektedir.

1.2.17. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali

Uluslararası İstanbul Müzik Festivali, 1973 yılında İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı (İKSV) tarafından başlatılmıştır ve Türkiye’nin en köklü müzik etkinliklerinden biri olarak klasik müzik, opera ve bale gibi sanat dallarında geniş bir yelpazede performanslar sunmaktadır. İlk yıllarında farklı sanat dallarını kapsayan bir festival olarak başlayan etkinlik, 1986’dan itibaren

sadece müzik odaklı bir kimlik kazanmıştır (Yüksel, 2022; İKSV, 2024). Festival, her yıl Mayıs ve Haziran aylarında İstanbul’un tarihi ve kültürel mekânlarında gerçekleştirilmektedir. 2024 yılında 52.’si düzenlenen festival, bu süreçte yaklaşık 600’den fazla sanatçıyı ağırlayarak Türkiye’nin müzik kültürüne büyük katkılarda bulunmuştur. Programlarında senfonik müzikten oda müziğine, cazdan çağdaş müziğe kadar çeşitli türlere yer veren festival, ulusal ve uluslararası düzeyde geniş bir dinleyici kitlesine hitap etmektedir (Ertürk, 2010).

2022 yılı araştırmalarına göre, İstanbul Müzik Festivali’nin Türkiye’de düzenlenen uluslararası müzik festivalleri arasında en fazla performansa ev sahipliği yapan etkinlik olduğu belirtilmiştir. Festivalde 581 performans yer alırken, bu performansların %47,68’i İstanbul Müzik Festivali’nde gerçekleşmiştir (Yüksel, 2022). Bunun yanı sıra, festivalin yıllar içinde klarnet, oda müziği gibi klasik müzik çalgılarına yönelik performans çeşitliliği arttığı ve bu enstrümanların uluslararası repertuvarda daha geniş bir yer bulduğu gözlemlenmiştir (Yayan ve Bilgin, 2018). Festival, bir müzik etkinliği olmanın ötesine geçerek, eğitim programları, atölyeler ve söyleşiler gibi yan etkinliklerle de sanatçı ve izleyiciler arasında bir diyalog platformu oluşturmaktadır (Ertürk, 2010). Örneğin, 2024 yılında “Kökler” temasıyla düzenlenen festivalde hem yerel hem de uluslararası sanatçılar, geçmişten geleceğe köprü kuran yaratıcı performanslara imza atmıştır (İKSV, 2024).

1.2.18. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali

Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali, 1989 yılında İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı (İKSV) tarafından başlatılmış ve Türkiye’nin en prestijli tiyatro etkinliklerinden biri olarak kabul edilmiştir. Festival, başlangıçta Uluslararası İstanbul Festivali’nin bir parçası olarak düzenlenmiş, ancak 1991 yılında bağımsız bir kimlik kazanmıştır. Bu etkinlik, İstanbul’un çeşitli mekânlarında yerli ve yabancı tiyatro topluluklarını bir araya getirerek sanatı desteklemenin yanı sıra kültürel bir buluşma platformu sunmaktadır (Cebe ve Çelik, 2023). Festival, farklı kültürlerden gelen sanatçıların eserlerini Türk izleyicilerle buluşturarak tiyatro sanatının sınırlarını genişletmiştir. 2003 yılında Tanztheater Wuppertal Pina Bausch’un “Nefes” adlı performansının dünya prömiyeri, festivalin uluslararası alandaki itibarını artırmıştır. Aynı yıl, Genco Erkal yönetimindeki “Nazım’a Armağan” adlı prodüksiyon, Türk tiyatrosunun yaratıcı gücünü sergilemiştir (Öztürk, 2011). Festivalin uzun yıllar boyunca klasik ve çağdaş eserleri harmanlaması, hem geleneksel hem de modern sanat anlayışlarına hitap eden bir program sunmasını sağlamıştır.

Festival kapsamında verilen Yaşam Boyu Başarı Ödülleri, 1997’den bu yana ulusal ve uluslararası tiyatro sahnesinde önemli katkılar sunan isimlere verilmekte olup, bu ödüllerle sanata verilen değerini altı çizilmektedir (Renkçi,

2021). Ayrıca festival, tematik programlara odaklanarak sanatsal çeşitliliği artırmıştır. Özellikle 2022 yılında küratoryal bir yaklaşım benimsenmiş ve tematik bir programla toplumun önemli meselelerine dikkat çekilmiştir. Bu kapsamda, 2024 yılında “Toplumsal Değişim ve İnsan Hakları” teması altında Mehmet BİRKİYE küratörlüğünde 19 performans sahnelenmiştir (Karaca Çetiner, 2024). Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali’nin sanatsal önemi, yalnızca eserlerin sahnelenmesinde değil, aynı zamanda kültürler arası diyalogun ve uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesinde de yatmaktadır. Festivalin etkisi üzerine yapılan akademik çalışmalar, bu etkinliğin Türk tiyatrosunun gelişimine sağladığı katkıyı ve uluslararası sahnede yarattığı etkiyi gözler önüne sermektedir (Penpence, 2014).

1.2.19. Uluslararası Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali

Uluslararası Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali, Şile’nin tarihsel ve kültürel zenginliklerini kutlayan, Türkiye’nin en özgün festivallerinden biridir. İlk olarak 1986 yılında düzenlenen bu festival, bölgenin coğrafi işarete sahip önemli ürünü olan Şile Bezi’nin tanıtımını yapmayı ve bu el sanatının korunmasını amaçlamaktadır (Şile Belediyesi, 2024; Tokatlı vd., 2020). Festival, açılış kortejiyle başlamaktadır ve bu etkinlik, renkli kostümlerle Şile sokaklarını bir karnaval havasına büründürmektedir. Festival kapsamında düzenlenen defileler, Şile Bezi ustalarının sergilediği el emeği ürünler, geleneksel müzik ve dans gösterileri, ziyaretçilerin büyük ilgisini çekmektedir (Tüm Cebeci, 2022). Özellikle dokuma atölyelerinde geleneksel tekniklerin uygulamalı olarak gösterilmesi, katılımcılara benzersiz bir öğrenme deneyimi sunmaktadır.

Festivalin bir diğer önemli yanı, Şile Bezi’nin tarihsel gelişimine ışık tutmasıdır. Şile Bezi’nin kökenleri, 150 yıllık bir geçmişe dayanmakta ve bölgede keten dokuma geleneğinin devamı olarak günümüze kadar gelmektedir. Şile Bezi, geçmişte sadece bir dokuma ürünü değil, aynı zamanda kadınların dayanışmasını ve aile ekonomisine katkı sağladığı bir üretim aracı olarak da önemli bir yere sahiptir (Tokatlı vd., 2020). Son yıllarda festival, modern tasarımlar ve uluslararası iş birlikleri ile daha da dikkat çekmiştir. Festival kapsamında yapılan defileler ve sanat etkinlikleri, Şile Bezi’nin moda dünyasında tanınırlığını artırmış ve uluslararası alanda daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamıştır (Tüm Cebeci, 2022).

1.2.20. Uluslararası Troia Festivali

Uluslararası Troia Festivali, 1963 yılından bu yana düzenlenmekte olup, Çanakkale’nin tarihi ve kültürel mirasını ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmayı amaçlayan önemli bir etkinliktir. Adını dünya çapında tanınan Troia Antik Kenti’nden alan festival, kentin tarihi dokusunu sanat ve kültür yoluyla yaşatma ve görünür kılma amacı taşımaktadır (Dülgaroğlu, 2021).

Etkinlik, konserlerden tiyatro oyunlarına, sergilerden atölyelere kadar geniş bir yelpazede etkinlikler sunarak, her yaş grubuna hitap eden zengin bir program içermektedir.2024 yılında düzenlenen 61. Uluslararası Troia Festivali, 9-13 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Festival, Troia Antik Kenti'nde yapılan resmi açılış töreniyle başlamış ve bu etkinlik, bölgenin kültürel ve tarihi önemini vurgulamıştır. Açılış sırasında, "Homeros Bilim Kültür Sanat Ödülü" takdim edilmiş ve festivalin tarihsel bağlamı öne çıkarılmıştır (Koç ve Yıldırım, 2021).

Festival programı, Çanakkale'nin farklı mekanlarında gerçekleştirilen etkinliklerle oldukça zengin bir içerik sunmuştur. Festival kapsamında önemli sanatçılar sahne almış; tiyatro oyunları, dans gösterileri ve sergiler düzenlenmiştir. Ayrıca, çocuklara yönelik etkinliklerle festivalin her yaş grubuna hitap eden bir yapıya sahip olduğu görülmüştür (Deveci ve Bulut, 2015). Uluslararası Troia Festivali, yalnızca kültürel ve sanatsal etkinliklerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda Çanakkale'nin turizm potansiyelini artırmaya yönelik bir platform sağlamaktadır. Festival, yerli ve yabancı turistlerin kenti ziyaret etmesini teşvik ederek ekonomik katkılar da sunmaktadır (Dülğaroğlu, 2021). Bu bağlamda, festivalin, kültür ve turizmin entegrasyonu açısından önemli bir örnek teşkil ettiği belirtilmektedir (Koç ve Yıldırım, 2021).

1.2.21. Uluslararası Bando ve Ciğer Festivali

Uluslararası Edirne Bando ve Ciğer Festivali, Edirne'nin kültürel ve gastronomik mirasını ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmayı amaçlayan önemli bir etkinliktir. Edirne Belediyesi tarafından düzenlenen festival, kentin meşhur tava ciğerini ve bando kültürünü ön plana çıkararak, hem yerel halkı hem de ziyaretçileri bu zenginliklerle buluşturmaktadır. Festival, gastronomi ve kültür temalı etkinliklerin bölgesel kalkınmaya etkisinin başarılı bir örneği olarak değerlendirilmektedir (Cömert ve Çetin, 2017). 2023 yılında düzenlenen 11. Uluslararası Edirne Bando ve Ciğer Festivali, 6-8 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Festival programında Türkiye ve yurt dışından gelen birçok bando ekibi yer almış; ayrıca tava ciğer yeme ve acı biber yeme yarışmaları gibi etkinliklerle katılımcılara unutulmaz bir deneyim sunulmuştur. Festival, yerel mutfağın tanıtımı ve kültürel zenginliklerin korunması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle, Edirne'nin meşhur tava ciğeri gibi yerel gastronomik ürünlerin uluslararası tanıtımı, bölgenin turizm gelirlerine katkı sağlamaktadır (Ergan vd., 2020; Ürkmez ve Akbulut, 2020).

Festival, gastronomi ve kültürün bir arada sunulduğu bir platform olarak Edirne'nin turistik cazibesini artırmaktadır. Yerel ürünlerin ve kültürel öğelerin tanıtımı, bölgenin uluslararası turizmdeki konumunu güçlendirmekte ve ekonomiye önemli katkılar sağlamaktadır. Çalışmalar, bu tür festivallerin

yalnızca ekonomik faydalar sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda yerel kültürün korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında da önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır (Kaleli, 2024). Festivalin bir diğer dikkat çeken yönü, etkinliklerin kentin farklı noktalarına yayılmasıdır. Bu durum, turistik alanların ve yerel işletmelerin daha fazla ziyaretçi çekmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, festival sırasında düzenlenen konserler, sergiler ve gösteriler, bölgenin kültürel mirasının uluslararası düzeyde tanıtımına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, Uluslararası Edirne Bando ve Ciğer Festivali, gastronomi temalı festivallerin bölgesel kalkınma üzerindeki olumlu etkilerini gösteren başarılı bir örnek olarak değerlendirilmektedir (Cömert ve Çetin, 2017).

SONUÇ

Marmara Bölgesi, Türkiye'nin sosyo-kültürel ve ekonomik dinamizmini yansıtan bir merkez olarak, festival organizasyonları açısından önemli bir bölgedir. Bu bölümde, bölgedeki festivallerin çok boyutlu etkilerini incelemiştir. Bölgedeki festivallerin tarihsel sürekliliği ve tematik çeşitliliği, kültürel mirasın korunması ve ulusal uluslararası düzeyde tanıtımında role sahiptir (Alkan vd., 2024). Özellikle geleneksel spor, sanat ve gastronomi temalı etkinliklerin, yerel değerlerin yaşatılmasında etkili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, bu festivallerin uluslararası katılımcılarla kültürel diplomasiye katkı sağladığı da ortaya koyulmuştur (Çiftçi vd., 2016). Ekonomik boyutta, festivallerin turizm gelirlerini artırma, yerel işletmelere katkı sağlama ve tarımsal üretimi teşvik etme gibi olumlu etkiler yaratabilmektedir. Özellikle gastronomi temalı etkinliklerin, yerel ürünlerin tanıtımında ve tüketici farkındalığının artırılmasında stratejik bir araç durumundadır (Deveci ve Bulut, 2015; Ergan vd., 2020). Bu durum, hem kırsal hem de kentsel alanlarda ekonomik dinamizme önemli katkılar sağlamaktadır. Çevresel etkiler açısından, ekolojik temalı etkinliklerin, çevre bilinci oluşturma ve sürdürülebilir turizmi teşvik etme işlevi öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, bazı festivallerin çevresel etkilerinin etkin bir şekilde yönetilmemesi, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı üzerinde risk oluşturabileceğini göstermektedir (Çubukcu ve Sözüneri, 2016).

Marmara Bölgesi'nde gerçekleştirilen festivallerin, bölgesel kalkınma stratejileri içerisinde önemli bir araç olarak değerlendirilmesi ve sürdürülebilir bir yaklaşımla ele alınması gerekliliği göz ardı edilmemelidir. Festivallerin, ekonomik hareketlilik, kültürel mirasın korunması ve toplumsal dayanışma açısından yarattığı çok boyutlu etki, bölgenin kalkınma politikaları için temel bir dinamik olarak öne çıkmaktadır. Bu bölümün kısıtlarından dolayı çalışmada detaylı açıklanamayan ancak bölge ile ilgili Türkmen (2017) ve Demirbilek (2018)'in çalışmasında bahsettiği bazı festivaller Tablo 1.1'de verilmiştir.

Tablo 2.1. Marmara Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Balıkesir/Burhaniye	Burhaniye-Ören Turizm, Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Balıkesir/Gömeç-Karaağaç	Halk Oyunları, Zeytin ve Deve Güreşleri Festivali	Kültür/ Gastronomi
Balıkesir/Burhaniye	Burhaniye Uluslararası Zeytin ve Zeytinyağı Festivali	Gastronomi
Balıkesir/Edremit	Altın Zeytin Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Balıkesir/Altınoluk	Altınoluk Antandros Yaşama Saygı Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Balıkesir/Altınova-Ayvalık	Altın Kumsal Kültür ve Turizm Festivali	Kültür/Turizm
Balıkesir/Altınova	Altınova Altın Kumsal Mavi Deniz Temiz Çevre Festivali	Çevre
Balıkesir	Balıkesir Festivali	Kültür/Şehir
Balıkesir/Balya	Balya Hayvan ve Emtia Festivali	Kültür/Tarım
Balıkesir/Edremit	Edremit Akçay Zeytin Festivali	Gastronomi
Balıkesir/Erdek	Erdek Festivali	Kültür/Şehir
Bilecik/Osmaneli	Osmaneli Evleri Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Bilecik	Tiyatro Festivali	Kültür/Sanat
Bilecik/Harmanköy-İnhisar	Abdullah Mihal Gazi Anma Festivali	Kültür/Sanat
Bilecik/Bozüyük	Kültür ve Sanayi Festivali	Kültür/Sanayi
Bilecik/İnhisar	Nar ve İncir Festivali	Gastronomi
Bilecik/Söğüt	Söğüt İlçesi Festivali	Kültür/Şehir
Bilecik	Uluslararası Bilecik Kültür Ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Bursa/Gürsu	Kültür, Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Bursa/İznik	Uluslararası İznik Festivali	Kültür/Şehir
Bursa	Akçalar İncir Festivali	Gastronomi
Bursa	Avrupa Filmleri Gezici Festivali	Kültür/Sanat
Bursa/Orhangazi	Folklor Festivali	Kültür/Sanat
Bursa	Devlet Tiyatroları Bursa Uluslararası Balkan Ülkeleri Tiyatro Festivali	Kültür/Sanat
Bursa/Mustafakemalpaşa	Mustafakemalpaşa Havacılık ve Turizm Festivali	Kültür/Turizm
Bursa/Organgazi	Zeytin Festivali	Gastronomi
Çanakkale/Ayvacık	Ayvacık Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Çanakkale/Ayvacık	Zeytin Kurtuluş Şenlikleri	Gastronomi
Çanakkale/Bozcaada	Yerel Tatlar Festivali	Gastronomi
Çanakkale/Assos Behramkale	Assos Gösteri Sanatları Festivali	Kültür/Sanat
Çanakkale/Gökçeada	Gökçeada Film Festivali	Kültür/Sanat
Çanakkale/Ayvacık	Uluslararası Gelibolu Altın Sardalya Kültür ve Sanat Festivali	Gastronomi
Çanakkale/Bozcaada	Yerel Tatlar Festivali	Gastronomi
Edirne	Uluslararası Hıdırellez Festivali	Kültür/Şehir
Edirne	Uluslararası Nefesli Sazlar Festivali	Kültür/Sanat
Edirne/İpsala	İpsala Çeltik (Pirinç) Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Tarım
Edirne/Uzunköprü	Kırcaali Belediyesi Uluslararası Bağcılık Festivali	Kültür/Tarım
Edirne/Sarıyığı	Kırkpınar Geleneksel Yağlı Güreşleri Festivali	Kültür/Turizm

Tablo 2.1. Marmara Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller (Devamı)

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Edirne/Havsa	Tarım Aletleri, Hayvancılık Festivali	Kültür/Tarım
İstanbul/Beykoz	Beykoz Kültür ve Sanat Çevre Günleri Festivali	Kültür/Sanat
İstanbul	Kristal Elma Festivali	Gastronomi
İstanbul	Uluslararası İstanbul Film Festivali	Kültür/Sanat
İstanbul	Uluslararası İstanbul Caz Festivali	Kültür/Sanat
İstanbul/Adalar	Adalar Festivali (Su Sporları Günü)	Kültür/Turizm
İstanbul/Kumkapı	Kumkapı Balık Festivali	Gastronomi
İstanbul/Emirgan	Lale Festivali	Kültür/Turizm
İstanbul/Silivri	Silivri Yoğurt Festivali	Gastronomi
İstanbul/Beyoğlu	Tiyatro Festivali	Kültür/Sanat
Kırklareli/Babaeski	Babaeski Tarım Festivali	Kültür/Tarım
Kırklareli/Demirköy	Çilek Festivali	Gastronomi
Kırklareli/Babaeski	Geleneksel Alpulu İlk Şeker, Kültür ve Müzik Festivali	Kültür/Sanat
Kırklareli	Karagöz, Kültür, Sanat ve Kakava Festivali	Kültür/Sanat
Kocaeli	Uluslararası Roman Festivali	Kültür/Turizm
Kocaeli/Maşukiye	Armut Festivali	Gastronomi
Kocaeli/Çayırova	Folklor Festivali	Kültür/Turizm
Kocaeli/Gölcük	Gölcük Belediyesi Değirmendere Fındık ve Kültür-Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Kocaeli/Gölcük	Gölcük Belediyesi Yeşil İhsaniye Elma Festivali	Gastronomi
Kocaeli/İzmit	Kültür, Sanat, Eğlence Festivali	Kültür/Sanat
Kocaeli/Körfez	Merhaba Yarımca Altın Kiraz Festivali	Gastronomi
Sakarya/Ferizli	Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Sakarya/Karasu	Fındık Festivali	Gastronomi
Sakarya/Kırkpınar	Geleneksel Gençlikte Yaz Festivali	Kültür/Turizm
Sakarya/Karasu	Mersin Balığı Festivali	Gastronomi
Sakarya	Sakaryalı. Uluslararası Halk Oyunları Festivali	Kültür/Turizm
Sakarya/Söğütü	Tarım, Kültür, Sanat, Spor, Hayvancılık ve Süt Festivali	Kültür/Turizm
Sakarya/Serdivan	Uluslararası Yamaç Paraşütü Festivali	Kültür/Turizm
Sakarya/Taraklı	Taraklı Kadın El Sanatları Festivali	Kültür/Turizm
Tekirdağ/Çorlu	Boza Festivali	Gastronomi
Tekirdağ/Büyükyoncalı	Yaz Festivali	Kültür/Turizm
Tekirdağ/Çorlu	Çorlu Belediyesi Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Tekirdağ/Çorlu	Çorlu Dondurma Festivali	Gastronomi
Tekirdağ/Çerkezköy	Kazak Gölü Festivali	Kültür/Turizm
Tekirdağ	Tekirdağ Kiraz Festivali	Gastronomi
Yalova/Çınarcık	Çınarcık Festivali	Kültür/Şehir
Yalova/Koru	Koru Festivali	Kültür/Turizm
Yalova	Uluslararası Folklor Festivali	Kültür/Turizm
Yalova/Esenköy	Esenköy Festivali	Kültür/Turizm
Yalova	Uluslararası Balkan Halk Dansları ve Müzik Festivali	Kültür/Sanat
Yalova	Uluslararası Kafkas Halk Dansları ve Müzik Festivali	Kültür/Sanat

Kaynak: (Türkmen, 2017; Demirbilek, 2018).

KAYNAKÇA

- Ağbay, N. C. (2023). Ahlat 1071 Malazgirt Zaferi Kutlamalarının Etkinlik Turizmi Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Social Sciences Research Journal*, 12(12), 1513-1523.
- Algan Özkök, G., Mutu, O., ve Sormaz, Ü. (2024). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Silivri İlçesinin Gastronomi Turizmi Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi. *Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 4(1), 165-181.
- Alkan, F., Okca Koyuncu, A., ve Öz, N. D. (2024). Bursa Uluslararası İpek İğne Oyası Festivali ve Tasarım Yarışması. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 65-81.
- Aytekin. (2021). Covid-19 Sürecinde Türkiye’de Düzenlenen Uluslararası Film Festivalleri Üzerine Bir İnceleme. *İçinde Değişen ve Değişmeyenleri ile COVID-19 Dönemi ve Yeni Normaller - Cilt 2* (ss. 150-189). İstanbul: Der Yayınları.
- Belber, B. G. (2019). Turistik Destinasyon Bakış Açısıyla, Geçmişten Günümüze Bursa’nın Kültürel ve Turistik Özellikleri. *İçinde B. KARACA, E. İSLAMOĞLU ve C. İYEM (Eds.), Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar II*.
- Bezirgan, M., ve Çolakoğlu, F. (2017). Festival Kalitesinin Turistlerin Bağlılıklarına Etkisi: Burhaniye Deve Güreşleri Festivali Örneği. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 74-84.
- Bilgiçli, İ., ve Cantimer, A. (2017). Konaklama İşletmelerinin Lojistik (Gıda-Tarım Ürünleri) İhtiyaçlarının Karşılmasına Yönelik Bir Araştırma: Sakarya Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi*.
- Burhaniye Belediyesi. (2024). 62. Geleneksel Burhaniye Yoğurt Festivali Resmi Duyuruları. Erişim: https://www.burhaniye.bel.tr/Guncel/Haberler_Detay.aspx?ID=13958
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2023). 3. Uluslararası İpek İğne Oyası Tasarım Yarışması ve Festivali. Erişim: <https://www.bursa.bel.tr/etkinlik/3-uluslararasi-ipek-igne-oya-tasarim-yarismasi-ve-festivali-376>
- Butler, R. W., Smale, B. J. A. (1991). Geographic Perspectives on Festivals in Ontario. *Journal of Applied Recreation Research*, 16(1), 3-23
- Cömert, M., ve Çetin, K. (2017). Gastronomi Temalı Yerel Festivaller Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 1092-1101.
- Çalışkan, S. (2018). *Türkiye’de Reklam Filmlerinde Hikaye Anlatıcılığı Kullanımı: 2017 Kristal Elma Festivali Örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çırak, K. ve Akbulut, E. (2024). Gastronomide Şef İmajı: Göstergibilimsel Bir İnceleme (Chef Image in Gastronomy: A Semiotic Analysis). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 12(1), 83-110.
- Çırak, K. ve Gümüş, B. (2021). Yerel Halkın Gastronomi İmajı ve Yenilik Korkusu Algılarının Yiyecek Tüketim Niyetine Etkisi. *Turak Turizm ve Araştırma Dergisi*, 10(1), 80-103.
- Çiftçi, G., Çakır, A., ve ÇAKIR, G. (2016). Political Crisis’ And Their Implications on Heritage Sites: The Case of Turkey. *Journal of Tourism Theory and Research*, 2(2), 112-121.
- Çubukcu, G., ve SÖZÜNERİ, G. (2016). İletişim Aracı Olarak Kullanılan Afişlerde Tipografinin İncelenmesi. *International Multidisciplinary Conference*, 21-22 Nisan 2016, Antalya.
- Demirbilek, E. (2018). *Gastronomi Festivallerinin Başarısını Etkileyen Faktörler: Ege Bölgesi Örneği*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu.
- Deveci, M., ve Bulut, E. (2015). Öğrencilerin Grafik Tasarımda İmge ve Simgeleri Kullanma Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3).
- Dilek, T. (2022). Geleneksel İşleme Sanatında Kullanılan Şile Bezi Motifleri. *Kesit Akademi*.
- Dülğaroğlu, O. (2021). Uluslararası Troia Festivali’nin Marka Kişiliği: Sosyal Medya Destekli Bir Çalışma. *Journal of Global Tourism and Technology Research*, 2(2), 131-139.
- Ekerim, F., ve Tanrısever, C. (2020). Türkiye Gastronomi Festivalleri ve Haritalandırılması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(3), 2277-2297.
- Ergan, K., Kızılırmak, İ., ve Ergan, S. (2020). Gastronomik Ürünlerin Destinasyon Seçimine Olan Etkisi: Edirne İli Örneği. *Balkan ve Near Eastern Journal of Social Sciences*, 6(3), 1-10.
- Erkin, T. (2019). Türkiye’de Gastronomi Festivallerinin Gelişimi Üzerine Bir Analiz. *Gastronomy and*

- Culinary Arts Journal*, 7(1), 45-60.
- Festtr. (2024). Uluslararası Tekirdağ Kiraz Festivali Hakkında. Erişim: <https://festtr.com/festival/tekirdag-kiraz-festivali/>
- Gotobursa. (2023). Uluslararası Bursa Festivali. Erişim: <https://www.gotobursa.com.tr/tr/mekan/uluslararasi-bursa-festivali-1797/>
- Hemiş Öztürk, Ö. (2011). Uzam Tanrının Bir Sıfatıdır. *Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü Dergisi*, 1, 107-113.
- İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı (İKSV). (2024). İstanbul Film Festivali Resmi Web Sayfası. Erişim: <https://film.iksv.org/>
- Janiskee, B. (1980). South Carolina's Harvest Festivals: Rural Delights for Day Tripping Urbanities. *Journal of Cultural Geography*, 1(1), 96-104.
- Janiskee, R. L. (1995). The Temporal Distribution of America's Community Festivals. *Festival Management and Event Tourism*. 3(3), 129-137.
- Kale, A. E. (2022). *Kristal Elmada Ödül Alan Yaratıcı Dijital Sosyal Sorumluluk Reklamlarının Farkındalık Sağlamadaki Etkisi: İstanbul'daki Tüketiciler Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaleli, S. (2024) Marka Şehir Olma Yolunda Edirne: Kentsel Kimlik Öğeleri. Edit. Aslan Çetin, F. Pazarlama Alanında Uluslararası Akademik Çalışmalar. 33-54.
- Karakayalı, Z., Kanca, B., ve Uçar, Ö. (2023) Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Geçmişte Giresun İlinde Oynanan Çocuk Oyunları. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(2), 813-823.
- Kılıç, S. N., Ulusoy, H., ve Avcıkurt, C. (2021). Yerel İnternet Gazetesi Haberlerinde Balıkesir Turizmi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1281-1299.
- Koç, O., ve Yıldırım, H. M. (2021). Festivallerin Destinasyonlara Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Uluslararası Troia Festivali Örneği. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 4(1), 18-28.
- Kurultay, A. B. (2019). Kristal Elma Yaratıcılık Festivali'nde (1988-2018) Cam Tavan Olgusu: Kadın Jüri Üyesi Oranlarına Dair Bir İnceleme. *Kültür ve İletişim*, 22(2), 239-269.
- Mutu, O., ve Sormaz, Ü. (2023). Covid-19 Sonrası Turizm İşletmelerinin Gastronomi Festivallerinden Beklentilerine Yönelik Bir Çalışma: Silivri İlçesi Örneği. *Tourism Economics, Management and Policy Research*, 3(1), 1-13.
- Penpece, D. (2014). Festivallerin Pazarlanması: Türkiye'deki Uluslararası Festivaller Üzerinde Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 193-210.
- Renkçi Taştan, T. (2021). Festivallerden Festivalizm ve Bienallere. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 1610-1632.
- Ryan C., Smee A., Murphy S. ve Getz D. (1998). New Zealand Events: A Temporal and Regional Analysis. *Festival Management and Event Tourism*. 5(1-2), 71-83.
- Silivri Belediyesi. (2024). 62. Geleneksel Silivri Yoğurt Festivali Resmi Duyuruları. Erişim: <https://www.silivri.bel.tr/>
- Taş, A. (2020). *2000-2019 Yılları Arasında Düzenlenen Uluslararası İstanbul Caz Festivali Afişlerinin Grafik Tasarım İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Tepeköylü, İ. (2016). Kent İmgisinin Kültür Ekonomisine Dönüşüm Örneği: İzmit ve Pişmaniye. *International Journal of Academic Value Studies*, 2(3), 24-29.
- Tokatlı, C., Başarangil, İ., ve Metin, T. (2020). Yerel Halkın Festival Etkilerine Yönelik Algılarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(1), 175-190.
- Türkmen, N. (2017). *Türkiye'de festivaller ve şenlikler*. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sivas.
- Uca, S., ve Kumlu, S. (2023). İnsan Yapımı Varlıklar ve Çekicilikler. Türkiye Turizm Zirvesi Çalıştay Raporları. 65-70.
- Uğurlu, E. G., ve AŞKAN, H. (2018). Türkiye'deki Uluslararası Film Festivalleri ve Uluslararası Eskişehir Film Festivali İzleyici Araştırması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 81-98.

- Unesco. (2010). Kırkpınar Oil Wrestling Festival. Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. Kırkpınar oil wrestling festival - intangible heritage - Culture Sector - UNESCO
- Ürkmez, D., ve Akbulut, D. (2020). Yerel Yönetimlerde Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Festivallerin Kullanımı. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 218-244.
- Visser G. (2005). Let's Be Festive: Exploratory Notes on Festival Tourism in South Africa. *Urban Forum*, 16(2-3), 155-175.
- Yüksel, T. (2022). Türkiye'deki Uluslararası Müzik Festivalleri: 2012-2022 Programlarında Klarnet Performanslarına Yönelik Bir İnceleme. *International Academic Social Resources Journal*, 7(41), 1035-1040.

İKİNCİ BÖLÜM:

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

Ömür Uçar¹

GİRİŞ

İç Anadolu Bölgesi, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden bir tanesi olup Anadolu'nun ortasında yer alır. Stratejik konumu nedeniyle "Orta Anadolu" olarak da anılır. 151.000 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye'nin %21'ini kaplayan bu bölge, Doğu Anadolu'dan sonra en büyük ikinci coğrafi bölgedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi hariç, Türkiye'nin diğer tüm bölgeleriyle komşudur. İç Anadolu Bölgesi sınırları içinde toplam 13 il bulunmaktadır ve Türkiye'nin gelişmiş bölgelerinden bir tanesidir.

İç Anadolu Bölgesi etrafı yüksek dağlarla çevrili olduğundan deniz havası bölgeye ulaşamamakta bu yüzden bölgede yazları kurak ve sıcak, kışları soğuk ve kurak olan bozkır iklimi etkilidir. Bölgenin yüzey şekilleri ağırlıklı olarak geniş ve düz platolar ile dağ sıralarından meydana gelmektedir. Öne çıkan yükseltiler arasında Erciyes Dağı, Hasan Dağı ve Karadağ bulunurken, başlıca platolar Konya Ovası, Cihanbeyli Platosu ve Obruk Platosu olarak sıralanabilir. Konya, Yukarı Sakarya, Yukarı Kızılırmak, Orta Kızılırmak olmak üzere dörde ayrılan bölgede önemli akarsular arasında Kızılırmak, Sakarya Nehri ve Porsuk Çayı sayılabilir.

İç Anadolu Bölgesi, Türkiye'nin diğer bölgelerine göre daha düşük bir nüfus yoğunluğunu barındırır. Nüfus, genellikle düz arazilerde ve şehir merkezlerinde toplanmıştır. Ankara, Konya, Kayseri ve Eskişehir gibi büyükşehirler, bölgenin nüfus yoğunluğunun önemli bir kısmını oluştururken, kırsal kesimde nüfus seyrek olup ekonomik faaliyetler genelde tarım ve hayvancılık üzerine yoğunlaşmıştır. İç göç nedeniyle kırsal alanlardaki nüfus giderek azalırken, Ankara'nın başkent olması ve sanayileşmenin ilerlemesi gibi etkenlerden dolayı bölgede yer alan büyükşehirlerle göçler gerçekleşmektedir.

Bölgedeki eğitim düzeyi Türkiye ortalamasına yakındır. Şehir merkezlerinde eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim oldukça kolayken, kırsal kesimlerde bu hizmetlere ulaşımın daha kısıtlı olduğu söylenebilir.

Bölgenin ekonomisi büyük ölçüde tarım, hayvancılık, sanayi ve ticaret faaliyetlerine dayanmaktadır. İç Anadolu'da buğday, arpa ve şekerpancarı gibi ürünler başlıca tarım ürünleridir. Konya Ovası, Türkiye'nin tahıl üretiminde

¹ Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, ORCID:0000-0002-3570-7247, E-posta: omur.ucar@giresun.edu.tr

önemli bir yere sahip olup “tahıl ambarı” olarak anılmaktadır. Hayvancılık ise çoğunlukla koyun ve sığır yetiştiriciliği etrafında şekillenmiştir.

Bölgede sanayi sektörü, özellikle Ankara ve Eskişehir gibi şehirlerde daha ileri düzeydedir. Savunma sanayi, otomotiv, gıda işleme ve tekstil bölgenin öne çıkan sanayi alanları arasında yer alır. Bunun yanı sıra, Kayseri’de mobilya üretimi ve Konya’da tarım makineleri imalatı ekonomik açıdan dikkat çeken diğer faaliyetlerdendir.

Tuz Gölü ve çevresi, tuz üretimi ve madencilik açısından stratejik bir öneme sahiptir. Ayrıca, termal kaynaklar ve tarihi-turistik değerler, İç Anadolu Bölgesi’nin turizm potansiyeline katkıda bulunur. Özellikle Kapadokya, peribacaları ve yer altı şehirleriyle uluslararası alanda tanınan önemli bir turizm merkezidir.

2.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN

İç Anadolu Bölgesi, önemli ticari yolların üzerinde olması ve doğu ile batı arasında köprü görevi görmesi sebebiyle tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış (Bakırcı, 2014), zengin tarihi ve kültürel birikimiyle dikkat çeken bir bölgedir. Hititler, Frigler, Persler, Romalılar ve Selçuklular gibi birçok uygarlık bu coğrafyada yaşam sürmüşlerdir (Metin ve Lamba, 2016). Bölge UNESCO Dünya Mirası Listesine giren Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Göreme Millî Parkı ve Kapadokya, Hattuşa: Hitit Başkenti, Çatalhöyük Neolitik Alanı, Gordion ve Aslanhane Camiisi olmak üzere doğal, kültürel ve tarihi beş adet değerli turizm unsuruna ev sahipliği yapmaktadır (UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, 2024). Ayrıca Yunus Emre, Mevlana Celaleddin Rumi ve Âşık Veysel gibi önemli şahsiyetler de bu topraklarda doğup yetişmiştir.

İç Anadolu Bölgesi’nin geçmişte birçok uygarlığa ev sahipliği yapması bölgenin kültürel anlamda zengin bir mirasa sahip olmasını etkilemiştir (Karaönçel, 2022). Birçok uygarlığa ev sahipliği yapması bölge için maddi ve manevi önemi olan halı ve kilim dokumacılığında da kendini göstermektedir. Özellikle halı ve kilim dokumacılığında kullanılan motifler zengin ve kendine has bir kültürü yansıtmaktadır. Benzer şekilde bu motifler bölgede yaşayan kadınların düğün, bayram ve festivaller gibi özel günlerde giydikleri etek, şalvar ve başörtüsü gibi kıyafetlerdeki el işi süslemeleri ile de kendini göstermektedir.

İç Anadolu Bölgesi kendine özgü müzik kültürü ve halk oyunları ile dikkat çekmektedir. Bölge bozlak türküleri ve kaşık oyunları ile bilinmektedir. Anlam olarak bozulmak, bozlamak, feryat etmek ve haykırmak anlamına gelen ve Türk halk müziğinde bir uzun hava türü olan ‘bozlak’, Orta Asya’dan başlayarak günümüze kadar ulaşan ve yaylak – kışlak hayatı yaşayan Yörük / Türkmen (Abdal) ve Avşar oymaklarının kültürlerinin kendini ifade etme, bakış açılarını sergileme ve dış dünyayla ilişkiler kurma yeteneğiyle bütünsel bir yaşamın

temel çerçevesini oluşturmaktadır (Eker vd., 2023; Karakaya ve Önal, 2010).

İç Anadolu Bölgesi özellikle Orta Asya'dan Anadolu'ya göç etmiş medeniyetlerin yerleşim alanı olması nedeniyle tarihî özelliklerini kültürel birçok alanda devam ettirmektedir. Bölge, bu özelliği nedeniyle çok zengin bir mutfak kültürüne sahiptir (Yüncü, 2016). Buna ek olarak Bölgenin kırsal alanlarında tarım ve hayvancılığın gelişmiş olması da mutfak kültürüne de yansımıştır. Bölge mutfağında ağırlıklı olarak tahıl, bakliyat, hamur işleri ve baharatlı et yemekleri öne çıkmaktadır.

İç Anadolu Bölgesi'nde tarım, turizm, kültür, sanat, spor ve gastronomi temalarında birçok festival düzenlenmektedir. Bu bölümde Beyşehir Gölleri Kültür ve Sanat Festivali, Cappadox Festivali ve Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Festivali Geleneksel Festivaller başlığı altında, Ankara Uluslararası Film Festivali, Uluslararası Ankara Müzik Festivali, Uluslararası Ahşap Heykel Festivali, Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Tarih, Kültür ve Turizm Festivali, Uluslararası Konya Mistik Müzik Festivali ve Ürgüp Uluslararası Bağ Bozumu Festivali ise Modern ve Uluslararası Festivaller başlığı altında toplanmıştır (Ülker ve Akbulut, 2023). Bu sayılan festivaller dışında bölgede birçok festival düzenlenmekte olup, akademik olarak yeterli bilgiye ulaşılamayanlar festivaller Tablo 2.1'de gösterilmiştir.

2.2. İÇ ANADOLU BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER

İç Anadolu Bölgesi, özellikle Kapadokya, Ankara ve Konya gibi kültürel ve tarihi mirasa sahip şehirlere ev sahipliği yapmaktadır. Kapadokya'nın peri bacaları ve yer altı şehirleri, Konya'da Mevlana ve sema gösterileri gibi unsurlar dünya çapında turisti bölgeye çekmektedir. Bununla birlikte bölgenin turizmden aldığı pay istenilen düzeyde değildir. Bölgede düzenlenen özellikle uluslararası festivaller turizm sezonunu uzatmak ve bölgeye olan ilgiyi artırmak için önemli fırsatlar sunabilir.

2.2.1. Beyşehir Gölleri Kültür ve Sanat Festivali

Beyşehir Gölleri Kültür ve Sanat Festivali, Türkiye'nin Konya il sınırları içinde yer alan Beyşehir ilçesinde düzenlenen ve bölgenin kültürel, sanatsal ve turistik değerlerini tanıtmaya yönelik bir etkinliktir. Beyşehir, aynı zamanda Türkiye'nin en büyük tatlı su göllerinden biri olan Beyşehir Gölü'ne ev sahipliği yapmaktadır. Bu nedenle festivalin merkezi olan bu bölge, hem doğal güzellikleri hem de tarihî ve kültürel mirası ile dikkat çekmektedir.

Beyşehir Gölleri Kültür ve Sanat Festivali, her yıl yaz aylarında düzenlenen ve genellikle 4-5 gün süren bir etkinliktir. Festivalin başlangıç tarihi hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte, ilk kez 2000'li yılların başlarına dayanmakta olduğu bilinmektedir. Beyşehir Gölleri Kültür ve Sanat Festivali hem

Beyşehir'in hem de bölgenin tarihî, kültürel ve sanatsal değerlerini tanıtmak, hem de yerel halkın sanata ve kültüre olan ilgisini artırmayı hedeflemektedir (Beyşehir Belediyesi, 2024a). Ayrıca festival, bölgedeki turizm potansiyelini artırarak, aynı zamanda yerel esnaf ve sanatçıların da ekonomiye katkı sunmasını amaçlamaktadır (Beyşehir Belediyesi, 2024b).

Festival, çeşitli sanat etkinlikleriyle zenginleştirilmiştir. Bu kapsamda yerel ve ulusal sanatçılardan konserler müzik performansları, tiyatro ve gösteriler, Beyşehir ve çevresindeki sanatçıların eserlerinin sergilendiği alanlar ve Beyşehir ve çevresindeki yöresel yemeklerin, el sanatlarının sergilendiği pazarlar kurulmaktadır. Ayrıca geleneksel el sanatları, resim ve heykel gibi sanatsal çalışmaların tanıtıldığı sergiler ve atölye faaliyetleri düzenlenmektedir.

2.2.2. Cappadox Festivali

Cappadox Festivali, Türkiye'nin büyüleyici doğal güzellikleriyle ünlü Kapadokya bölgesinde düzenlenen, sanat, müzik, gastronomi ve doğa odaklı bir festivaldir. 2024 yılı itibarıyla altıncısı gerçekleştirilen festival, her yıl farklı temaları ele almaktadır. İlk olarak 2015 yılında "Kapadokya Çarpması" temasıyla başlayan festival, 2016 yılında "Gelin Bahçemizi Ekelim" temasıyla Kapadokya'nın geçmişi ve doğasından yola çıkarak modern yaşamın hızına bir alternatif sunmayı hedeflemiştir. Bu tema, hız ve küreselleşme karşısında doğanın ritmini, insani ölçeği ve yereli ön plana çıkarmıştır. 2017 yılında ise "Dünyadan Çıkış Yolları" temasıyla henüz görünür olmayan ancak dünyayı bekleyen sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlere dikkat çekmeyi amaçlamıştır. 2018'de "Sessizlik", 2024 yılında ise "Değişen Gökler" temaları belirlenmiştir (Cappadox Festivali, 2024 akt; Kumaş, 2024). Genellikle ilkbahar ve yaz aylarında düzenlenen Cappadox Festivali kapsamında doğayla uyum içinde çeşitli etkinlikler, konserler, sergiler, doğa yürüyüşleri düzenlenmekte ve ziyaretçilerine gastronomik deneyimler sunmaktadır. Gastronomik deneyimin, ziyaretçiler için unutulmaz bir deneyim yaşamasında önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Çırak ve Akbulut, 2024).

2.2.3. Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Festivali

Hacı Bektaş-ı Veli, 13. yüzyılda yaşamış olan önemli bir Türk mutasavvıfı, İslam düşünürü ve Bektaşilik tarikatının kurucusudur. Hacı Bektaş Veli, Bektâşiliğin kurucusu olarak, büyük mutasavvıf Ahmet Yesevi'nin dergâhında yetişip Anadolu'ya gelmiş önemli bir manevi önderdir (Küçüközyiğit, 2015). Hacı Bektaş-ı Veli'nin yaşamıyla ilgili kesin bilgiler sınırlı olmakla birlikte, genellikle Horasan'dan geldiği ve Selçuklu Devleti'nin son dönemlerinde Anadolu'ya yerleştiği kabul edilir (Şahin, 2022). Öğretileri, İslam'ın mistik yönünü, hoşgörü, sevgi, insan hakları, eşitlik ve adalet gibi evrensel değerleri vurgular (Artan, 2023). Bu sebeple Hacı Bektaş-ı Veli, sadece dini bir lider

olarak değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bir rehber olarak da tanınmaktadır (Bayar ve Bayar, 2014).

Nevşehir'in Hacıbektâş kasabasında kurulan dergâh, 1925 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüş, ardından 16 Ağustos 1964'te müze olarak açılmıştır. Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Festivali daha geniş katılımlı ve kurumsal hale gelmesi özellikle 1990'lı yıllarda gerçekleşmiştir. Her yıl 16-18 Ağustos tarihleri arasında Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri düzenlenmektedir. Hacı Bektaş Veli'nin öğretilerine ve Bektaşî kültürüne olan ilgiyle birlikte festival her yıl daha da büyüyüp önemli bir kültürel etkinlik haline gelmiştir. Bu etkinlikler, panel, söyleşi, sergi, konser, tiyatro ve semah gibi çeşitli faaliyetleri içermektedir (Küçüközyiğit, 2015).

Hacı Bektaş Veli'nin öğretilerini ve felsefesini anmak amacıyla düzenlenen anma törenleri genellikle onun türbesinin bulunduğu Hacıbektâş'ta gerçekleştirilir. Bu törenlerde, Alevi dedeleri dua eder ve çeşitli dini ritüeller yerine getirilir. Aynı zamanda festival, bölgedeki kültürel ve sanatsal etkinliklerle de zenginleşir (Yavuzer, 2023). Müzik dinletileri, halk oyunları, şiir okuma etkinlikleri ve sergiler gibi çeşitli aktiviteler katılımcılara kültürel bir deneyim sunar. Bu etkinlikler, Hacı Bektaş Veli'nin mirasını onurlandırmaya ve bölge halkının kültürünü tanıtmaya yönelik olarak düzenlenir (Çiftçi ve Akova, 2021). Ayrıca, seminerler ve paneller de düzenlenir; bu etkinliklerde akademisyenler ve düşünürler, Hacı Bektaş Veli'nin tasavvufi düşüncelerini ve öğretilerinin günümüzle nasıl bir ilişkisi olduğunu tartışırlar. Hacı Bektaş Veli'nin öğretileri, farklı dini ve kültürel topluluklardan katılımcıları bir araya getirerek hoşgörü ve barış mesajları verir (Yavuzer, 2023). Bu etkinlikler, Hacıbektâş ve çevresindeki Nevşehir iline büyük bir turist akını getirir ve bölge kültürünü tanıtarak yerel halka ekonomik açıdan fayda sağlar (Çiftçi ve Akova, 2021).

2.2.4. Ankara Uluslararası Film Festivali

Ankara Uluslararası Film Festivali, Türkiye'nin en eski film festivallerinden bir tanesidir ve her yılın mart ayında Ankara'da düzenlenir. Ankara Film Şenliği adıyla 1988 yılında Mahmut Tali Öngören, on iki sinema gönüllüsü ve profesyonelinin katkılarıyla kurulmuş, 1992 yılında ise uluslararası bir film festivaline dönüşmüştür (Uğurlu ve Uğurlu, 2011). Ankara Uluslararası Film Festivali ile Türk Sineması için dış satım fırsatları yaratacak bir pazarın oluşturulması, Ankara izleyicilerine dış kaynaklı politik filmleri sansürsüz sunmak, özellikle genç yapımcıların kısa film ve animasyon alanlarındaki çabalarına destek olmak, uluslararası alanda tanınabilecek ürünlerin ortaya çıkmasına olanak sağlamak, sinema sanatının gerçek emekçilerini ve ustalarını desteklemek ve genel olarak Türk Sineması'nın gelişimine katkı sağlamak amaçlanmaktadır (Aktan, 1998).

Ankara Uluslararası Film Festivali kapsamında çeşitli kategorilerde yarışmalar düzenlenerek en iyi film, en iyi yönetmen, en iyi senaryo, en iyi oyuncu gibi ödüller verilir. Festivalin etkinlikleri Ankara'nın farklı bölgelerinde çeşitli sinema salonlarında yapılarak şehrin kültürel anlamda canlanmasına katkı sağlar. Ayrıca sinemaseverler ve profesyoneller için buluşma imkânı sağlayan festivalde festival süresinde birçok seminer panel ve söyleşiler düzenlenir.

2.2.5. Uluslararası Ahşap Heykel Festivali

Uluslararası Ahşap Heykel Festivali, ahşap sanatının uluslararası düzeyde bulunduğu, yaratıcılığın ve zanaatkârlığın kutlandığı bir etkinliktir. Bölgede yüzyıllardır var olan geleneksel ahşap işlemeciliğine dikkat çekerek farklı coğrafyalardan gelen sanatçılara ve ziyaretçilere sanatsal ve kültürel bir deneyim sunmaktadır.

İlki 2015 yılında Eskişehir Odunpazarı Belediyesi öncülüğünde düzenlenen etkinliğin 2024 yılında yedincisi düzenlenmiştir. Ahşap İşleri Festivali'ndeki eserler, Yunus Emre'nin "*Bu dünya kimseye kalmaz*" anlayışından ilham alınarak hazırlanmış ve bu festivalle birlikte ahşabın kullanımını teşvik etmek, hammaddesi olan ağaçların korunmasını sağlamak, gelecek nesillere doğa bilinci aşılamak ve ağaçlarla sanatın bir araya gelebileceğini göstermek amacıyla bir farkındalık oluşturmak hedeflenmiştir (Şenel, 2021). Genellikle sonbahar mevsimi başında düzenlenen bu festivalin bir diğer amacı ise ahşap sanatını tanıtmak ve yaygınlaştırmaktır. Festival süresince ahşap atölyelerinde sanatçılar, ağaçları işleyerek çeşitli heykeller yaparlar ve bu eserler yerel halka ve ziyaretçilere açık bir şekilde sergilenir.

Festival kapsamında, eserlerin sergilenmesinin yanı sıra yürüyüşler, atölyeler, halk oyunları, dans performansları ve konserler gibi etkinlikler düzenlenmektedir (Şenel, 2021). Uluslararası Ahşap Heykel Festivalinin önemli bir geleneği ise, her festival sonunda Eskişehir'e yepyeni bir orman kazandırmaktır. Odunpazarı Belediyesi, 2015 yılından beri düzenlenen Ahşap Heykel Festivali ile Odunpazarı'na 450 bin metrekare orman kazandırmıştır (Odunpazarı Belediyesi, 2024).

2.2.6. Uluslararası Ankara Müzik Festivali

Uluslararası Ankara Müzik Festivali, her yıl nisan ayında Türkiye'nin başkenti Ankara'da düzenlenen ve dünya çapında sanatçılara ev sahipliği yapan prestijli bir etkinliktir. İlki 1985 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın girişimiyle Ankara Devlet Opera ve Balesi tarafından düzenlenen Uluslararası Ankara Müzik Festivali günümüzde Sevda-Cenap Müzik Vakfı bünyesinde düzenlenmektedir. "Bugünkü adı ile Uluslararası Ankara Müzik Festivali'nin ilki, müzik etkinlikleri ile sınırlı kalmış, fakat ileriki yıllar için Festival'e hem uluslararası bir nitelik kazandırmak hem de sanatın tüm dallarını kapsayacak

bir şekilde devamını sağlamak amaçlanmıştır” (Ünal, 2012: 7). “Türkiye’nin ilk çok sesli müzik hareketinin başladığı, ilk müzik kurum ve okullarının kurulduğu kültür başkenti Ankara’nın müzikal kapasitesinin yansıtılması ve Ankaralı sanatçıların programda her yıl yer alması” (Sabancı Vakfı, t.y, akt; Yüksel, 2022) festivalin gelenekleri arasında gösterilmektedir. Festival kapsamında genellikle, klasik müzik, opera, oda müziği ve çağdaş müzik gibi farklı müzik türlerinde konserler ve performanslar sergilenmektedir.

Festivale katılan sanatçılar ve topluluklar, her yıl farklı müzik türlerinde performanslar sergileyerek, hem geleneksel hem de çağdaş müziği birleştiren bir program sunmaktadır. Bu çeşitlilik, müzik dünyasında farklı okulları, gelenekleri ve anlayışları bir araya getirirken, festival katılımcılarına da zengin bir deneyim sağlamaktadır.

2.2.7. Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Tarih, Kültür ve Turizm Festivali

Ne zamandan beri yapıldığına dair net bilgi olmamasına rağmen (Yıldırım, 2014) 2017 yılına kadar her yıl haziran ayında düzenlenen Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Tarih, Kültür ve Turizm Festivali 2017 yılından itibaren her yıl eylül ayında düzenlenmektedir (Sert, 2020). Ankara’nın Beypazarı ilçesinde düzenlenen festival, ilçenin tarihi ve kültürel mirasını ve turistik değerini tanıtmayı amaçlamaktadır.

Osmanlı dönemi mimarisi ile dikkat çeken Beypazarı’nda festival kapsamında yöreye özgü el sanatlarının yanı sıra Beypazarı kurusu, havuç lokumu, tarhana, erişte gibi yöresel tatlar festival boyunca ziyaretçilere tanıtılarak satışa sunulmaktadır. Ayrıca festival kapsamında ziyaretçilere halk oyunları gösterileri, konserler, sergiler ve yerel sanatçıların katılımıyla zengin eğlence programları sunulurken; geleneksel ata sporlarından kılıç kalkan oyunu ve demir dövme gösterileri ile mehteran ve seğmen ekibi gösterilerine yer verilmektedir (Sert, 2020).

2.2.8. Uluslararası Konya Mistik Müzik Festivali

Uluslararası Konya Mistik Müzik Festivali, Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından 2004 yılından beri her yıl genellikle Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’nin doğum yıl dönümü olan eylül ayının son haftasında gerçekleştirilmektedir. Festival 2004 ve 2008 yılları arasında her yıl aralık ayında düzenlenen Şeb-i Aruz törenleri ile birlikte gerçekleştirilirken, 2008 yılından beri 30 Eylül’de yani Hz. Mevlana’nın doğum gününde düzenlenmektedir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2024).

Festival ile Tasavvuf Müziği başta olmak üzere farklı dinlere, kültürlerle ve coğrafyalara ait mistik ve manevi derinliği olan müzik türlerini tanıtmak

amaçlanmaktadır. Mevlevî geleneğinden ilham alan festival, katılımcılara müziğin evrensel bir dil olduğu mesajını vermeyi hedeflemektedir.

Konya'nın çeşitli tarihi mekânlarında gerçekleştirilen festivale 41'den fazla ülkeden katılım sağlanmakta ve festival kapsamında canlı müzik performansları, atölyeler ve söyleşiler düzenlenmektedir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2024).

2.2.9. Ürgüp Uluslararası Bağ Bozumu Festivali

Nevşehir'in Ürgüp ilçesi yüzyıllar boyunca üzüm üretimi ve şarapçılıkla anılan bir yer olmuştur (Türkben vd., 2012). Bu tarihsel ve kültürel mirası kutlamak amacıyla düzenlenen Ürgüp Uluslararası Bağ Bozumu Festivali, hem yerel hem de uluslararası çapta dikkat çeken bir etkinliktir. Bu yıl 52.'si gerçekleştirilen Uluslararası Ürgüp Bağ Bozumu festivali Ürgüp Belediyesi öncülüğünde 7-8 Eylül tarihlerinde Peri Bacaları bölgesinde gerçekleştirilmiştir (Ürgüp Belediyesi, 2024).

İlki 1967 yılında düzenlenen festival (Fib Haber, 2024) her yıl bölgede üzüm hasadı döneminden dolayı eylül ayının ilk haftasında gerçekleştirilmektedir. İlk başlarda Ürgüp Üzüm Bayramı olarak da isimlendirilen festival bölgede faaliyet sürdüren acentelere, otellere ve diğer işletmelere önemli katkılar sağlamıştır (Akpınar, 2024). Genellikle festival üzüm bağlarına yapılan yürüyüş kortejleri ile başlamakta ve ziyaretçilerine üzümün bütün lezzetini deneyimleme imkânı sunmaktadır. Festival kapsamında konserler, halk oyunları gösterileri ve sergiler gibi kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmektedir.

Geçmişte festival kapsamında şarap ile ilgili etkinliklere yer verilirken günümüzde bu tarz etkinliklere yer verilmemektedir (Belber ve Karataş 2023). Ayrıca tanıtım eksikliği nedeniyle geniş kitlelere ulaşamayan (Akpınar, 2024) festivalin eski canlılığını koruyamadığı ve popüleritesini kaybettiği iddia edilmektedir (Yönet Eren vd., 2019).

SONUÇ

Festivaller, bir yörede belirli zaman aralıklarında toplumun kendine özgü bir değeri kutlamak veya bir olay ve kişiyi anmak amacıyla düzenlenen kültürel, sanatsal ve sosyal içerikli etkinliklerdir (Giritlioğlu vd., 2015). Festivallerin, toplumların kültürel miraslarını koruyarak gelecek nesillere aktarılması gibi sosyal amaçlarının yanı sıra bölge turizmini canlandırması gibi ekonomik amaçları da bulunmaktadır. Turist sayısında yaşanan artışlara paralel olarak, yerel işletmelere gelir artışı, yeni istihdam yaratma ve vergi gelirlerinde artış gibi bölge ekonomisine doğrudan olumlu ekonomik etkiler sağlamaktadır (Saydam ve Öztürk, 2024; O'Sullivan ve Jackson, 2010; Prentice ve Anderson, 2003). Diğer taraftan, festival turizminin kitle turizminden farklı olarak; mevcut alt ve üst yapıyı kullanarak geliştirme özelliği sebebiyle genellikle önemli oranda sermaye yatırımı gerektirmediği bilinmektedir (Litvin ve Fetter, 2006).

Kültürel değerlerimizin birikimiyle oluşan ve modern yaşamın önemli bir parçası olan festivaller, toplumsal değerlerin kutlanması ve sürdürülmesi özelliğine sahiptir (Yetginer, 2019). Bu özelliği sebebiyle festivaller festivale katılan turistlere özgün, kültürel izler bırakabilecek ve rakip destinasyonların rekabet gücünü kırabilecek deneyimler sunabilirler. Festivaller mevcut kentsel imajı güçlendirmek veya yeni bir kentsel imaj oluşturmak için lokomotif görevi görmektedirler (Del Barrio vd., 2012).

Festivaller, yerel halkın kültürünü, yaşam şeklini, adet, gelenek ve göreneklerini yansıtan zengin bir turizm unsurudur (Gök, 2023). Bu sebeple festivaller, farklı temalarla yapılabilir, ziyaretçilerin destinasyona ilgisini artırabilir, yerel halkın turizm faaliyetlerine katılımını sağlayarak ekonomik, sosyal ve kültürel faydalar elde etmesine imkân sağlayabilirler (Ağbay, 2023; Çelikkat Pashı ve Pashı, 2019; Tanford ve Jung, 2017). Kültür turizmi kapsamında değerlendirilen festivaller yerel halkı gurur ve kıvanç duygusu hissetmesini sağlamakta ve toplumsal aidiyet seviyesinin artmasına yardımcı olmaktadır (Özyurt ve Saribrahimoglu, 2022). Festivaller ve etkinlikler ev sahibi topluluk üzerinde olumlu etkilere neden olabilese de bazı endişeler mevcuttur (Gürsoy vd., 2020). Özellikle turist sayısının bölgenin taşıma kapasitesini aşması durumunda ekonomik, çevresel ve kültürel olumsuz etkilerin yerel halka yansımaları olabilir (Kantarci vd., 2017). Ancak birçok araştırma yerel halkın festivallerin olumsuz etkilerinden daha fazla toplumlara fayda sağlayacak şekilde algılama olasılığının olduğunu ileri sürmektedir (Gürsoy ve Kendall; Stevenson, 2016).

Yapılan bu araştırma İç Anadolu Bölgesinin, zengin kültürel mirası, geleneksel festivalleri ve yöresel etkinlikleriyle festival turizmi açısından önemini ortaya koymaktadır. Bölge yöresel ürünlere ilgili olan turist grupları için farklı lezzetleri deneme fırsatı sunmaktadır. (Ertaş Sabancı ve Akbulut, 2024). Nevşehir'deki Hacı Bektaş-ı Veli Kültür ve Sanat Festivalinden, Ankara'da düzenlenen Uluslararası Film ve Müzik Festivallerine kadar geniş bir yelpazeye sahip olan bölge, etkinliklerle her yıl binlerce yerli ve yabancı turiste ev sahipliği yapmaktadır. Bununla birlikte bölgede genellikle yaz başı ve yaz sonları düzenlenen festivallere turistlerin katılımı istenilen düzeyde değildir. Geleneksel festivalleri modern turizm talepleriyle uyumlu hale getirmek ve bölgesel mutfağı, müziği ve halk danslarını sergilemek için yerel topluluğu dâhil etmek ve desteklemek, bölgede turizmini geliştirmek için önemli olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, festival organizasyonlarını uluslararası ölçekte tanıtmak hem yerel hem de uluslararası ziyaretçilerin ilgisini çekebilir. Örneğin yerel gastronomik ürünlerin tanıtılması hem uluslararası ziyaretçiler hem de yerel ziyaretçilerin gastronomi imajlarını olumlu yönde etkileyebilmektedir (Çırak ve Gümüş, 2021). Bunun yanı sıra, altyapıya yatırım yapmak, ulaşımda

iyileştirmeler yapmak ve paydaşlararası işbirliğini geliştirmek (Ağbay ve Karakılçık, 2020) turist talebini ve nihayetinde turist akışını artırmak için hayati öneme sahiptir. İç Anadolu'nun doğal güzellikleriyle birlikte kültürel etkinlikleri genişleterek ve yerel kalkınmaya yardımcı olarak, festival turizmi bölgenin ekonomisini canlandırma ve sürdürülebilir turizm için bir model oluşturma potansiyeline sahiptir.

Tablo 2.1. İç Anadolu Bölgesi'nde Düzenlenen Diğer Festivaller

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Aksaray	Bilim Festivali	Bilim
Aksaray	Geleneksel Ağaçören Ceviz Festivali	Gastronomi
Aksaray	Geleneksel Bağ Bozumu Ve Pekmez Festivali	Gastronomi
Aksaray	Ihlara Kültür ve Spor Festivali	Kültür
Ankara	Caz Festivali	Sanat
Ankara/Nallıhan	İpek İğne Oyası Kültür ve Sanat ve Anma Festivali	Kültür/Sanat
Ankara	Kahve Festivali	Gastronomi
Ankara	Piyano Festivali	Sanat
Ankara	Tiyatro Festivali	Sanat
Çankırı/Kurşunlu	Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Şehir
Çankırı/Yapraklı	Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Şehir
Çankırı/Çerkeş	Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Şehir
Çankırı	Tuz Festivali	Kültür/Şehir
Eskişehir	Amatör Caz Müzisyenleri Festivali	Kültür/Sanat
Eskişehir	Gastro Fest	Gastronomi
Eskişehir/Mihalıççık	Geleneksel Mihalıççıklılar Günü ve Kiraz Festivali	Kültür/Gastronomi
Eskişehir/Sivrihisar	Model Uçak ve Helikopter Festivali	Havacılık
Eskişehir/Sivrihisar	Nasreddin Hoca Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Eskişehir	Sürdürülebilirlik Festivali	Çevre
Eskişehir/Odunpazarı	Ulusal Odunpazarı Lületaşı Festivali	Sanat
Eskişehir/Mihalgazi	Uluslararası Ahşap Heykel Festivali	Sanat
Eskişehir/Tepebaşı	Kahve Festivali	Gastronomi
Eskişehir/Odunpazarı	3D Gençlik Festivali	Kültür/Turizm
Eskişehir/Odunpazarı	Uluslararası Eskişehir Dans Festivali	Sanat
Eskişehir/Sivrihisar	Sivrihisar Dövme Sucuk Festivali	Gastronomi
Karaman	Akçşehir Elma Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Gastronomi
Karaman/Sarıveliler	Geleneksel Karacaoğlan Sıla Kiraz ve Bal Festivali	Kültür/Gastronomi
Karaman/Ermenek	Taşeli Kültür Sanat ve Sıla Festivali	Kültür/Sanat
Karaman	Uluslararası Karaman Türk Dünyası Şöleni	Kültür/Tarih
Kırşehir/Kaman	Ceviz Kültür ve Sanat	Kültür/Sanat/ Gastronomi
Kayseri/Yahyalı	Elma Kültür ve Turizm Festivali	Kültür/Turizm
Kayseri/Erciyes	Kış Festivali	Kültür/Turizm
Kırşehir/Çiçekdağı	Geleneksel Bulgur Festivali	Gastronomi

Tablo 2.1. İç Anadolu Bölgesi'nde Düzenlenen Diğer Festivaller (Devamı)

Kayseri/İncesu	Geleneksel İncesu Kamp ve Karavan Festivali	Turizm
Kayseri/Melikgazi	Koca Fest	Teknoloji
Kayseri/Tomarza	Tomarza Kamp Karavan ve Su Sporları Festivali	Turizm/Spor
Konya/Ereğli	Beyaz Kiraz Festivali	Gastronomi
Konya	• Bir Nefes Bir Ses Uluslararası Tiyatro Festivali	Kültür/Sanat
Konya/Beyşehir	Geleneksel Beyşehir Bisiklet Festivali	Spor
Konya	• Kahve ve Çikolata Festivali	Gastronomi
Konya/Seydişehir	Seydişehir Bisiklet Festivali	Spor
Konya/Seydişehir	Seydişehir Çocuk Festivali	Spor
Konya/Cihanbeyli	Tuz, Avcılık, Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat/Turizm
Konya/Seydişehir	Uluslararası Olta Balıkçılığı Festivali	Spor
Nevşehir	Acıgöl Birlik Ve Dayanışma Festivali	Kültür
Nevşehir	Kabak Çekirdeği Festivali	Gastronomi
Nevşehir	Kapadokya Gastronomi Festivali	Gastronomi
Nevşehir	Kapadokya Geleneksel Okçuluk Festivali	Spor
Nevşehir	Kapadokya Güzel Atlar Diyarı Kayaşehir Festivali	Sanat/Turizm
Nevşehir/Avanos	Uluslararası Dünya Halk Dansları Festivali	Kültür/Sanat
Niğde	Gastronomi Festivali	Gastronomi
Niğde/Bor	Tyana Kültür ve Turizm Festivali	Kültür/Turizm
Niğde	Uluslararası Niğde Kısa Film Festivali	Sanat
Sivas/Akıncılar	Akıncılar Kültür Sanat ve Kavun Festivali	Kültür/Sanat/Tarım
Sivas/Koyulhisar	Geleneksel Koyulhisar Festivali	Kültür
Sivas	Uluslararası Elbeyli Türkmen Festivali	Kültür
Sivas	Uluslararası Film Festivali	Sanat
Sivas/Zara	Zara Bal Ve Kültür Festivali	Kültür/Tarım
Yozgat	Uluslararası Bozok Film Festivali	Kültür/Sanat

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

KAYNAKÇA

- Ağbay, N. C. (2023). Ahlat 1071 Malazgirt Zaferi Kutlamalarının Etkinlik Turizmi Perspektifinden Değerlendirilmesi. *So-cial Sciences Research Journal*, 12(12), 1513-1523.
- Ağbay, N. C. ve Karakılıç, Y. (2020). Turizm politikasının oluş-turulmasında yönetim uygulaması: Türkiye üzerine bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17(2), 248-269.
- Akpınar, A. (2024). Ürgüp Uluslararası Bağ Bozumu Festivali, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/urgup-uluslararası-bag-bozumu-festivali> (Erişim tarihi: 04.12.2024).
- Aktan, A. (1998). *Bir Çınar Gibi. Festivalin On Yılı*. Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı, Ankara
- Artan, M. (2023). Horasan Erenleri'nden Hacı Bektaş Veli'nin insan sevgisi ve fütuhât anlayışı. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi *SBE Dergisi*, İhtisaslaşma Özel Sayısı, 200-212.
- Bakırcı, M. (2014). Coğrafi açıdan Anadolu'nun tarihi ulaşım ağı ve İpek Yolu. *Avrasya Etüdüleri*, 45(1), 63-86.
- Bayar, V. ve Bayar, S. A. (2014). Erdemli İnsan Yetiştirme Modeli: Hacı Bektaş-ı Veli Felsefesinden Çağcıl Eğitim Sistemleri İçin Bazı Çıkarımlar, *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 5(9), 19-42.
- Belber, B. G. ve Karataş, M. (2023). Çekirdek Kapadokya Bölgesi'ndeki Gastronomi Paydaşlarının Şarap Turizmine Yönelik Görüşleri. *Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 6(2), 316-338.
- Beşşehir Belediyesi. (2024a). 17. Beşşehir Göl Festivali İçin Geri Sayım Başladı. <https://www.beysehir.bel.tr/haber/1052>. Erişim Tarihi: 05.11.2024.
- Beşşehir Belediyesi. (2024b). 17. Uluslararası Göl Festivali Coşkuyla Başladı. <https://www.beysehir.bel.tr/haber/1053>. Erişim Tarihi: 05.11.2024.
- Çelikkat Pahlı N. ve Pahlı, M. M. (2019). Festival turizmi kapsamında yöresel mutfak kültürünün değerlendirilmesi: Bodrum Halikarnassos İki Yaka Kültür Festivali örneği. İ. Elagöz, A. Gezer, A. Yılmaz ve G. Erdoğan (Ed.), *Sosyal Bilimler Alanında Araştırma Makaleleri – 4*, içinde (s. 247-254). Gece Akademi.
- Çırak, K. ve Akbulut, E. (2024). Gastronomide Şef İmajı: Göstergebilimsel Bir İnceleme (Chef Image in Gastronomy: A Semiotic Analysis). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 12(1), 83-110.
- Çırak, K. ve Gümüş, B. (2021). Yerel Halkın Gastronomi İmajı ve Yenilik Korkusu Algılarının Yiyecek Tüketim Niyetine Etkisi. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 10(1), 80-103.
- Çiççi, İ. ve Akova, O. (2016). İnanç Turizmi Kapsamında Hacı Bektaş Veli Dergâhına Yönelik Bir Araştırma. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 80, 183-218.
- Del Barrio, M. J., Devesa, M. ve Herrero, L. C. (2012). Evaluating intangible cultural heritage: The case of cultural festivals. *City, Culture and Society*, 3, 235-244.
- Eker, N., Aslan, H., Yılmaz, İ., ve İşler, E. (2023). Turizmin ritmi: unesco yaratıcı şehirler ağı müzik teması kapsamında Kırşehir ve Neşet Ertaş'ın değerlendirilmesi. *Review of Tourism Administration Journal*, 4 (2), 176-192.
- Ertaş Sabancı, A. ve Akbulut, E. (2024). Evaluation of Gastronomic Elements of Railway Travel Routes in Turkey. İ. Yazıcıoğlu, Ö. Yayla, A. Işın, F. Bayram ve E. Yalçın (Editörler). *Contemporary Studies and Theories in Gastronomy and Food Science* içinde (381-393), Peterlang Publishing.
- Fib Haber. (2024). 52. Uluslararası Ürgüp Bağ Bozumu festivali başladı!. <https://www.fibhaber.com/52-uluslararası-urgup-bag-bozumu-festivali-basladi>. Erişim Tarihi: 02.11.2024.
- Giritlioğlu, İ., Olcay, A. ve Özekici, Y. K. (2015). Bir Turizm Çeşitliliği Olarak Festival Etkinliklerinin Sınıflandırılması: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(13), 306-323.
- Gürsoy, D. ve Kendall, K.W. (2006). Hosting mega events: Modeling locals' support. *Annals of Tourism Research*, 33(3), 603- 623.
- Gürsoy, D., Nunkoo, R. ve Yolal, M. (2020). *Festival and Event Tourism Impacts*. Abingdon: Routledge.
- Kantarci, K., Başaran, M. A. ve Özyurt, P. M. (2017). Understanding the impact of Turkish TV series on inbound tourists: A case of Saudi Arabia and Bulgaria. *Tourism Economics*, 23(3), 712-716.
- Karaöncel, F. (2022). Sivas Yöresi Halk Kültüründe Eğlence. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 166-185.
- Konya Büyükşehir Belediyesi (2024). 21. Uluslararası Konya Mistik Müzik Festivali Kapılarını Açıyor. <https://www.konya.bel.tr/haber/21-uluslararası-konya-mistik-muzik-festivali-kapilarini-aciyor>. Erişim Tarihi: 06.11.2024.

- Kumaş, G. (2024). Cappadox Festivali, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/cappadox-festivali> (Erişim tarihi: 03.12.2024).
- Küçüközyiğit, U. (2015). Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri Hakkındaki Haberler: Bir İçerik Analizi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (75), 29-48.
- Litvin, S. W. ve Fetter, E. (2006). Can a festival be too successful? A review of Spoleto, USA. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 18(1), 41-49.
- Metin, H. ve Lamba, M. (2016). Hititlerden Roma İmparatorluğu'na Kadar Anadolu Uygurlıklarında Yönetim Yapısı. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(27), 155-174.
- Oğunpazarı Belediyesi Resmi Web Sayfası (2024). <https://www.odunpazarı.bel.tr/odunpazarı/festivaller> Erişim tarihi:02.12.2024.
- O'Sullivan ve Jackson J. M. (2010). Festival Tourism: A Contributor to Sustainable Local Economic Development? *Journal of Sustainable Tourism*, 10(4), 325-342.
- Özyurt, P. M. ve Sarıbrahimoğlu, S. (2022). Doğu Karadeniz'e Özgü Kalandar Kutlamalarının Kültürel Miras Turizmi Kapsamında İncelenmesi. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 16(33), 263-284.
- Prentice, R. ve Andersen, V. (2003). Festival as Creative Destination. *Annals of Tourism Research*, 30(1), 7-30.
- Saydam, F. ve Öztürk, B. (2024). Ekoturizm Algısı ve Açık Alan Rekreasyonuna Katılım Düzeyleri: Giresun Üniversitesi Örneği. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(113), 2302-2314.
- Sert, A. N. (2020). Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Tarih, Kültür ve Turizm Festivali, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/uluslararasi-beypazarı-ve-yöresi-tarih-kültür-ve-turizm-festivali> (Erişim tarihi: 03.12.2024).
- Stevenson, N. (2016). Local festivals, social capital and sustainable destination development: Experiences in East London. *Journal of Sustainable Tourism*, 24(7), 990-1006.
- Şahin, S. (2022). Hacı Bektaş-ı Veli ve yaşadığı dönemde Anadolu'nun siyasi ve sosyal durumu. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(1),448-456
- Şenel, Elif. (2021). Aşşap Eserler Müzesi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/ahşap-eserler-muzesi> (Erişim tarihi: 07.12.2024).
- Tanford, S. ve Jung, S. (2017). Festival Attributes and Perceptions: A Meta-Analysis of Relationships with Satisfaction and Loyalty. *Tourism Management*, 61, 209-220.
- Türkben, C., Gül, F. ve Uzar, Y. (2012). Türkiye'de bağıcılığın tarım turizmi (agro-turizm) içinde yeri ve önemi. *Karamanođlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 47-50.
- Uğurlu, H. ve Uğurlu, E. G. (2011). Uluslararası Eskişehir Film Festivali İzleyici Araştırması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 259-276.
- Unesco Türkiye Milli Komisyonu, (2024). UNESCO Dünya Mirası Listesi. <https://www.unesco.org.tr>. Erişim Tarihi: 12.11.2024.
- Ülker, M. ve Akbulut, E. (2023). Şarap. G. Yılmaz (Editör). Tarihsel, Kültürel ve Turizm Boyutuyla İçecekler içinde (328-356), Detay Yayıncılık.
- Ünal, S. L. (2012). *Sevda-Cenap And Müzik Vakfı'nın Düzenlediği "Uluslararası Ankara Müzik Festivalleri"nde Çağdaş Türk Bestecilerinin ve Yorumcularının Yeri (1985-2011)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Ürgüp Belediyesi (2024). <https://www.urgup.bel.tr/haber-etkinlik/52-uluslararasi-urgup-bag-bozumu-festivali>. Erişim tarihi: 01.12.2024.
- Yavuzer, H. (2023). *Vefatının 750. Yılında Hünkâr Hacı Bektaş Veli*. Paradigma Akademi Yayınları.
- Yatgıner, S. (2019). *Alternatif Turizm Kapsamında Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Edremit Örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Yıldırım, İ. (2014). *Yöresel Festival Üzerine Görsel Etnografik Bir İnceleme: Ankara "Beypazarı Festivali" Örneği*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Yönet Eren, F., Tuna, M. ve Özgül Katlav, E. (2019). Kapadokya da Bağıcılığın Gastronomi Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(3), 2167-2186.
- Yüksel, T. (2022). Türkiye'deki Uluslararası Müzik Festivalleri: 2012-2022 Programlarında Klarnet Performanslarına Yönelik Bir İnceleme. *International Academic Social Resources Journal*, 7(41), 1035- 1040.
- Yüncü, H. F. (2016). İe Anadolu Bölgesi'nin Yöresel Mutfağı. Zencir, E. (Ed.). *Yöresel Mutfaklar*: içinde (Ünite 3). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

EGE BÖLGESİ

Mehmet Mert Paslı¹

GİRİŞ

İsmini batısında bulunan Ege denizi'nden alan Ege Bölgesi, kuzeyde Marmara, doğuda İç Anadolu, güneyde Akdeniz bölgeleri ile komşudur. Ege Bölgesi coğrafi konumundan kaynaklanan ılıman iklimi, verimli toprakları, zengin yeraltı ve yer üstü kaynakları ve deniz ticaretine uygun doğal yapısı nedeniyle Ege Bölgesi geçmişte çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde ise sahip olduğu doğal güzellikleri, zengin flora ve fauna varlıkları, verimli toprakları, kıyı şeridinde yer alan koy ve plajları sayesinde Türkiye'nin en önemli turistik çekim merkezlerini barındıran bölgelerden bir tanesidir (Gürdal, 2014). Ege Bölgesi'nin illeri; İzmir, Aydın, Muğla, Denizli, Uşak, Manisa, Kütahya, Afyonkarahisar'dır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2023) verilerine göre Ege Bölgesi'nde nüfus yoğunluğu en fazla olan il, İzmir'dir (4.479.525). İzmir'i sırasıyla Manisa (1.475.716), Aydın (1.161.702), Muğla (1.066.736), Denizli (1.059.082), Afyonkarahisar (751.344), Kütahya (575.674), Uşak (377.001) takip etmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda nüfusun, bölgenin kıyı bölümünde yoğunlaştığını söylemek mümkündür.

3.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN

Ege bölgesi, sahip olduğu doğal güzelliklerin yanı sıra tarihi ve kültürel zenginlikleriyle de turistlerin ilgisini çeken bir bölgedir. Bölgede birçok antik kent bulunmaktadır. Bölgenin söz konusu zenginlikleri, her geçen gün bölgeye olan turistik talebi daha da artırmaktadır (Zengin, 2006).

Ege Bölgesi, Efes, Pergamon, Hierapolis, Afrodisias, Milet, İasos, Knidos gibi birçok önemli antik kente ev sahipliği yapmaktadır. Bu alanlar, Ege Bölgesi'nin zengin tarih ve kültürel mirasını yansıtan önemli arkeolojik alanlardır. Tüm Ege illerinde geçmiş medeniyetlerden günümüze uzanan bir antik kent veya arkeolojik alan bulunmaktadır. Bu durum bölgenin tarihi ve kültürel açıdan ne kadar önemli bir konumda olduğunu göstermektedir.

Ege Bölgesi'nde zeytin başta olmak üzere çok sayıda yöresel ürün ön plana çıkmaktadır. Ayrıca Ege topraklarında üzüm yetiştiriciliği de önemli bir yere sahiptir (Ülker ve Akbulut, 2023). Gastronominin destinasyonların tanıtımı ve imajı için önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmaktadır (Lin, 2006; Çırak ve

Gümüş, 2021). Buna bağlı olarak bölgede de çok sayıda gastronomik ürün ile ilgili festival düzenlenmektedir.

3.2. EGE BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER

Festivaller toplumların kültürel kimliğini ve tarihsel mirasını geçmişten günümüze yansıtan etkinliklerdir. Festivaller, dans, drama, komedi, müzik, çeşitli sanatlar, gastronomik olaylar, ritüeller gibi çok çeşitli temalar etrafında şekillenmektedir. Bu temalar ise festivallerin çıkış noktasını oluşturarak bölgenin turistik çekiciliğini artırmaktadır (Dursun ve Ardıç Yetiş, 2019: 175).

Giritlioğlu, Olcay ve Özekici'nin (2015), gerçekleştirdikleri çalışmada Türkiye'de 1254 festivalin düzenlendiğini tespit etmiştir. Yazarlar, Ege Bölgesinde ise toplam 173 festivalin düzenlendiğini belirtmiştir. Günümüzde ise bu rakamın daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Ege Bölgesinde gerçekleşen festivaller kültürel mirasın yaşatılmasında, bölge ekonomisinin gelişmesinde, bölgenin dünyaya tanıtılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Tarihsel ve kültürel geçmişe sahip olan bölgede yerel mutfak unsurlarını konu alan birçok festival düzenlenmektedir. Yerel mutfak, bölgeye özgü olan ürünlerin öneminin vurgulanmasında, eski reçetelerin korunmasında, yeni reçetelerin oluşmasında, ünlü şefler tarafından tanıtılmasında, ürünlerin bilinirliğinin artırılmasında önemli bir yere sahiptir (Çırak ve Akbulut, 2024). Buna bağlı olarak festivallerde de yerel gastronomiye yer verilmesi, destinasyon için önemli bir değer sağlamaktadır.

Bu bölümde Ege Bölgesinde gerçekleşen önemli birçok festival hakkında bilgi verilmiş olup ilgili alanda literatüre ve turizm paydaşlarına katkı sunacağı düşünülmektedir. Ege Bölgesi'nde oldukça fazla sayıda festival bulunduğu için araştırma kapsamında bilgi verilen festival sayısı kısıtlıdır. Bölgede gerçekleşen diğer festivallerin listesi tablo 3.1'de verilmiştir.

3.2.1. Uluslararası İzmir Festivali

İzmir, uygun iklim koşulları, kültürel ve tarihi zenginlikleri ve ulaşım olanaklarının fazla olduğu bir şehir olması nedeniyle festival, fuar ve kongre turizmi gibi etkinlikler için oldukça uygun bir şehir olarak kabul edilmektedir (Çelik ve Çetinkaya, 2013: 13). Uluslararası İzmir Festivali; her yıl farklı yerlerde gerçekleştirilen konserler, bale ve dans gösterileri, tiyatro, opera ve müzikaller gibi müzik ve sahne sanatlarını içeren çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Bu etkinlikler şehrin kültürel ve sanatsal zenginliğini artırarak şehrin uluslararası alanda tanınmasına ve daha çok kişi tarafından ziyaret edilmesine katkı sağlamaktadır (Yüksel ve Yüksel, 2022: 101).

Festival etkinliklerinin ilin farklı yerlerinde yapılması, etkinliklerin yapıldığı yerlerin (Celsus Kütüphanesi, Efes Antik Tiyatrosu, Asklepeion Tiyatrosu, Kadifekale vb.) tarihi ve kültürel yönlerinin olması oldukça dikkat çekicidir.

Uluslararası İzmir Festivali, kültürel ve tarihi mekanları sanatla buluşturan nitelikli programları ve etkinlikleriyle Avrupa Festivaller Birliği'nin önemli bir üyesidir. Bu yönüyle de İzmir'in turizm çeşitliliğinin tanıtılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Festivalin uluslararası olma özelliğini hiç kaybetmeden devam etmesi oldukça önemlidir (İKSEV, 2024a; Yüksel ve Yüksel, 2022).

3.2.2. Uluslararası Selçuk Deve Festivali

Festival, Türkiye'nin İzmir iline bağlı Selçuk ilçesinde düzenlenmektedir. 2024 yılında festivalin 42. si düzenlenmiştir.

Develerin Türk toplumu için hem dini hem de kültürel bir yönü vardır. Geçmişten günümüze gelen bu kültürün yansımalarını günümüzde de görmekteyiz. Güreşlere ilişkin ritüeller, gelenekler, güreş bölgesinde toplumsal yaşamı olumlu yönde etkilemektedir. Bunun en büyük nedeni deve güreşleri kültürünün sadece develerin güreştirilmesinden değil, çok sayıda kültürel unsuru bir arada bulundurmasından kaynaklanmaktadır (Çalışkan, 2013).

Uluslararası Selçuk Deve Festivali, deve kortej yürüyüşü, altın havan en süslü deve yarışması ve deve güreşlerinin bulunduğu program dâhilinde sürdürülmektedir (Özoğul, 2019). İlk kez 1983 yılında düzenlenen Selçuk Deve Güreşleri festivali günümüze kadar ulaşmış olup her yıl Ocak ayında düzenlenmektedir. Deve güreşleri geleneksel Yörük kültürünün önemli bir parçası olması, bu kültürün yaşatılması ve korunması için gelecek nesillere aktarılması, toplumsal dayanışma ve sosyalleşme sağlaması açısından oldukça önemlidir (Avcı vd., 2016). Geçmişten günümüze kadar süren deve güreşleri, sadece halkın geniş ilgisini çekmekte kalmayıp çeşitli yörelerin halk kültürünü birleştirici en önemli olaylardan biri olarak kabul edilmektedir (Çulha, 2008: 1849). Deve çanlarının sokaklarda duyulması, güreş günlerinde meydanlarda oluşan coşku, kış aylarında gerçekleştirilen bu organizasyonun günlerce konuşulması, toplumsal hafızada yer alırken topluluk olma bilincini de aşılacaktır (Uygur ve Koçyiğit, 2018: 112-113).

Toplumun önemli bir kesimi deve güreşlerinin olumlu etkilerinin olduğunu düşünmemektedir. Develerin güreşler sırasında zarar gördüğünü düşünen, bu nedenle deve güreşlerine olumsuz yaklaşan kitleler de bulunmaktadır. Türkiye'de düzenlenen deve güreşleri hayvanların doğal isteklerinden kaynaklanan iç güdüsel, kansız bir etkinlik olup iki hayvandan birinin diğerini sahadan çıkartması, yıkması ve bağırması şeklinde sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla deve güreşi müsabakalarının hayvan haklarını ihlal etmediği savunulmaktadır (Çulha, 2008: 1840).

3.2.3. Uluslararası Tiyatro Festivali

2024 yılında 12.si düzenlenen Uluslararası Tiyatro Festivali, İzmir'de tiyatro severlerin ilgisini çekmektedir. İzmir'in sanatsal ve toplumsal duyarlılığını

artırmayı hedefleyen festival kapsamında İzmir ilinde yaşayan daha önce hiç tiyatroya gitmemiş/gidememiş toplam 6 bin 973 kişi tiyatro salonlarında ücretsiz olarak konuk edilmiştir. Bu festivalin amacı; tiyatro sanatını İzmir’de daha da yaygınlaştırmak, toplumla sanatçılar arasında güçlü bir bağ kurmak, kültürlerarası etkileşimi artırmak, tiyatroyu daha fazla insana ulaştırmak ve İzmir’in tiyatro kültürünü uluslararası bir platformda temsil etmek olduğu söylenebilir (TAKSAV İzmir Uluslararası Tiyatro Festivali, 2024). Uluslararası İzmir Tiyatro Festivali’nde oyunların dışında TAKSAV tarafından her yıl tiyatro sanatına emek veren usta sanatçılara da emek, onur ve tema ödülleri verilerek değerli sanatçılar onurlandırılmaktadır. Festivalde atölyeler ve söyleşiler de yer almaktadır. Her yıl belirlenen tema kapsamında kısa oyun yazma yarışması düzenlenerek yeni oyun yazarlarına yeteneklerini gösterme imkânı tanınmaktadır (İnangül, 2024).

3.2.4. İzmir Caz Festivali

İzmir Avrupa Caz Günleri olarak başlayan etkinlik, zaman içerisinde kapsamı genişletilerek İzmir Avrupa Caz Festivali adını almıştır. 2024 yılında 31.si düzenlenen Caz Festivali’nin amacı; Avrupa’nın ve Türkiye’nin alanında ön plana çıkmış caz sanatçıları bir araya getirerek bu müzik kültürünü daha geniş kitlelere ulaştırmak olarak tanımlanmıştır. Düzenlenen festivaller kapsamında İtalya, Fransa, Avusturya, Almanya, Hollanda, İsviçre ve Polonya’dan gelen sanatçılar caz severlerle buluşmaktadır. Konser kapsamında festivale gelen sanatçılar atölye çalışmaları gerçekleştirerek genç sanatçılara bilgi birikimlerini aktarmaktadır. Festivalin resmi caz afişi, yarışmalarla seçilerek genç tasarımcıların da festivale ilgi göstermesi sağlanmaktadır (İKSEV, 2024b). Afiş yarışmasında, üç seçici kurul üyesi yarışmaya katılan afişleri değerlendirerek ve bir caz afişinden beklenenleri anlatıp genç tasarımcılara katkı sunmaktadır (Jazz Dergisi, 2024).

3.2.5. Kemalpaşa Altın Kiraz, Kültür ve Sanat Festivali

İzmir’in Kemalpaşa ilçesinde düzenlenen, bölgenin en önemli kültürel etkinliklerinden bir tanesidir. Kültür ve sanat festivali olarak kutlanan etkinliğin temel ögesi olan Kemalpaşa Kirazı 2021 yılında coğrafi işaret olarak tescillenmiştir. 1936 yılından beri kesintisiz olarak düzenlenen bu festival hem kirazın önemini vurgulamakta hem de bölgenin kültürel ve toplumsal dokusunu zenginleştirmektedir. Festival kapsamında yılın en iyi kirazları seçilmektedir. Konserler ve diğer etkinliklerle kutlanan festival, İzmir ve diğer illerden gelen ziyaretçiler tarafından ilgi görmektedir (Kemalpaşa Kaymaklığı, 2024).

3.2.6. Alaçatı Ot Festivali

Çeşme’de 2010 yılından beri her yıl düzenlenen Ot Festivali, Ege mutfağının önemli yöresel otlarının tanıtımı, tüketiminin teşvik edilmesi ve bölgenin

organik zenginliklerinin ön plana çıkarılması amacıyla düzenlenmektedir. Her yıl farklı bir otun tema olarak belirlendiği ve yemeklerin ağırlıklı olarak bu otlarla yapıldığı festivalde, tamamen doğal ve organik ürünler ön plana çıkartılarak festival stantlarında satışlar yapılmaktadır (Alaçatı Ot Festivali, 2024).

Çoban ve Süer'in (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada Alaçatı Ot Festivalinin, ziyaretçilerin bölgeye gelme nedenlerinden biri olduğu, destinasyona gelen ziyaretçi sayısını artırdığı, işletmelere ve yerel halka ekonomik kazanç sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir diğer çalışmada ise festival organizasyonunun teması, festival alanında ürün ve hizmet sunanların tutum ve davranışları, yerel halkın aktif bir biçimde festivalde rol oynaması, festivalin özgün turistik deneyimler yaratma özelliğine sahip olması festivalin olumlu özellikleri olarak tespit edilmiştir (Avcı, 2021).

3.2.7. Mesir Macunu Festivali

Manisa şehrinin en büyük kültürel etkinliklerinden biri olan Mesir Macunu Festivali'nin 484.'sü 2024 yılında gerçekleştirilmiştir. Mesir Macunu Festivali'nin ana unsuru olan mesir macununun hikayesi, Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi Hafsa Sultan'ın tedavi edilemeyen hastalığına dayanmaktadır. Sultan Camii Medresesi'nin başhekimisi Merkez Efendi, Hafsa Sultan'ı iyileştiren içeriğinde birçok bitki bulunan özel bir karışım hazırlamıştır. Bu karışım zamanla "mesir macunu" olarak anılmaya başlamıştır. Hafsa Sultan, bu macunun halk tarafından da kullanılarak sağlık getirmesini istemiştir. Bunun üzerine, her yıl 21 Mart Nevruz Günü, mesir macunu küçük kâğıtlara sarılıp Sultan Camii'nden halka dağıtılmıştır. Bu gelenek, o günden sonra her yıl kutlanmaktadır (Erdoğan Aksu, 2017: 92). Mesir Macunu Festivali, her yıl macunun dua okunarak karılması ve pişirilmesiyle başlamaktadır. Festivalde en az üç ton mesir macunu hazırlanmakta ve kadınlar tarafından renkli kâğıtlara sarılarak paketlenmektedir. Pişirilen macun, dualarla Sultan Camii minaresi ve kubbelerinden halka dağıtılmaktadır. Festivalde mesir karma ve dağıtma törenleri, geleneksel kortej yürüyüşü, yemek yarışması, halk konserleri, çocuk eğlenceleri, tiyatro ve halk oyunları gibi etkinlikler de düzenlenmektedir. Ayrıca Mesir Macunu Festivali 2012 yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne kaydedirilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024).

3.2.8. Çağlak Festivali

Festivalin kökleri geçmişe dayanmaktadır. Akhisar'da yetişen mutasavvıflardan birisi olan Şeyh İsa'nın eğitimini tamamlayıp Akhisar'a geri dönüşü sebebiyle yöre halkı tarafından 1476-1477 yılında Çağlak Deresi'nde yapılan kutlamaya kadar uzanmaktadır. O tarihten günümüze kadar geleneksel hale getirilen kutlama, günümüzde festival şeklinde kutlanmaktadır (Atlı, 2018).

Festival, Manisa Akhisar'a özgü geleneksel bir bahar bayramıdır. Kutlama tarihleri, içerikleri ve kutlama süresi geçmişten günümüze gelene kadar farklılık göstermektedir. Festivalin olumlu katkıları arasında halkın sosyalleşmesi, problemlerini bir kenara bırakarak eğlenmesi önemli bir yer tutmaktadır. Çağlak Deresi mevkiinde düzenlenen halk pikniği, festivalin en önemli etkinliklerinden bir tanesidir. Piknikte halk, birbirini tanıma, sosyalleşme ve alışveriş yapma fırsatını yakalamaktadır. Pikniğin yanı sıra festival kapsamında geçmişten günümüze bölge kültürünü yansıtan, güreş, binicilik, cirit ve cop, atıcılık, nişan talimleri, halk oyunu gösterileri, çeşitli konserler, film gösterimleri, sergiler ve turnuvalar düzenlenmektedir (Ursavaş, 2018; Atlı, 2018). Kökleri bu kadar eskiye ve bir olaya dayanan festivalin daha fazla destek alarak tanıtılması, festivale olan ilgiyi artırarak bölge ekonomisine katkı sunacağı unutulmamalıdır.

3.2.9. Uluslararası Urla Enginar Festivali

Festival, Ege Bölgesi'nin zengin mutfak kültürünün tanıtımını yaparak gastronomi turizmine katkı sağlamayı amaçlayan bir etkinliktir. 2024 yılında 10.su düzenlenmiştir. Festivalin ana ögesini oluşturan enginar hakkında söylenen bir efsane bulunmaktadır. Bu efsaneye göre; Zeus güzeller güzeli Cynara isimli genç bir kıza âşık olur ve birlikte Olimpos'ta yaşarlar. Bir süre sonra Cynara eski yaşamına ve yaşadığı yere duyduğu özleminden dolayı gizlice eskiden yaşadığı yeri ziyaret eder. Zeus bu durumu öğrendiğinde sinirlenip Cynara'yı bitkiye çevirip dünyaya geri gönderir. Bu bitkinin enginar olduğu söylenmektedir. Festivalin gerçekleştiği bölgede yetişmekte olan Urla Sakız Enginarı, ayırt edici özellikleri 2017 yılında tescillenerek yerel coğrafi işaret ile korunmaktadır (Urla Enginar Festivali, 2024).

Enginarın öne çıkarıldığı festival oldukça ilgi görmektedir. Ziyaretçiler, festival kapsamında enginarlı midye dolma, enginarlı boyoz, Urla enginar döneri, enginarlı makarna, enginarlı pilav, enginarlı kokoreç gibi farklı lezzetleri görme ve tatma şansı bulmaktadır. Ayrıca enginar tarlasında yemek yeme deneyimi, sanat atölyelerine katılma, enginar festivali temalı sokak fotoğrafçılığı, usta şeflerle mutfak sohbetleri, müzik dinletileri gibi ziyaretçilerin etkin katılım sağlayacağı etkinlikler de düzenlenmektedir. Bu festival sayesinde, enginarın farklı tariflerle Türk mutfak kültüründeki kullanımını artmakta ve bölgenin gastronomi turizmine önemli katkılar sağlanmaktadır. Bir diğer önemli katkı ise arazillerin verimli kullanılmasına yöneliktir. İlk festivalin düzenlenmesinden beri bölgede bulunan tarımsal arazilerin ekili alanlarında ve üretkenliğinde artış gözlemlenmektedir (Kargiglioğlu ve Kabacık, 2017; Urla Enginar Festivali, 2024; Türköz Bakırcı vd., 2017).

3.2.10. Çal Kültür Tarihi ve Sudan Koyun Atlatma Festivali

Denizli'nin Çal ilçesinde gerçekleştirilen festival, UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde yer almaktadır. Sudan Koyun Atlatma Festivali'nin kökeni, 1698 yılında çıkarılan zorunlu iskânla ilgili fermanın sonucu olarak Dânişmendli Türkmenlerinin yöreye yerleştirilmesine kadar uzanmaktadır. Koyun atlatma geleneğinin uzun yıllardan beri devam ettiği yöre halkı tarafından ifade edilmektedir. Festivalde sudan koyun geçirme, çoban güzeli seçme gibi yarışmalar düzenlenmektedir. Festival kapsamında, sabahın erken saatlerinde sürülerin, sürü lideri koyunlarının öncülüğünde Menderes Nehri'ne girmeleri ile yarışlar başlamaktadır. Çobanla birlikte suya atlayan sürü lideri koyun (mora boyanan) ve sürünün diğer koyunları Büyük Menderes Nehri'nin bir yakasından diğer yakasına geçirilmeye çalışılmaktadır. Her yıl tekrarlanan bu etkinlik bir efsaneye dayanır. Efsaneye göre; Karakoyunlu aşiretinden fakir bir çoban, Çal yöresine yerleşerek Oğuz beylerinden biri için çalışmaya başlar. Âşık olduğu kıza almak için tuz yedirilmiş bir koyunu dere suyundan hiç su içmesine izin vermeden dereden geçmesini sağlamaya dayanmaktadır. Efsanenin sonunda çoban başarılı olmasına rağmen âşık olduğu kıza kavuşamaz. Kız bir süre sonra kavuşamadıkları için ölüyor. Çoban ise kendini kaval çalarak dağlara vurur. Yöre halkı bu aşka halen büyük saygı duymaktadır (Soysal ve Karahan, 2022; Dursun ve Argun, 2022).

3.2.11. İki Yaka Kültür Festivali

Festivallerin turizme olumlu etkilerini artırmak ve olumsuz etkilerini de azaltmak için yerel halkı festival sürecinin bir parçası yapmak oldukça önemlidir. Tüm destinasyonlarda olduğu gibi Bodrum'daki turizm gelişiminin sağlıklı ve verimli bir şekilde gerçekleşmesi için yerel halkın sosyal ve kültürel yönden turizm etkinliklerine (festival, şenlik vb.) katılması sağlanmalıdır (Çelikkanat ve Güçer, 2014).

2024 yılında 5.si düzenlenen İki Yaka Festivali, Yunan adaları ve Bodrum destinasyonları arası geçmişten günümüze kadar devam eden kültür alışverişini gösteren, ortak kültür özelliklerini yansıtan bir festivaldir. Kültür, dostluk, barış ve sanat gibi önemli unsurları içeren festival, halk oyunu gösterileri, yemek atölyeleri, defileler, söyleşiler gibi birçok etkinliği içinde barındırmaktadır. Bodrum'un yerel kıyafetlerinin, yöresel danslarının ve yöre mutfağının ön plana çıktığı festival, ziyaretçiler tarafından oldukça ilgi görmektedir. Kumbahçe bölgesinde yöresel ürünlerin sergilenmesi, yerel mutfağa yönelik yiyecek ve içeceklerin satılması, bir yönden bölgedeki ürünlerin tanıtılmasına katkı sunarken diğer yönden ise yöresel ürün üreten ve satan yerel halka ekonomik olarak katkı sunmaktadır. İki Yaka Kültür Festivali gibi Türk, Yunan ve Rum kültürünü yansıtan çok kültürlü festivallerin ziyaretçilerin destinasyona yönelik aidiyet duygusunu güçlendireceği ve bu bağın ziyaretçilerin bölgeyi tekrar

ziyaret etmesini sağlayacağı ifade edilmektedir (Bodrum Belediyesi, 2024; Çelikkanat Paslı ve Paslı, 2019).

3.2.12. The Bodrum Cup

Türkiye’de turizmin tüm yıla yayılması, sadece belirli zaman dilimlerinde kısıtlı kalınmaması, ekonomik ve sosyal dengesizliklerin kaldırılması hedeflenmektedir. Bodrum ilçesi de festival etkinliklerine önem vermektedir. Bodrum’da neredeyse her ay bir festival düzenlenerek, yerel ekonomiye ve bölge tanıtımına katkı sağlanmaktadır (Çelikkanat Paslı ve Paslı, 2019).

Era Bodrum Yelken Kulübü tarafından düzenlenen The Bodrum Cup, deniz sevgisini yaymak, yelken tutkunlarına bu sporu öğretmek amacıyla 1989’dan beri düzenlenen köklü bir organizasyondur. Çok sayıda kişi tarafından deniz festivali olarak kabul edilmektedir. Türkiye’nin en büyük yelken yarışları arasında yer alan organizasyonda 100’e yakın tekne yer almaktadır. Deniz sporlarına ilgili ancak daha önce hiç yelken sporu yapmamış kişilere bu heyecanı birebir deneyimleme fırsatı sunan, mühendislerin yeni ürettikleri yatların performanslarını gösterme fırsatı bulabildiği ve ziyaretçilerin hem karada hem de denizde pek çok eğlenceli programlarla buluştuğu bir festivaldir. Festival kapsamında konserler dışında çeşitli sosyal sorumluluk projeleri de gerçekleştirilmektedir. Atölyeler kapsamında katılımcılara “Çocuklar için Deniz Canlıları Heykel Atölyesi”, “Denize En Çok Mavi Yakıştır” sloganıyla deniz dibi temizliği etkinliği, “İklim Değişikliğiyle Mücadele ve Sıfır Atık Yolculuğu” söyleşisi gibi etkinlikler programda yer almaktadır (Bodrum Cup, 2024).

3.2.13. Uluslararası Gastro Afyon Turizm ve Lezzet Festivali

Turistler tarafından yöresel mutfak kültürüne olan ilginin ve katılımın artması, gastronomi festivallerini destinasyonların tanıtılmasında önemli bir cazibe unsuru haline getirmektedir (Erciyas ve Yılmaz, 2021). Gastronomik ürünleriyle meşhur Afyonkarahisar’da her yıl yoğun katılım gösterilen, Uluslararası Gastro Afyon Turizm ve Lezzet Festivali 6 yıldır kutlanmaktadır. Festivalde Afyonkarahisar’ın geleneksel ve inovatif lezzetleri, stantlar açılarak ziyaretçilerin beğenilerine sunulmaktadır. Afyon lokumu ile dünya rekoru kırılmıştır. Festival kapsamında “Dünyanın En Uzun Lokumu” ünvanı Guinness Rekor Denemesi sonucunda Afyon lokumu ile dünya rekoru kırılarak alınmıştır (Afyonkarahisar Belediyesi, 2024).

SONUÇ

Festivaller düzenlendiği bölgeye gelir sağlarken, toplumu geliştirme ve çevresel şartları iyileştirme fırsatları sunmaktadır (O’Sullivan ve Jackson, 2002). Bir kentin sahip olduğu iklime uygun olarak yetiştirilen ürünler, kent kimliğinin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kentlerde üretilen tarım ürünlerinden ismini alan birçok festival bulunmaktadır. Bu festivaller o

kentteki ürünleri ön plana çıkartarak kentin kimlik kazanmasında ve o ürünle anılmasında büyük rol oynamaktadır (Polat vd., 2013). Bu festivaller bazen bir ürünün ismini taşıırken (Urla Enginar Festivali, Kemalpaşa Altın Kiraz ve Kültür Festivali vb.) bazen de belirli bir ürün veya ürünlerin karışımı (Manisa Mesir Macunu, Alaçatı Ot Festivali vb.) olabilmektedir. Festivaller sanat etkinlikleriyle birlikte de anılabilmekte veya geçmişten günümüze gelen bir kültürel aktarım sonucunda ritüel haline gelebilmektedir.

Festivallerin ülke ve bölge ekonomisine çok boyutlu katkılarından dolayı, uluslararası alanda bilinirliklerinin ve katılımcı sayılarının artırılması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle yerel ve merkezi idareler, vakıflar, dernekler, meslek odaları ve girişimcilerin ya da sponsorların desteği ile festival programlarının kapsamı geliştirilerek daha geniş kitlelere ulaşılmak istenmektedir (Penpece, 2014).

Festivallerin gerçekleştirilmeden önce iyi planlanması gerekmektedir. Destinasyon ile ilgili olarak yapılan planlarda, yerel halkın sürece dahil edilmesi ve yerel halkın kişilik özelliklerinin dikkate alınması oldukça önemlidir (İnanır ve Uçar, 2021).

Halkla ilişkiler faaliyetleri yürütülerek yerel halkın istek ve beklentileri mutlaka öğrenilmelidir. Yerel halkla, işletmelerle, kamu ve özel sektörle eşgüdümlü bir şekilde planlanan bir festivalin başarıyla sonuçlanma ihtimali daha yüksek olacaktır. Tanıtım ve pazarlama konusunda profesyonel yardımlar olarak festivalin geniş kitlelere ulaştırılması sağlanabilir. Sürdürülebilirlik ve taşıma kapasiteleri göz önüne alınarak festival programları dizayn edilerek festival bölgesinin yoğunluğu düzenlenebilir.

Efsanelerin, destinasyonların kültürel sermayelerinin bir parçası olduğu hem turizm araştırmaları hem de festivaller için önemli unsurlar olduğu bilinmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan gerekli destekler alınarak destinasyonlara konu olan efsanelerin, söylencelerin birçoğunun filmlerde, dizilerde veya romanlara konu olarak alınması, tanıtım ve animasyon filmlerinin hazırlanması destinasyon kimliğinin oluşmasında ve festivallerin tanıtımına fayda sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca destinasyonda geçen efsanelerin logo, slogan, amblem gibi unsurlarla birlikte hediye ürün olarak kullanılması, bu ürünlerin festivallerde satılması, tanıtım materyali olarak kullanılması, destinasyonun tanıtımına ve bölge ekonomisine katkı sağlayabilir (Yenipınar, 2018).

Festivallerin tanıtımında etkili olan bir diğer unsur ise tanıtım kanallarının doğru kullanılmasıdır. Günümüz rekabet koşullarında sosyal medya önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle festival öncesinde merak uyandırıp katılımcı sayısını artırmak, festival sırasında etkileşim yaratmak ve festival sonrasında

ise deneyim paylaşımının yapılması festivalin daha fazla kişiye ulaşmasına katkı sağlamaktadır (Özyurt ve Sarıbrahimoğlu, 2022).

Tablo 3.1. Ege Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Kütahya	Geleneksel Gediz Tarhana Festivali	Gastronomi
Kütahya	Kütahya Cimcik Festivali	Gastronomi
Kütahya	Tavşanlı Leblebi ve Kömür Festivali	Gastronomi
Kütahya	Bakla Festivali	Gastronomi
Kütahya	Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Uluslararası Kültür Festivali	Kültür
Kütahya	Geleneksel Hisarcık Kültür ve Sanat Festivali	Kültür
Kütahya	Kütahya Çini, Termal, Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Kültür
Kütahya	Geleneksel Germiyan Türk Oyunları Festivali	Kültür
Muğla	Acı Ot Festivali	Gastronomi
Muğla	Bodrum Mandalina Hasat Festivali	Gastronomi
Muğla	Çıntar Festivali	Gastronomi
Muğla	Dalyan Kefal Festivali	Gastronomi
Muğla	Bodrum Uluslararası Peynir Festivali	Gastronomi
Muğla	Mandalin Festivali	Gastronomi
Muğla	Göcek Ot Yemekleri Festivali	Gastronomi
Muğla	Kurucuova Keşkek Festivali	Gastronomi
Muğla	Slow Food Peynir Festivali	Gastronomi
Muğla	Şifalı Tatlar Ot Festivali	Gastronomi
Muğla	Uluslararası Fethiye Festivali	Kültür
Muğla	Gençlik ve Kültür Festivali	Kültür
Muğla	Nif Kiraz Festivali	Gastronomi
Muğla	Bodrum Caz Festivali	Sanat
Muğla	Boğa Güreşi Festivali	Kültür
Muğla	Uluslararası Bodrum Bale Festivali	Sanat
Muğla	Uluslararası Gümüşlük Müzik Festivali	Sanat
Muğla	Geleneksel Muğla Düğün Yemekleri Festivali	Gastronomi
Muğla	Kayaköy Dostluk ve Barış Festivali	Kültür
Muğla	Zurnazen Festivali	Sanat
Muğla	Dalaman İncir Festivali	Gastronomi
Muğla	Köyceğiz Briç Festivali	Spor
Muğla	Yeşil Üzümlü Bağ Bozumu Festivali	Gastronomi
Muğla	Hava Oyunları Festivali	Spor
Muğla	Tarhana Festivali	Gastronomi
Afyonkarahisar	Atlıhisar Halı, Kilim ve Patates Festivali	Gastronomi
Afyonkarahisar	Bezelye Festivali	Gastronomi
Afyonkarahisar	Meyfes Kültür-Sanat ve Bezelye Festivali	Gastronomi
Afyonkarahisar	Afyonkarahisar Klasik Müzik Festivali	Sanat
Afyonkarahisar	Yunus Emre ve Hocası Tabduk Emreyi Anma ve Termal Turizm Festivali	Kültür
Afyonkarahisar	Uluslararası Zafer Festivali	Kültür

Tablo 3.1. Ege Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller (Devamı)

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Afyonkarahisar	Zafer Yolu Kültür ve Sanat Etkinlikleri	Kültür
Afyonkarahisar	Kavun Festivali	Gastronomi
Afyonkarahisar	Uluslararası Marsyas Kültür-Sanat ve Müzik Festivali	Kültür
Afyonkarahisar	Kaymak ve Eber Gölü Festivali	Gastronomi
Afyonkarahisar	Bolvadin Festivali	Gastronomi
Aydın	Taze İncir Festivali	Gastronomi
Aydın	Deve Güreşi Festivali	Kültür
Aydın	Kültür, Sanat ve Edebiyat Festivali	Kültür/Sanat
Aydın	Nevruz Festivali	Kültür
Aydın	Vegan Festivali	Gastronomi
Aydın	Nysa Çilek, Tarım Kültür ve Sanat Festivali	Gastronomi
Aydın	Zeytin Festivali	Gastronomi
Aydın	Afrodiasis Kültür Sanat ve Tanıtım Festivali	Kültür
Aydın	Kuşadası Gençlik Festivali	Kültür
Aydın	Priene Kültür Festivali	Kültür
Aydın	Nazilli Belediyesi Uluslararası İncir Festivali	Gastronomi
Aydın	İncir Festivali	Gastronomi
Aydın	Koçarlı Çamfıstığı Festivali	Gastronomi
Denizli	Tripolis Kültür ve Turfanda Sultaneye Çekirdeksiz Üzüm Festivali	Gastronomi
Denizli	Geleneksel Kale Biberi Festivali	Gastronomi
Denizli	Kültür Sanat ve Leblebi Festivali	Gastronomi
Denizli	Çivril Uluslararası Elma – Tarım Festivali	Gastronomi
Denizli	24 Mayıs Milli Mücadeleye Katılış Günü ve 3. Tarım ve Kültür Festivali	Kültür
Denizli	Uluslararası Amatör Tiyatro Festivali	Sanat
Denizli	Uluslararası Kızılcabölük Kültür, Sanat ve Tekstil Festivali	Kültür
Denizli	Buldan Dokuma, Kültür ve El Sanatları Festivali	Kültür
Denizli	Uluslararası Halk Dansları Festivali	Kültür
Denizli	Çameli Yaylası Kültür, Tarım ve Alabalık Festivali	Kültür
Denizli	Bekilli Kültür Sanat Şarap-Üzüm Festivali	Kültür
Denizli	Uluslararası Halk Dansları Festivali	Kültür
Manisa	Manisa Adala Şeftali Festivali	Gastronomi
Manisa	Köprübaşı Kültür Sanat ve Çilek Festivali	Gastronomi
Manisa	Kiraz Festivali	Gastronomi
Manisa	Gölmarmara Kavun Karpuz Festivali	Gastronomi
Manisa	Sarıgöl Sultanı Üzüm Festivali	Gastronomi
Manisa	Akhisar Zeytini Hasat Festivali	Gastronomi
Manisa	Geleneksel Deve Güreşi Şenlikleri	Kültür
Manisa	Manisa Tarzını Çevre Günleri Festivali	Kültür
Manisa	Karaelmas Kültür ve Sanat Festivali	Kültür
Manisa	Cirit Festivali	Kültür
Uşak	Uluslararası Eşme Turistik Kilim, Kültür ve Sanat Festivali	Kültür
Uşak	Kanyon Ekstrem Festivali	Spor
Uşak	Genç Kuşak Fest	Kültür
Uşak	Modafest	Sanat
Uşak	Sivashlı Çilek Kültür ve Sanat Festivali	Gastronomi
Uşak	Ulubey Kanyon Kültür ve Turizm Festivali	Kültür

Tablo 3.1. Ege Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller (Devamı)

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Uşak	Uluslararası Uşak Tiyatro Festivali	Kültür
Uşak	Gurbetçi Festivali	Kültür
Uşak	Drift Festivali	Spor
Uşak	Uluslararası Uşak Kısa Film Festivali	Kültür/Sanat
İzmir	Giritliler Ot Festivali	Gastronomi
İzmir	İzmir Çikolata ve Tatlı Festivali	Gastronomi
İzmir	Urla Enginar Festivali	Gastronomi
İzmir	Bornova Kiraz Festivali	Gastronomi
İzmir	Dikili Bamya Festivali	Gastronomi
İzmir	İzmir Boyoz Festivali	Gastronomi
İzmir	Beydağ Kestane Festivali	Gastronomi
İzmir	Ödemiş Kestane Festivali	Gastronomi
İzmir	Seferihisar Mandalina Festivali	Gastronomi
İzmir	Gülbahçe Arnavut Böreği Festivali	Gastronomi
İzmir	Dirmil Keşkek Festivali	Gastronomi
İzmir	İnadına Tiyatro Festivali	Sanat
İzmir	Bardacık İncir Festivali	Gastronomi
İzmir	Uluslararası Balkan Festivali	Kültür
İzmir	Uluslararası Tiyatro Festivali	Sanat
İzmir	Körfez Festivali	Spor
İzmir	Kozak Yaylası Festivali	Kültür
İzmir	Zeytin Festivali	Gastronomi
İzmir	Nergis Festivali	Kültür
İzmir	Kösdere Üzüm Festivali	Gastronomi
İzmir	Aşk Festivali	Sanat
İzmir	Ildırı Kültür Sanat Festivali	Sanat
İzmir	Uluslararası Çeşme Klasik Müzik Festivali	Sanat
İzmir	Sokak Tiyatroları Festivali	Sanat
İzmir	Renklerin Festivali	Sanat
İzmir	Uluslararası İzmir Edebiyat Festivali	Sanat
İzmir	Nohutalan Kavun Festival	Gastronomi
İzmir	Çiçek Festivali	Tarım/Sanat
İzmir	Reisdere Uluslararası Uçurtma Festivali	Kültür
İzmir	Uluslararası Efes Opera ve Bale Fest.	Kültür/Sanat

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinden alınan bilgilerle yazar tarafından derlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Afyonkarahisar Belediyesi, (2024). Gastro Afyon Fest 27 Eylül'de Başlıyor. Erişim Tarihi: 10.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.afyon.bel.tr/haber/1/11190/gastro-afyon-fest-27-eylulde-basliyor>.
- Afyonkarahisar İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Yerel Etkinlikler. Erişim Tarihi: 02.12.2024, Erişim Adresi: <https://afyon.ktb.gov.tr/TR-210538/yerel-etkinlikler.html>.
- Alaçatı Ot Festivali (2024). Festival Hakkında, Erişim adresi: <https://alacatiotfestivali.com.tr/hakkimizda/>
- Atlı, S. (2018). Bir Süfinin Silaya Vuslatından Günümüze: Manisa-Akhisar Çağlak Mesiresi/Festivali. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*. 6(15), 337-357.
- Avcı, E. (2021). Özgün Festival Deneyimine Etki Eden Unsurların Belirlenmesi: Alaçatı Ot Festivali Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 9(3), 1722-1740.
- Avcı, E., Özoğul, G. ve Yıldız, İ. (2016). Selçuk Efes Deve Güreşlerinin Festival Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Selçuk-Efes Devencilik Kültürü ve Güreşleri Sempozyumu I. Cilt*. (17-19 Kasım) Selçuk Efes Kent Belleği Yayınları.
- Aydın İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Yerel Etkinlikler. Erişim Tarihi: 02.12.2024, Erişim Adresi: <https://aydin.ktb.gov.tr/Eklenti/67126,etkinlik-listesi-2019-11pdf.pdf?0>.
- Bodrum Belediyesi, (2024). Bodrum'da İki Yaka Rüzgârı Eseccek. Erişimadresi:https://www.bodrum.bel.tr/haber.php?id=9857/bodrum%e2%80%99da_iki_yaka_ruzgarc3%82r1_esecek
- Bodrum Cup, (2024). The Bodrum Cup Tarihçe. Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.bodrumcup.com/the-bodrum-cup-tarihce-667/>
- Çalışkan, V. (2013). Somut Olmayan Kültürel Bir Mirasın Güncel Bir Değerlendirmesi: Anadolu Devencilik Kültürü ve Geleneksel Deve Güreşi Şenlikleri. *TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, (11), 137-166.
- Çelik, S. ve Çetinkaya, M. Y. (2013). Festivals in Event Tourism: The Case of International İzmir Art Festival. *International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences*. 3(1), 1-21.
- Çelikkat Pashı, N. ve Pashı, M. M. (2019). Festival Turizmi kapsamında yöresel mutfak kültürünün değerlendirilmesi: Bodrum Halikarnassos İki Yaka Festivali Örneği. İ. Elagöz, A. Gezer, A. Yılmaz ve G. Erdoğan, (Editörler). *Sosyal Bilimler Alanında Araştırma Makaleleri – 4* içinde (247-254). Gece Akademi.
- Çelikkat, N. ve Güçer, E. (2014). Yerel Halkın Turizmde Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği. *15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı (13-16 Kasım)*. Ankara
- Çırak, K. ve Gümüş, B. (2021). Yerel Halkın Gastronomi İmajı ve Yenilik Korkusu Algılarının Yiyecek Tüketim Niyetine Etkisi. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 10(1), 80-103.
- Çırak, K. ve Akbulut, E. (2024). Gastronomide Şef İmajı: Göstergibilimsel Bir İnceleme (Chef Image in Gastronomy: A Semiotic Analysis). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 12(1), 83-110.
- Çoban, M. ve Süer, S. (2018). Destinasyon Markalaşmasında Festival Turizminin Rolü: Alaçatı Ot Festivali Üzerine Bir Çalışma. *International Journal of Contemporary Tourism Research*. 2(1), 58-67.
- Çulha, O. (2008). Kültür Turizmi Kapsamında Destekleyici Turistik Ürün Olarak Deve Güreşi Festivalleri Üzerine Bir Alan Çalışması. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 3(12), 1827-1852.
- Denizli İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Yerel Etkinlikler. Erişim Tarihi: 02.12.2024, Erişim Adresi: <https://denizli.ktb.gov.tr/TR-211933/belirli-gun-etkinlikleri.html>.
- Dursun, M. T. ve Argun, S. (2022). Destinasyon Yönetimi ve Sürdürülebilirliği Kapsamında Festivaller: Denizli İlinde Bir Araştırma. A. Ünal, (Editör). *Turizm ve Destinasyon Araştırmaları II*. içinde (249-269). Çizgi Yayınevi.
- Dursun, M. ve Ardiç Yetiş, Ş. (2019). Etkinlik Turizmi. Ş.Aydın ve D.Eren (Editörler), *Alternatif Turizm* içinde (167-184), Detay Yayıncılık.
- Erciyas, N. ve Yılmaz, İ. (2021). "Gastronomi Turizminin Gelişiminde Gastronomi Festivalleri ve Türkiye'deki Mevcut Durum", *ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1 (1): 91-108.
- Erdoğan Aksu, H. (2017). Eller havaya eller şifaya: Uluslararası Manisa Mesir Festivali üzerine bir inceleme. *Milli Folklor Dergisi*, 29(115), 91-105.

- Giritlioğlu, İ., Olcay, A. ve Özekici, Y. K. (2015). Bir Turizm Çeşitliliği Olarak Festival Etkinliklerinin Sınıflandırılması: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(13), 306-323.
- Gürdal, M. (2014). Türkiye Turizm Coğrafyası Profesyonel Turist Rehberi ve Gezi Kılavuzu. Nobel Yayınevi.
- İKSEV (2024a). İzmir Kültür ve Sanat Vakfı. Erişim Tarihi: 01.12.2024. Erişim Adresi: <https://www.iksev.org/tr/izmir-festivali>.
- İKSEV (2024b). İzmir Kültür ve Sanat Vakfı. Erişim Tarihi: 09.12.2024. Erişim Adresi: <https://www.iksev.org/tr/caz-festivali>
- İnanç, P. (2024). İzmir’de Yeni Bir Festivale Doğru. Erişim Adresi: <https://tiyatronline.com/-zmir-de-yeni-bir-festivale-dogru-15105>.
- İnanır, A. ve Uçar, Ö. (2021). Yerel Halkın Kişilik Özelliklerinin Turizm Etkilerini Algılamaya Düzeylerine Etkisi: Antalya Örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(38), 5161-5185.
- İzmir İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Yerel Etkinlikler. Erişim Tarihi: 02.12.2024, Erişim Adresi: <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-77545/yerel-etkinlikler.html>.
- Jazz Dergisi (2024). 31. İzmir Avrupa Caz Festivali Başlıyor 02.12.2024. Erişim Tarihi: 05.12.2024, Erişim adresi: <https://www.jazzdergisi.com/31-izmir-avrupa-caz-festivali-basliyor/>
- Kargiglioğlu, Ş. ve Kabacık, M. (2017). Gastronomi Turizmi Kapsamında Urla Enginar Festivaline Gelen Turistlerin Festival Hakkındaki Görüşleri. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(3), 409-421.
- Kemalpaşa Kaymakamlığı (2024). Kemalpaşa Altın Kiraz Kültür ve Sanat Festivali. Erişim Tarihi: 05.12.2024, Erişim adresi: <http://www.kemalpaşa.gov.tr/kemalpaşa-altın-kiraz-kultur-ve-sanat-festivali>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2024). Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürlüğü. Mesir Macunu Festival. Erişim Tarihi: 05.12.2024, Erişim Adresi: <https://yakegm.ktb.gov.tr/TR-345118/mesir-macunu-festival.html>.
- Kütahya İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Yerel Etkinlikler. Erişim Tarihi: 02.12.2024, Erişim Adresi: <https://kutahya.ktb.gov.tr/TR-203794/yerel-etkinlikler.html>.
- Manisa İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Yerel Etkinlikler. Erişim Tarihi: 02.12.2024, Erişim Adresi: <https://manisa.ktb.gov.tr/TR-151977/yerel-etkinlikler.html>.
- Muğla İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Yerel Etkinlikler. Erişim Tarihi: 02.12.2024, Erişim Adresi: <https://mugla.ktb.gov.tr/Ekleni/109720,etkinliktakvimipdf.pdf?0>.
- Lin, Y. (2006). *Food Images In Destination Marketing*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Purdue University, İndiana.
- O’Sullivan, D. ve Jackson, M. J. (2002) Festival Tourism: A Contributor to Sustainable Local Economic Development?, *Journal of Sustainable Tourism*, (10)4, 325-342.
- Özoğul, G. (2019). Selçuk Efes Deve Güreşleri Festivali. Turizm Ansiklopedisi maddesi. Erişim Tarihi:01. 12. 2024. Erişim Adresi: <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/selcuk-efes-deve-guresleri-festivali>.
- Özyurt, P. M. ve Sarıbrahimoğlu, S. (2022). Doğu Karadeniz’e Özgü Kalandar Kutlamalarının Kültürel Miras Turizmi Kapsamında İncelenmesi. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*. (33): 263-284.
- Penpece, D. (2014). Festivallerin pazarlanması: Türkiye’deki uluslararası festivaller üzerinde bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 193-210.
- Polat, S., Aktaş Polat, S. ve Halis, M. (2013). Kent Kimliği Kapsamında Festivallerin Değerlendirilmesi: Uluslararası Altın Safran Film Festivali Örneği. *Turur Turizm & Araştırma Dergisi*, 2(1), 57-69.
- Soysal, A. ve Karahan, Ü. O. (2022). Çal Kültür Tarihi ve Sudan Koyun Atlama Geleneği. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 9(1), 136-157.
- TAKSAV İzmir Uluslararası Tiyatro Festivali, (2024).12. İzmir Uluslararası Tiyatro Festivali. Erişim Tarihi: 02.12.2024 Erişim adresi: <https://izmirtiyatrofestivali.org/>.
- TUİK (2023). Nüfus İstatistikleri Portalı. Erişim Tarihi: 01.12.2024. Erişim Adresi: <https://nip.tuik.gov.tr/>.

- Türköz Bakırcı, G., Bucak, T. ve Turhan, K. N. (2017). Bölge gastronomi turizmi üzerine yöresel ürün festivallerinin etkisi: Urla örneği. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 5(Special Issue 2), 230-240.
- Urla Enginar Festivali, (2024). Urla Sakız Enginarı. Erişim tarihi: 04.12.2024, Erişim adresi: <https://www.urlaenginarfestivali.com/>
- Ursavaş, Ö. (2018). Manisa'nın Akhisar İlçesinde Kutlanan Çağlak Festivali Üzerine Bir İnceleme. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*. 11(23), 111-123.
- Uşak İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Yerel Etkinlikler. Erişim Tarihi: 02.12.2024, Erişim Adresi: <https://usak.ktb.gov.tr/TR-75329/festival-ve-senlikler.html>.
- Uygur, H. K. ve Koçyiğit, A. (2018). Eğlence Kültürü Bağlamında Deve Güreşleri. II. *Uluslararası Selçuk-Efes Devecilik Kültürü ve Deve Güreşleri Sempozyumu*. I.Cilt. (18-20 Ocak). Selçuk Efes Kent Belleği Yayınları.
- Ülker, M. ve Akbulut, E. (2023). Şarap. G. Yılmaz (Editör). *Tarihsel, Kültürel ve Turizm Boyutuyla İçecekler* içinde (328-356), Detay Yayıncılık.
- Yenipınar, U. (2018). Efsane ve Söylence Turizmi. Ş. Aydın, ve M. Boz, (Editörler). *Turizmde Güncel Konu ve Eğilimler II*. içinde (325-342) Detay Yayıncılık.
- Yüksel, T. ve Yüksel G. (2022). Uluslararası İzmir Festivali 1987-2022 Programları. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, İzmir Özel Sayısı, 99-110.
- Zengin, B. (2006). *Turizm Coğrafyası: Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası*, Değişim Yayınları.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

AKDENİZ BÖLGESİ

Paşa Mustafa Özyurt¹

GİRİŞ

Adını Güneyindeki Akdeniz'den alan Akdeniz Bölgesi, doğuda Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Kuzeyde İç Anadolu Bölgesi, batıda Ege Bölgesi ve güneyde Akdeniz ve bir kısım Suriye ile sınırdır. Bölgede, Antalya, Burdur, Isparta, Adana, Mersin, Osmaniye ve Hatay illeri yer almaktadır. 2023 yılı verilerine göre bölgenin toplam nüfusu 10,5 milyondur. Bölgenin en kalabalık şehri 2,7 milyon ile Antalya olurken, bölgenin en az nüfusa sahip ili ise 277 bin ile Burdur ilidir (TUİK, 2024).

Akdeniz Bölgesi Türkiye için oldukça önemli sayılan çeşitli doğal ve kültürel miras alanlarına sahiptir. Antalya-Muğla sınırları içerisinde yer alan Xanthos-Letoon antik yerleşimleri UNESCO Dünya Miras Listesinde yer almaktadır. Bununla beraber, Antalya'daki Aspendos Antik Tiyatrosu ve Su Kemerleri, Güllük Dağı Termessos Milli Parkı, Kekova, Karain Mağarası, St. Nicholas Kilisesi, Likya Antik Kentleri, Perge Arkeolojik Alanı, Yivli Minare Camii, Alanya tarihi kale ve surları, Mersin'deki Alahan Manastırı, St. Paul Kilisesi, St. Paul Kuyusu ve Tarihi Çevresi, Mamure Kalesi, Korykos Antik Kenti, Burdur'daki Sagalassos Arkeolojik Alanı, Kibrya Antik Kenti, Hatay'daki St. Pierre Kilisesi, Vespasianus-Titus Tüneli, Adana'daki Anavarza Antik Kenti ve Osmaniye'deki Karatepe Aslantaş Arkeolojik Alanı ise UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almaktadır (UNESCO, 2024). Bu miras alanlarının dışında Patara Antik Kenti, Anemurium Antik Kenti, Kanlıdivana Yerleşim Yeri, Kremna Antik Kenti, Kastabala Antik Kenti, Kurşunlu Şelalesi, Kapıkaya Kanyonu, Yılan Kalesi, Köprülü kanyon ve Düden Şelalesi gibi çekicilikler bölgenin önemli değerlerini oluşturmaktadır.

Akdeniz Bölgesi Türkiye turizminin en önemli destinasyonlarından bazılarında ev sahipliği yapmaktadır. Antalya destinasyonu 2023 yılı itibarı ile 16,5 milyon ziyaretçi ile dünyada en çok ziyaret edilen 4. destinasyon konumundadır (Euromonitor, 2023). Bölge turizm altyapısı, ziyaretçi sayısı ve yarattığı işgücü hacmi bakımından Türk turizminin İstanbul ile beraber merkezi konumundadır. Bölgedeki turizm arzı doğal ve kültürel mirasa dayalı gelişmektedir (Uçar ve Tozoğlu, 2022). Akdeniz Bölgesi, sıcak iklimi

¹ Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2968-798, E-posta: pasa.mustafa@giresun.edu.tr

ve elverişli plajları nedeniyle bir yaz turizmi destinasyonu konumundadır. Bölge’de Nisan ayı itibarı ile başlayan yaz sezonu Kasım ayının ortalarına kadar sürebilmektedir. Bu bakımdan bölgedeki turizm hareketliliği özellikle deniz turizmi odaklı olarak gelişmektedir (Baykul ve Maden, 2017). Bununla beraber bölgedeki antik dönemlerden kalan kültürel miras varlığı kültür turizmi faaliyetlerine de olanak vermektedir. Özellikle Antalya destinasyonu sahip olduğu envanter ile kültür ve turizm hareketliliğinin merkezi konumundadır (Kanca ve Unur, 2021). Antalya bölgesinin ziyaretçi profili oldukça zengin olmakla beraber, özellikle Rusya, Almanya ve Kuzey Avrupa ülkelerinden bölgeye yönelik yoğun talep gerçekleşmektedir (Kapan ve Timor, 2018). Bununla beraber Mersin bölgesindeki Anadolu’da Hristiyanlık inancının ilk yayılma dönemlerinden kalan miras unsurları bu bölgeyi de inanç ve kültür turizmi bakımından çekici hale getirmektedir. Aynı zamanda bölgenin Türkiye gastronomisine kazandırdığı özgün gastronomik değerler gastronomi turizminin gelişmesine de olanak vermektedir. Özellikle Adana, Hatay ve Mersin bölgeleri yılın her dönemi gastronomi deneyimi amacıyla ziyaretçi alabilmektedir (Yazıcıoğlu vd., 2019).

4.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN

Akdeniz Bölgesi tarih boyunca stratejik olarak önemli bir konuma sahip olmuştur. Bunun neticesinde bölge üzerinde farklı medeniyetler yaşamış ve günümüze iz bırakmıştır. Bölgenin Akdeniz kıyısında yer alması, aynı zamanda pek çok liman kentine ve deniz ticaret alanlarına sahip olmasını sağlamıştır (Deniz, 2019). Bu yönüyle bölge geçmişten günümüze Akdenizde hakimiyet alanları için bir mücadele sahası olmuştur.

Bölgenin tarihsel zenginliğinden gelen kültürel miras unsurları, ulusal ve uluslararası düzeyde talep görmekte ve bölgenin temel ekonomik hareketliliğini oluşturmaktadır (Çelikkanat Paslı ve Paslı, 2019). Uygun iklimi, ekonomik ve fiziksel ulaşılabilirliği bölgeyi günümüzde önemli bir kültürel etkileşim alanı haline getirmektedir. Bölgedeki festival kültürünün modern ve geleneksel olmak üzere iki kaynaktan beslendiği söylenebilir. Geleneksel olarak Yörük kültürünün yaşandığı bölge, deniz kenarında olmasının yanı sıra yüksek rakımlı yayla ve zirvelere sahiptir. Bu bakımdan geçmişte bir yaşam tarzı olan yazın yaylalara kışın kışlaklara göç kültürü bir anlamda günümüzde festivaller aracılığı ile yaşatılmaktadır (Yozcu ve Demirkol, 2019). Ayrıca, bölgeden Antalya başta olmak üzere uluslararası bilinirliği yüksek kentlerin varlığı, bölgenin modern festival geliştirme ve düzenleme yeteneklerine sahip olduğu göstermektedir. Küresel sisteme entegre olma amacıyla düzenlenen modern festivaller hem destinasyonun imaj ve tanıtım politikalarına katkı sağlamakta hem de kentin sosyokültürel dönüşümüne yardımcı olmaktadır (Penpece-Demirer, 2014).

Akdeniz Bölgesi aynı zamanda sahip olduğu gastronomik unsurlardan beslenmekte ve bunları festivaller aracılığı ile Türkiye'ye ve dünyaya tanıtmaktadır. Bölgedeki turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesine de olanak sağlayan gastronomi etkinliklerinde özellikle bölgede yetiştirilen ürünler ve geleneksel kültür ürünleri ön plana çıkarılmaktadır. Bu yönüyle bölgenin somut ve somut olmayan miras zenginliğinin festival zenginliğine yansıdığı belirtilebilir.

4.2. AKDENİZ BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER

Akdeniz bölgesinin uluslararası modern festivallere ev sahipliği yapmasının yanı sıra özellikle hasat dönemlerinde düzenlenen gastronomi ve kültür odaklı festival bakımından da oldukça zengin olduğu belirtilebilir. Bu festivaller genellikle kültür ve turizm ile bağdaştırılmakta ve bölgenin tanıtımı amacıyla organize edilmektedir. Bu etkinlikler ayrıca, miras unsurlarının yeni nesillere aktarılması ve yaşatılması bakımından da önemli bir misyona sahiptir.

4.2.1. Adana Portakal Çiçeği Festivali

Zengin kültürü ve yaklaşık 3000 yıllık tarihi ile Adana farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış önemli bir destinasyondur. Bu gerçekliğin bir yansıması olarak Adana Uluslararası Altın Koza Film Festivali, Devlet Tiyatroları Sabancı Uluslararası Adana Tiyatro Festivali, Kebap ve Şalgam Festivali ve 13 Kare Sanat Festivali gibi farklı temalarda festivallere ev sahipliği yapmaktadır. Bu çabaların Adana destinasyonuna sosyo-kültürel ve ekonomik etkileri oldukça fazla araştırılan konular arasındadır (Tümbek-Tekeoğlu, ve Gökseven, 2019).

“Nisan'da Adana'da” sloganıyla hayata geçirilen Portakal Çiçeği Festivali ilk kez 2013 yılında düzenlenmiştir. Festival, organize ve komite aracılığı ile düzenlenen festivallerin aksine daha çok sivil inisiyatif ile yürütülmektedir (Birdir vd., 2016: 22). Adanalı iş insanı Ali Haydar Bozkurt'un girişimi ve öncülüğünde 2013 yılında düzenlenen ilk festivale yaklaşık 15 bin kişinin katıldığı, bu sayının yıllar içerisinde ise daha da arttığı, 2017 yılında 350 bin kişiye ulaştığı belirtilmektedir (Karaca vd., 2017; Dalgıç, ve Birdir, 2019: 2723).

Karnaval süresince imza günleri, kültür ve sanat etkinlikleri, lezzet istasyonları, sanatsal sergiler, söyleşiler, tanıtım etkinlikleri ve Adana iline özgü hediyelik ve el işi stantları gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca karnaval kapsamında düzenlenen çalıştaylar ile de Adana gastronomisinin tanıtılması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Üzden, 2022: 3). Festival kapsamında çocuklar için yapılan etkinlikler ve yarışmalar ile engelliler için düzenlenen etkinlikler de festivalin toplumun farklı sosyo-ekonomik kesimlerinden gruplara ulaşmasına olanak sağlamaktadır. 2025 yılında yapılacak olan festival

kapsamında sürdürülebilirlik temalı atöyle ve workshop çalışmaları yapılarak dünyada ilk defa bir festivalde sürdürülebilirlik temasının bu şekilde işleneceği belirtilmektedir. Bu kapsamda uzman kişiler tarafından özellikle çocuk ve gençlere yönelik etkinlikler düzenlenmesi planlanmaktadır (NisandaAdana, 2024).

Unur ve Şeker (2017) instagram üzerinden yaptıkları çalışmada Portaka Çiçeği Festivalinin katılımcılar tarafından kişisel fotoğraflar, etkinlik alanı, portakal/portakal çiçeği, yöresel lezzet, hediyelik eşya ve diğer fotoğraflar olmak üzere altı boyutta algıladıklarını tespit etmiştir. Karaca vd. ise (2017) yürüttükleri çalışmada Uluslararası Portakal Çiçeği Karnavalına katılanların karnaval algılarının; sosyo-kültürel, karnavala özgü ürünler, ağırlama hizmetleri ve tanıtım ve etkinlik yeterliği boyutlarında olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Dalgıç ve Birdir'in (2019) Portakal Çiçeği Festivaline katılanlarla yürüttükleri araştırmasında katılımcıların festivale tekrar katılımını etkileyen anahtar başarı faktörlerinin program, festival alanı ve erişebilirlik, hediyelik eşya ve uygunluk, güvenlik ve yiyecek olduğu tespit edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan ve Adana Portakal Çiçeği Festivali'ni konu alan bir doktora tezinde (Yılmaz, 2020) ise katılımcıların festivalden memnuniyet düzeyinin iyi oluş algıları üzerinde anlamlı etkilere sahip olduğu, aynı zamanda festivalin sosyal etkilerinin de katılımcıların iyi oluş algıları üzerinde etkili olduğu sonuçlarına yer verilmiştir. Bunların yanı sıra, araştırmada festivalden duyulan tatmin düzeyinin katılımcıların tekrar ziyaret etmen niyetleri üzerinde belirleyici olduğu bulgusu da ifade edilmiştir.

4.2.2. Aspendos Uluslararası Opera ve Bale Festivali

Antalya kent merkezine 30 km uzaklıkta Serik ilçesine bağlı ve günümüzde Belkıs ve Camiili mahalleleri ile komşu olan Aspendos, Türkiye'nin en iyi korunmuş antik tiyatrosuna ev sahipliği yapmaktadır. Pamphylia Bölgesi'nin önde gelen kentlerinden biri olan Aspendos Antik Kenti, Köprüçay (Eurymedon) Nehri'nin Torosların ardından akarak, Akdeniz'e dökülmeden önce düzlüğe ulaştığı yerde, etrafı dik ve sarp kayalıklarla çevrili bir tepe üzerinde kurulmuştur. Bu bakımdan antik kent gemi ulaşımına uygun bir nehir vasıtasıyla denize bağlantısı bulunan bir kent konumundaydı. Kara ulaşımı açısından da elverişli ve korunaklı bir yerde yükselen kent yayılımı zamanla akropolis eteklerinden itibaren alçak alanlara doğru gelişim göstermiştir (Köse vd., 2024: 232). Antik kentten günümüze tiyatro, stadion, tahıl depoları, çeşme binası ve su kemeri gibi yapılar ulaşmıştır (Baz, 2013: 71).13. yüzyılda Selçuklular Aspendos'a yerleşmiş ve ayakta olan bazı yapıları kullanmıştır. Bu süreçte Selçuklu Sultanı I. Alaaddin Keykubat tarafından saraya çevrilme amacıyla bazı eklemeler yapılarak kapsamlı bir tadilatın geçirilmiş olması tiyatronun günümüze kadar sağlam ulaşabilmesinin ana nedenidir (Köse vd., 2024: 233).

Aspendos Antik Tiyatrosu MS 2. yüzyılda tiyatro binası olarak inşasından bu yana farklı amaçlarla kullanılmıştır. Selçuklularca saray, 1930'larda Mustafa Kemal Atatürk'ün alanı ziyaret ettiğinde yaptığı önerinin ardından temizlenip düzenlenerek 1970'lere kadar güreş arenası, 1994'den itibaren ise Devlet Opera ve Balesi tarafından uluslararası festival mekanı ve halen bazı ticari gruplar tarafından da zaman zaman gösteri alanı olarak kullanılmaktadır (Gürsu, 2017: 5).

1992-1995 yılları arasında Devlet Opera ve Bale Genel Müdürlüğü görevini yapan Rengim Gökmen, Aspendos Festivalinin fikir babasıdır (Özhancı, 2009: 202). Gökmen, 1993 yılında Aspendos tiyatrosunda Jose Carreras ve Monserrat Cabelle'nin verdiği konserin üçbinden fazla seyirci toplamasından etkilenerek Aspendos tiyatrosunda bir opera ve bale festivali düzenleme fikrini ortaya koyar. 1994 yılında Kültür Bakanlığı ve Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen bir organizasyon ile açılan Aspendos Opera ve Bale festivali ilk yıl 61000 seyirci sayısına ulaşmıştır. İlk dört yıl ulusal düzeyde düzenlenen festival 1998 yılı itibarı ile uluslararası bir boyut kazanmış, 2003 yılında ise Avrupa'nın saygın kuruluşları arasında olan Avrupa Festivaller Birliği'ne (EFA - European Festivals Association) kabul edilmiştir (Pereira, 2007: 110). Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü'nün gerçekleştirdiği en önemli sanatsal organizasyon olarak ifade edilen Aspendos Uluslararası Opera ve Bale Festivali, yıllık ortalama 80 bin seyirciye ev sahipliği yapmakta ve 2024 yılı itibarı ile 31. yılını tamamlamıştır (Özhancı, 2009: 202).

Dünyanın ilk ve tek "Kalite Yönetim Belgesi"ne sahip festivali olan Uluslararası Aspendos Opera ve Bale Festivali, 2004 yılında İngiltere'de yayınlanan The Independent Gazetesi'nin, tarafından dünyada en iyi 10 festival arasında 5. sırada yer alırken, 2005 yılında ise Almanya'da yayımlanan ve dünyadaki tüm festivallerini mercek altına alan "Festspiele" Magazin tarafından, en iyi ilk 10 festival arasında gösterilmiştir. (Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, 2024: 11).

Aspendos festivali özellikle Türkiye'deki opera ve bale topluluklarının sezon oyunlarını tekrar izleyici ile buluşturdukları, bir anlamda seçme eserlerin toplu gösterimi niteliği taşımaktadır. Festivalde opera ve bale eserlerinin yanısıra, klasik müzik, oratoryo, operet gibi eserlere de yer verilmektedir.

4.2.3. Mersin Uluslararası Müzik Festivali

Mersin Uluslararası Müzik Festivali Mersin Devlet Opera Balesi'nin 10. Kuruluş yılı etkinlikleri kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı, Mersin Valiliği, Mersin Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri, Mersin Üniversitesi, sivil toplum kuruluşları ve çeşitli meslek odaları, dernekler ve firmaların desteği ilki 2002 yılında başlayan bir festivaldir. (Çakıcı ve Es Yılmaz, 2018). İlk altı

yıl Mersin Kültür Merkezi Derneği tarafından yürütülen resmi organizasyon, günümüzde Mersin Sanat Etkinlikleri Derneği tarafından sürdürülmektedir. “Müzik, İnsanlığın Uluslararası Dilidir” ilkesinden yola çıkan festival Mersin halkı ile bölgeyi, ülkeyi hatta dünyayı ortak dil olan müzik ile buluşturmayı amaçlamaktadır. Festival, tüm insanlığın evrensel müzikle buluşturulması misyonuna ek olarak aynı zamanda sahip olduğu tarihi ve kültürel mirası öne çıkararak Mersin kentinin tanıtımına katkı sağlamayı da hedeflemektedir (Yüksel, 2022: 1036; Mersin Uluslararası Müzik Festivali, 2024). Her yıl Mayıs ayı içerisinde düzenlenen festival, 2007 yılında Avrupa Festivaller Birliği (EFA) üyeliğine kabul edilmiştir (Es Yılmaz, 2015). Bu kabulde birlikte festivalin uluslararası sanat kurumları ile olan ilişkileri kurumsal olarak gelişmiş ve festivalde yer almak isteyen sanatçı sayısı ve çeşitliliği de artmıştır. Böylece, Mersin ve Mersin Uluslararası Müzik Festivali, uluslararası kültür ve sanat ortamına daha iyi entegra olarak daha çok tanınır hale gelmiştir (Mersin Uluslararası Müzik Festivali, 2024). Düzenlenmeye başlandığı 2002 yılından itibaren sadece 2020 yılında küresel pandemi nedeniyle gerçekleştirilemeyen festivalin, 2024 yılı itibarı ile 22.si düzenlenmiştir. Es Yılmaz (2015) tarafından, Mersin Uluslararası Müzik Festivali ziyaretçilerinin etkinliklere katılım motivasyonlarının incelendiği bir araştırmada katılımcıların, yeni ve farklı şeyler görmeye, sosyalleşmeye, yapılan günlük faaliyetlerde değişiklik yapmaya ve aile bireyleri ile birlikte olma motivasyonlarına sahip oldukları ifade edilmiştir.

4.2.4. Mersin Uluslararası Narenciye Festivali

Turunçgil olarak da adlandırılan narenciye; portakal, mandalina, limon, altıntop, turunç, kamkat, ağaç kavunu, şadok ve bergamot gibi ekonomik değeri yüksek çeşitleri içeren, subtropik iklim isteğine sahip, Rutaceae Ailesi'nin Auranthroideae Alt Familya'sının üyesi olan Citrus cinsine ait bir bitki topluluğudur (Aygören, 2023). İçerdiği C vitamini ile insan sağlığına oldukça yararlı olan turunçgiller, çok yıllık ve soğuk iklim koşullarına dayanıksız olması nedeniyle 40 derece kuzey ve güney enlemleri arasında yer alan ülkelerin tamamında yetiştirilmektedir. Türkiye ise dünya turunçgil üretim alanlarının en kuzey sınırını oluşturmaktadır (Özözen, 2023). Güncel verilere dünya üzerinde 2021 yılında yaklaşık 8,7 milyon hektar alanda turunçgil üretimi yapılmıştır. Dünyada turunçgil üretim alanlarının %45'ini portakal, %36'sını mandalina, %15'ini limon ve %4'ünü greyfurt oluşturmaktadır. Türkiye'de ise 166 bin ha alanda turunçgil üretimi gerçekleşmiştir. Dünya üzerinde 2023 üretim sezonunda gerçekleşen 101 milyon tonluk turunçgil üretiminin %47'sini portakal oluşturmaktadır. AB ülkeleri dünyada en çok turunçgil ithal eden ülkeler sıralamasında ilk sırada yer almakta olup bunu Rusya takip etmektedir. Dünyada en çok turunçgil ihraç eden ülkeler

ise sırasıyla Güney Afrika, Türkiye ve Mısır olmuştur (Aygören, 2023). Türkiye’de yetiştirilen turunçgil türleri ve çeşitlerinin üretim dönemleri türlere göre farklılık göstermekle birlikte Eylül ayında başlayıp Haziran ayına kadar devam edebilmektedir. 2022 yılında gerçekleşen turunçgil üretiminin %40’ı mandalina, %28’i limon, %28’i portakal ve %4’ü greyfurtta ait olmuştur (Tarım Bakanlığı, 2024). 2022 yılında 1 milyon 865 bin ton mandalina, 1 milyon 323 bin ton limon, 1 milyon 322 bin ton portakal, 198 bin ton greyfurt, 2 bin 808 ton turunç üretimi gerçekleşmiştir. Türkiye, 2022 yılında yaklaşık 4,7 milyon ton turunçgil üretimi gerçekleştirmekle birlikte, üretimin neredeyse tamamı Ege ve Akdeniz Bölgeleri’nden sağlanmaktadır. Adana, Mersin, Antalya, Hatay, Muğla ve Osmaniye illerinde turunçgil üretiminin yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye toplam portakal üretiminin %82’si, mandalina üretiminin %87’si, limon üretiminin %91’i, greyfurt üretiminin %96’sı Akdeniz Bölgesi’nde gerçekleştirilmektedir (Aygören, 2023; Turgut ve Ersöz, 2024).

Türkiye narenciye üretiminde önemli bir yer tutan Mersin, her yıl Kasım ayının ikinci haftasında Mersin Büyükşehir Belediyesi ve Mersin Ticaret Borsası’nın öncülüğünde düzenlenen Mersin Uluslararası Narenciye Festivali’ne ev sahipliği yapmaktadır. İlk kez 2012 yılında düzenlenen festival, bölgedeki diğer STK, yerel yönetimler ve turizm dernekleri tarafından desteklenmektedir. Ulusal Turunçgil Konseyi ve Akdeniz Yaş Meyve Sebze İhracatçı Birlikleri’nin de desteklediği festival, narenciye üretim, tüketim, ürün çeşitliliği, hasat şenliği gibi sosyokültürel yönlerden narenciye kültürünün yaşatılması ve tanıtılması amaçlamaktadır. 2024 yılı itibarı ile 27 farklı ülkeden temsilcinin katıldığı festival aynı zamanda sektörün tüm temsilcilerinin buluşma noktası haline gelmiştir (Ulusal Narenciye Konseyi, 2024). Festivalin resmi internet sitesine göre festivalin amacı; narenciyenin yerel, ulusal ve uluslararası alanda tanıtımını yapmak, narenciye tüketimini artırmaya destek olmak, narenciyenin pazarlama şansını çoğaltmak, Mersin’in tanıtımına yardımcı olmak, kentle narenciye algısını bütünleştirmek, kentin geleneksel bir festivale kavuşmasını sağlamak, kentte her kesimin katılabileceği ve katkı sunabileceği ortak bir faaliyet alanı yaratabilmek olarak sıralanmaktadır. Festivalin en ayırt edici özelliklerinden biri tüm süsleme ve figürlerin gerçek narenciye ile yapılması olarak belirtilmektedir (Atçeken vd., 2018). Ayrıca, festivalde narenciye temelli gastronomik ürünlerin sunulması, tanıtılması ve geliştirilmesi festivalin gastronomi boyutu da olduğunu ve Mersin gastronomisi üzerine de pozitif etkileri olduğunu ortaya koymaktadır (Barakazı ve Kayran, 2019).

Festival kapsamında ünlü şeflerin de katılımıyla gastroshowlar, konserler, kortej yürüyüşleri, ulusal ve uluslararası dans grupları performansları, flyboard şampiyonası ve su jeti gibi çeşitli aktiviteler düzenlenmektedir. Festival aynı zamanda Türkiye’de düzenlenen ilk meyve giydirme festivali olma unvanına

sahiptir. Çeşitli hayvan, uçak ve yel değirmeni gibi figürlerin hazırlanması için yaklaşık 100 ton narınciye kullanılmaktadır (Onat, 2021: 295).

4.2.5. Uluslararası Adana Altın Koza Film Festivali

İlk kez 1969 yılında, bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının ve sanayicilerin teşvikiyle, dönemin Adana Belediyesi, Adana Sinema Kulübü ve Devlet Film Arşivi tarafından Altın Koza Film Festivali adıyla düzenlenen Adana Altın Koza Film Festivali, sinema alanında Türkiye'nin önde gelen festivalleri arasındadır (Erkılıç ve Ünal, 2018: 65). Ünlü edebiyatçı ve senaryo yazarı Kemal Tahir başkanlığında toplanan ilk festivalden 1973 yılına kadarki ilk beş yılda Türk sinemasının en büyük değerlerinden olan Fatma Girik 3 kez en iyi kadın ödülünü alarak damga vurmuştur. 1973 yılından 1992 yılına kadar olan sürede ise festival çeşitli politik, ekonomik ve teşvik ve destek eksikliği gibi nedenlerden dolayı düzenlenememiştir. 1992 yılında ise 19 yıllık bir aranın ardından Adana Belediyesinin önderliğinde Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali adıyla yeniden düzenlenmiştir. 1998 ve 1999 yıllarındaki Adana ve Marmara depremleri nedeniyle festivale tekrar ara verilmiştir. Festival 2019 yılına kadar farklı isimlerle anılsa da bu yıldan itibaren resmi olarak Uluslararası Adana Altın Koza Film Festivali ismini kullanmaktadır. Ayrıca festivalin Adana halkıyla ilişkisine dair zaman zaman eleştiriler yapılmakta ve bazı dönemlerde halktan koptuğu ve Adana'ya katkısının kısıtlandığı eleştirileri yapılmaktadır. Bununla beraber festival düzenleme komitesi, festivali özellikle 2019 yılı itibari ile özüne ve en saf haline döndürerek tekrar halkla bütünleşmesinin sağlanacağını belirtmiştir. Festival kapsamında Adana'nın farklı ilçelerinde ve mahallelerde gezici sinemalarla halkla buluşma etkinlikleri yapılmaktadır. Ayrıca festivalin ilk yıllarında kullanılan Atatürk Parkı festival merkezlerinden biri haline dönüştürülerek halkla bütünleşme amacıyla adımlar atılmaktadır. Kurulan açık hava sinemasında geçmiş yıllarda ödül alan filmlerin oyuncu ve yönetmenleri izleyici ile buluşturulmakta ve parkta 1969'dan günümüze değin ödül alan filmlerin afişlerinin de yer aldığı beş ayrı sergi halkın beğenisine sunulmaktadır (Altın Koza, 2024). Festival kapsamında son yıllarda Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinden gelen genç sinemacılara Çukurova Üniversitesi iş birliği ile "Çukurova Altın Koza Film Akademisi'nde" sinemaya dair çeşitli eğitimler verilmektedir.

Uluslararası Adana Altın Koza Film Festivali güncel verilere göre her yıl Türk sinemacıların yanı sıra dünyadan da yaklaşık 700 konuğu ağırlamakta ve her yıl yaklaşık 70 bin seyirciye ulaşmaktadır (Türten, 2021: 223).

4.2.6. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali

Modern toplumlarda sıkça görülen festival ve kültür sanat etkinlikleri, insanların kültürel, sosyal ve politik gibi konularda özgün fikir ve düşüncelerini

daha geniş kitlelere ifade etmesine sağlayan bir söylem alanı olarak belirtilmektedir (Crespi-Valbona ve Richards, 2007). Festivaller tanım olarak bir kültüre air değerlerin tek seferlik veya periyodik aralıklarla düzenlenen ve kültürel mirasın yaşatılması amacı taşıyan toplum temelli etkinliklerdir (Türten, 2021).

Festivallerin günümüzde marka ve imaj oluşturma, turizm talebi yaratma, destinasyona değer katma gibi misyonlarından bahsedilmektedir. Nihayi amaç ise kültürün korunması ve devamının sağlanması, toplumun ve özellikle yerel halkın yaşam kalitesinin artırılması ve destinasyondaki farklı paydaş ve grupların yaratılan etkiden maksimum fayda sağlaması olarak belirtilebilir.

1932 yılında düzenlenen dünyanın ilk film festivali olan Venedik Film Festivali'nden çok da uzak olmayan bir süre sonra düzenlenmeye başlanan Antalya Altın Portakal Film Festivali, geçmişi 1951 yılına kadar uzanan Türkiye'nin ilk yerel film festivalidir. Festivalin ilk olarak Aspendos Antik Tiyatro Şenliklerinden doğduğu kabul edilmektedir. Belirli bir süre Aspendos şenlikleri içerisinde bir etkinlik olarak kalan festival, 1964 yılında ilk defa Antalya Altın Portakal Film Festivali adıyla bağımsız bir festival olarak düzenlenmiştir (Görk, 2010: 3). Bununla beraber festivalin başlangıcını, Ankara Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin 1953 yılında Antalya'yı gezerken Aspendos'ta Romeo ve Juliette oyununu sergilemeleri ile ilişkilendiren bazı görüşler de mevcuttur (Seçen, 2019: 35). Festivalin ilk yıllarında, dönemin belediye başkanı Dr. Avni Tolunay'ın çabalarının oldukça önemli olduğu konusunda ortak görüş vardır (Sözen, 2023: 99).

Festival başlangıçtan itibaren Antalya 1. Türk Film Festivali, Antalya Tiyatro Müzik Film Festivali, Antalya Film Şenliği, Antalya Festivali 26. Altın Portakal Film Yarışması, Altın Portakal Film Festivali, Antalya Altın Portakal Ulusal Film Festivali, Antalya Altın Portakal Film Festivali ve 2. Uluslararası Avrasya Film Festivali gibi resmi olarak farklı isimler kullanmıştır. 2019 yılından itibaren ise 2010-2013 yıllarında kullanıldığı şekliyle Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali adıyla düzenlenmektedir (Sözen, 2023: 105). Festival 2002 yılına kadar, Antalya Belediyesi, Antalya Kültür Sanat Turizm Vakfı, Festival Yürütme Kurulu ve Altın Portakal Kültür ve Sanat Vakfı gibi farklı kurum ve vakıflar tarafından organize edilmiş, bu yıldan itibaren ise günümüzde de geçerli olmak üzere Antalya Kültür Sanat Vakfı (AKSAV) tarafından organize düzenlenmektedir.

Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin Antalya destinasyonunun imajının oluşturulmasında önemli bir misyonu olduğu belirtilmektedir. İlk kez 2003 yılında gündeme gelen Antalya'nın marka kent olmasına dair tartışmalarda Altın Portakal Film Festivali'nin bu süreçte bir kaldıraç olarak kullanılmasını gündeme getirmiştir. Örneğin bu dönemde "Kent Markalarının Oluşumunda

Festivallerin Önemi” konulu uluslararası bir panel gerçekleştirilmiştir (Görk, 2010: 8).

Festival için ödül heykelciği tasarlanırken elinde portakal taşıyan Venüs formu, Festivalin ödül heykelciği olarak kabul edilip kullanılmaya başlanmıştır. Portakal, yalnızca Venüs’ün eline tutuşturulmakla kalmamış film festivalinin adı olarak da tescillenmiştir. Bu yönüyle geleneksel olarak bir tarım şehri olan Antalya’da en çok yetiştirilen ürünlerin başında gelen portakal festival ile özdeşleşmiştir (Görk, 2010: 2). Bununla beraber festival ödül heykelciğinin aslına bağlı kalarak zaman içerisinde farklı formlarda kullanıldığı da bilinmektedir. Özellikle yerel seçimlerde siyasi partiler arasındaki çekişmenin ortaya çıkan bu durumun temel nedeni olduğu ifade edilmektedir (Sözen, 2023: 107).

Festivalde Ulusal Uzun Metraj Yarışma, Ulusal Belgesel Yarışma, Ulusal Kısa Film Yarışması, Uluslararası Uzun Metraj Yarışma ve Forum bölümlerinde farklı kategorilerde ödüller verilmektedir. 2024 yılı itibari ile Ulusal Uzun Metraj Yarışma bölümünde 14 dalda para ödülü verilmekte, en iyi film 1,5 milyon TL, en iyi yönetmen ise 300 bin TL ödül kazanmaktadır. Festivalde çeşitli maddi ödüllerin yanı sıra, yaptığı katkılar bakımından Türk Sinemasında değer yaratmış kişiler de onore edilmektedir. Bu kapsamda Yaşam Boyu Onur Ödülü, Cahide Sonku Ödülü, Yıldırım Önal Anı Ödülü ve Emek Ödülü gibi ödüller dağıtılmaktadır (Altın Portakal Film Festivali, 2024). 1979 ve 1980 yıllarında siyasi nedenlerle festival ödülleri verilmemiştir. Bu ödüller, 2011 yılında düzenlenen temsili bir törenle sahiplerine ulaştırılmıştır (Alan-Aktaş, 2019).

Festivalin ortaya çıkışında edindiği halkla iç içe olmak misyonunun da zamanla farklı süreçlerde geliştiği vurgulanmaktadır. Festivalin günümüzde Cannes veya Venedik gibi kırmızı halılara ilişkilendirilen, daha çok sinema yapımcılarını ve belirli bir kesimi temsil etmesi anlayışı ile halktan kopmamak ve içinde geliştiği toplumu da içine alarak daha kapsayıcı olması konularında tartışmalar halen devam etmektedir (Sözen, 2023: 114).

4.2.7. Uluslararası Silifke Müzik ve Folklor Festivali

Mersin’e bağlı Silifke ve çevresi, beş bin senelik tarihî bir dokuya sahiptir. Pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış olması nedeniyle bölge, somut ve somut olmayan kültürel miras bakımından oldukça zengindir. Günümüzde ise Yörük kültürünün hakim olduğu Silifke halkının kışın sahillerde, yazın ise yaylalarda yaşama geleneği devam etmektedir. Yayla ve sahil arasındaki göçler, bu göçler esnasında yöre halkının karşılaştığı olaylar ve geliştirdiği kültür yerelden ulusala taşınmış değerlerdir (Alptürker ve Alptürker, 2021: 1411; Bali, 2017: 84).

Mersin'in Silifke İlçesi'nde 1974 yılında Müzik ve Folklor Festivali adıyla düzenlenmeye başlanan Silifke Müzik ve Folklor Festivali 2019 ve 2020 pandemi dönemi hariç 51 yıldır düzenli olarak gerçekleştirilmektedir. Uluslararası Silifke Müzik ve Folklor Festivali, 17 Ocak 2017'de imzalanan protokol ile Uluslararası Dünya Folklor Festivalleri Konseyi'ne (CIOFF) üye olmuştur (Saçlı, 2020: 510). Türkiye'nin üçüncü büyük festivali olduğu iddia edilen Silifke Müzik ve Folklor Festivali, Silifke yöresine ait özgün müzik ve halkoyunları kültürünü yaşatmayı, bunun yanı sıra bölgeye yönelik turizm talebine olumlu katkılar yaparak bölge halkına sosyo-ekonomik fayda sağlamayı amaçlamaktadır (Süslü ve Eryılmaz, 2019: 1086).

Müzik odaklı olan festival haftası içerisinde farklı sanat dallarına ve türlerine yer verilmektedir. Festivalin ilk yıllarında Türk sanat ve halk müziği, son yıllarında ise pop müziği odaklı konserler düzenlenmektedir. Örneğin 1977 yılında festivalde düzenlenen Türk halk müziği amatör ses yarışmasında, daha sonra ulusal düzeyde oldukça meşhur olacak olan sanatçılar Sabahat Akkiraz ve Seyfettin Tomakin birinci olmuştur (Alptürker ve Alptürker, 2021: 1412).

Festival geleneksel olarak Silifke'nin Anıt Meydanı'nda başlamaktadır. Festival bir hafta sürmekte ve bu hafta 'Uluslararası Kültür Haftası' olarak adlandırılmaktadır. 2014 yılı Silifke Belediyesi tarafından Yörük Yılı olarak ilan edilmiş ve festival Yörük kültürünü tanıtmak için bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda geleneksel sportif faaliyetler, yörük kültürünü yaşatan çadırlar, yarışmalar, konserler, sergiler, yöresel seyirlik oyunlar gibi faaliyetler düzenlenmiştir (Çavuş ve Gürak, 2022: 15). Bunların dışında festival boyunca tiyatro gösterileri, halk oyunu gösterileri, avcılık ve atıcılık yarışları, batırık yarışması, yoğurt yarışması, satranç turnuvaları ve heykel sempozyumu gibi etkinlikler de düzenlenmektedir (Saçlı, 2020: 510). Festivalde ayrıca Silifke yoğurdu ve Silifke çileği gibi yöreye ait unsurların tanıtımı da yapılmaktadır. Festival boyunca her gün Silifke Folklor Ekibi 'Silifke'nin Yoğurdu' adlı türkü eşliğinde halk oyunları gösterisi yapmaktadır. Festival kapsamında her yıl yurt içinden farklı şehirlerden ve yurt dışından farklı ülkelerden folklor ekipleri de gösteri yapmak üzere katılmaktadır. Dolayısıyla festival kapsamında yer alan etkinliklerde bir yandan geleneksel değerler sergilenirken, diğer taraftan ise bu süreç ekonomik faaliyet ve kazanca dönüştürülmektedir.

Alptürker ve Alptürker (2021) Silifke belediyesi arşivinde 1974 yılından itibaren yer alan Uluslararası Silifke Müzik ve Folklor Festivali'ni de içeren "Uluslararası Silifke Kültür Haftası" konulu dökümanları incelediği çalışmada, festivalin geleneklere bağlı bir içeriğe sahip olduğunu, insanlar tarafından seyredilen bir gösteri değil herkesin katıldığı bir etkinlik olduğunu, kültürel belleğin sunumu ve icrasında uygulamalı halk bilimi amaçladığı, uygulayarak ve yayarak yaşatmak anlayışına sahip olduğunu ifade etmektedir.

SONUÇ

Kültürel miras unsurlarının turizm talebi amacıyla kullanımı oldukça yaygın ve popüler bir uygulamadır (Timothy, 2014). İmaj oluşturma, çekicilik geliştirme ve talep yaratma süreçlerinde kullanılan kültürel miras unsurları arasında festivaller de yer almaktadır. Festivaller bir destinasyonun tanınmasına ve bunun sonucunda turizm gelirlerini artırmasına yardımcı olmaktadır (Pery vd., 2020). Özellikle yeni deneyim ve otantiklik arayışı dünyada festivallere yönelik talep artışına olanak vermektedir. Yaz ve kış turizmi gibi geleneksel turizm faaliyetlerinin yanı sıra, günümüzdeki yaşam koşulları nedeniyle tüketiciler parçası olabileceği ve aktif olarak yer alabileceği deneyimlere eğilim göstermektedir. Özgün kültür sanat festivalleri ise bu amaçla son dönemlerde yeni trend haline gelmektedir (Zou vd., 2021)

Yapılan bu araştırma Akdeniz Bölgesindeki festivalleri incelemiş ve bölgenin kültürel ve modern festival unsurları bakımından oldukça zengin olduğunu ortaya koymuştur. Bölgedeki festivallerin ana kaynağı bölgenin tarihi, kültürel ve coğrafi özellikleri ve turizm aracılığı ile modernleşme ve ürün çeşitlendirme çabaları olarak anlaşılmaktadır. Bununla beraber bazı festivallerin organizasyon ve yürütme süreçlerinin kurumsal ve profesyonel olduğu anlaşılmaya rağmen, pek çok festivalin ise halen kurumsallıktan uzak ve bu nedenle girdi-çıkı süreçlerinin, misyon ve hedef yönlerinden belirsiz olduğu vurgulanabilir. Bölgedeki festival yoğunluğu özellikle yaz başlangıç ve yaz bitiş dönemlerine denk gelmektedir. Bölgenin turizm hareketliliğinin genellikle nisan-kasım dönemi olduğu düşünüldüğünde, festivallerin alternatif bir seçenek olarak turizm sezonunu uzatma amacına yardımcı olabileceği ifade edilebilir. Bu bakımdan destinasyon örgütlerinden festival geliştirme ve düzenleme sürecinde daha aktif olması önerilebilir. Ayrıca, genellikle iç turizme yönelik olduğu anlaşılan gastronomi festivallerinin de uluslararası düzeye çekilmesi ve talep yaratılması bakımından, farklı paydaşların da katkı sağlayacağı süreçler yürütülmesi gerekli olarak görülmektedir.

Tablo 4.1. Akdeniz Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Antalya	Uluslararası Yörük Festivali	Kültür/Sanat
Antalya/Alanya	Alanya Uluslararası Çocuk Festivali	Kültür/Sanat
Antalya/Alanya	Uluslararası Alanya Kültür Sanat ve Turizm Festivali	Kültür/Sanat
Antalya	Muratpaşa Meze Festivali	Kültür/Gastronomi
Antalya/Akseki	Akseki Ayrın Festivali	Kültür/Gastronomi
Antalya	Bal Festivali	Kültür/Gastronomi
Antalya	Elma Festivali	Kültür/Gastronomi
Antalya	Şehzade Korkut Şenlikleri ve Mantar Festivali	Kültür/Gastronomi
Antalya/İbradi	İbradi Üzüm Festivali	Kültür/Gastronomi
Antalya/Finike	Finike Nar Festivali	Kültür/Gastronomi
Adana	Adana Karpuz Festivali	Kültür/Gastronomi
Adana	Kültür Sanat ve Kiraz Festivali	Kültür/Gastronomi
Hatay/Erzin	Uluslararası Erzin Narenciye Festivali	Kültür/Gastronomi
Hatay/Erzin	Erzin Zeytin ve Zeytinyağı Festivali	Kültür/Gastronomi
Hatay/Dört Yol	Dört Yol Turunçgil Festivali	Kültür/Gastronomi
Hatay	Uluslararası Gastronomi Festivali	Kültür/Gastronomi
Hatay	Hatay Künefe Festivali	Kültür/Gastronomi
Isparta	Isparta Gül Festivali	Kültür/Gastronomi
Isparta/Sütçüler	Geleneksel Dut ve Pekmez Festivali	Kültür/Gastronomi
Isparta/Keçiborlu	İncesu Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Mersin/Akdeniz	Karaduvar Tarım Balıkçılık ve Çevre Festivali	Kültür/Sanat
Mersin/Anamur	Uluslararası Anamur Kültür ve Muz Festivali	Kültür/Gastronomi
Mersin/Tarsus	Tarsus Gastronomi Günleri	Kültür/Gastronomi
Mersin/Tarsus	Tarsus Üzüm Festivali	Kültür/Gastronomi
Mersin/Tarsus	Yenice Barış ve Kültür Festivali	Kültür/Sanat
Osmaniye	Osmaniye Turp Festivali	Kültür/Gastronomi
Osmaniye	Osmaniye Kiraz Festivali	Kültür/Gastronomi
Osmaniye	Osmaniye Lezzet Festivali	Kültür/Gastronomi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

KAYNAKÇA

- Alan Aktaş, A. (2019). Antalya Uluslararası Altın Portakal Film Festivali, İçinde, Kozak, N. (Editör). Online Türkiye turizm ansiklopedisi, Erşim tarihi: 05.12.2024 <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/antalya-uluslararasi-altin-portakal-film-festivali>
- Altın Koza, (2024). Tarihçe. Erişim tarihi: 01.12.2024 <https://www.altinkozaff.org.tr/tarihce/>
- Altın Portakal Film Festivali, (2024). Altın portakalın sinemaya desteği artarak sürüyor. Erişim tarihi: 01.11.2024 <https://antalyaff.com/tr/page/oduller>
- Atçeken, K., Doğrul, Ü. ve Çabuk, S. (2018). Tutundurmada sosyal medyanın önemi: 5. Mersin Uluslararası Narenciye Festivali Örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 10(18), 146-157.
- Aygören, E. (2023). Ürün raporu turuncğiller 2023 Erişim tarihi: 01.12.2024 <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepe/Belgeler/PDF>
- Bali, A. (2017). Halk oyunları üzerine halkbilimsel bir araştırma: Mersin ili Silifke ilçesi Örneği. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (33), 78-91.
- Barakazı, M. ve Kayran, M. F. (2019). Festivallerin düzenlendikleri destinasyonlara katkısının incelenmesi: Narenciye Festivali örneği. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 5(20), 1031-1039.
- Baykul, A. ve Maden, S. I. (2017). Bölgesel kalkınma ve turizm ilişkisi: TR61 bölgesi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 65-73.
- Baz, F. (2013). Aspendos kentinde imparator kültürüne ilişkin gözlemler. *Adalya*, (16), 71-83.
- Birdir, S. S., Toksöz, D. ve Bak, E. (2016). Karnavala katılım güdüleri: IV. Adana Uluslararası Portakal Çiçeği Karnavali Örneği. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 21-39.
- Crespi-Valbona, M. ve Greg R. (2007). The meaning of cultural festivals: Stakeholder perspectives in Catalunya. *International Journal of Cultural Policy* 13(1), 103-122.
- Çakıcı, A. C. ve Es Yılmaz, B. (2017). Clustering participants based on their motivations for attending 2013 Mersin International Music Festival within the scope of event tourism. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(4), 683-704.
- Çavuş, A. ve Gürğah, A. (2022). Etkinlik turizmi kapsamındaki festivallerin yerel halk üzerindeki olumsuz etkilerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Uluslararası Silifke Müzik ve Folklor Festivali Örneği. *Journal Of Silk Road Tourism Research*, 2(1), 12-23.
- Çelikkanat Paşlı N. ve Paşlı, M. M. (2019). Festival turizmi kapsamında yöresel mutfak kültürünün değerlendirilmesi: Bodrum Halikarnassos İki Yaka Kültür Festivali örneği. İ. Elagöz, A. Gezer, A. Yılmaz ve G. Erdoğan (Ed.), *Sosyal Bilimler Alanında Araştırma Makaleleri – 4*, içinde (s. 247-254). Gece Akademi.
- Dalgıç, A. ve Birdir, K. (2019). Festival anahtar başarı faktörlerinin festival sadakati üzerine etkisi: Portakal Çiçeği Festivali Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(4), 2718-2738.
- Deniz, A. (2019). Osmanlı Devletinin 18. YY kadarki deniz ticaretinde liman kentlerine genel bakış. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(19), 375-389.
- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, (2024). Aspendos Opera ve Bale Festivali. Erişim tarihi. 24.11.2024, https://www.operabale.gov.tr/PublishingImages/Lists/Festivallerdosyaları2024/2024_31_ASPENDOS_2.pdf
- Erkılıç, H. ve Ünal, R. (2018). Türkiye sinemasına özgü bir üretim tarzı olarak bölge işletmeciliği: Adana Bölgesi işletmeciliği örnek olay incelemesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 54-74.
- Es Yılmaz, B. (2015). *Bireylerin kültürel etkinliklere katılım motivasyonları: Mersin uluslararası müzik festivali 2013 katılımcıları üzerinde bir araştırma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Euromonitor, (2023). Euromonitor International's Report Reveals World's Top 100 City Destinations for 2023. Erişim tarihi: 10.11.2024, <https://www.euromonitor.com/press/press-releases/dec-2023/euromonitor-internationals-report-reveals-worlds-top-100-city-destinations-for-2023>
- Görk, R. V. (2010). Nedir şu Yeşilçam'ın meyvesi 'Altın Portakal'? Antalya'nın yeniden yapılandırılması sürecinde Antalya Altın Portakal Film Festivalinin metalaştırılması. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 10(20), 1-40.

- Gündüz Alptürker, İ. ve Alptürker, H. (2021). Gelenekten geleceğe yöresel kültürün taşınmasında festivallerin rolü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1409-1422.
- Gürsu, I., (2017). Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü Kültürel Miras Yönetimi Projesi: Aspandos ve Pisidy Bölgesi”, 38. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*.
- Kanca, B. ve Unur, K. (2021). Evaluation of wedding tourism in Antalya. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 9(2), 595-608.
- Kapan, K. ve Timor, A. N. (2018). Turizm gelişme modellemeleri açısından Antalya şehri. *Türk Coğrafya Dergisi*, (71), 53-61.
- Karaca, O. B., Yıldırım, O. ve Çakıcı, A. C. (2017). Adana Uluslararası Portakal Çiçeği Karnavalına katılan ziyaretçilerin algı ve memnuniyetleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37).
- Köse, V., Bilgin, M., Kopçuk, İ. ve Şehit, E. (2024). Aspandos’ tan 12. Yüzyıla tarihlendirilen bir depolama birimi ve kentnin akdeniz ticaretindeki yeri üzerine yeni bulgular. *Höyük*, (14), 231-256.
- Mersin Uluslararası Müzik Festivali, (2024). Tarihçe. Erişim tarihi: 20.11.2024, <https://www.merfest.org.tr/tarihce/>
- Nisanda Adana (2024). Nisan’da Adana’da sürdürülebilirlik adası workshopları. Erişim tarihi: 27.11.2024, <https://www.nisandaadanada.com/nisanda-adanada-surdurulebilirlik-adasi-workshoplari>
- Onat, G. (2021). Rekreasyon faaliyetleri bağlamında gastronomik etkinliklerin değerlendirilmesi. Birinci M. C. & Yayla, Ö. (Ed.), Rekreasyon ve Turizm Araştırmaları içinde (ss. 281-299). Konya, Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Özhancı, E. (2009). Türkiye’de opera, bale ve devlet opera ve balesi’nin evrimselliği. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (23), 197-203.
- Özözen, S. (2023). Türkiye’nin narenciye sektöründe karşılaştırmalı rekabet gücü. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 21(Cumhuriyetin 100. Yılı Özel Sayısı), 944-967.
- Penpece, D. (2014). *Festivallerin pazarlanması: Türkiye’deki uluslararası festivaller üzerinde bir araştırma*. (Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi), 23(1), 193-210.
- Pereira, G. (2007). *Antik tiyatroların opera ve bale gösterileri için kullanımında sahne tasarımı problemleri ve aspandos örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Perry, B., Ager, L. ve Sitas, R. (2020). Cultural heritage entanglements: festivals as integrative sites for sustainable urban development. *International Journal of Heritage Studies*, 26(6), 603-618.
- Saçlı, Ç. (2020). Festival memnuniyeti ile kültürel etkileşim arasındaki ilişki üzerine bir araştırma: Silişk Uluslararası Müzik ve Folklor Festivali Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 505-520.
- Seçen, D. (2019). *Altın Portakal Film Festivali: Ödüllü filmlerde sinematografik özellikler ve toplumsal cinsiyet temsillerinin değişimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sözen, M. (2023). Bir vaka incelemesi olarak ‘Antalya Altın Portakal Film Festivali’nin kimlik savrulma süreci Deneyimi. *Film Festivalleri Kitabı II*, Erkilic, H., (Editör) 93-115. Doruk yayınevi, Adana.
- Süslü, C., Eryılmaz, G., ve Demir, E. (2019). Festival turizminin ekonomik kalkınmaya etkisi: Silişk Uluslararası Müzik ve Folklor Festivali, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4): 1074-1090.
- Tarım Bakanlığı, (2024). Turunçgil yetiştiriciliği pratik bilgiler, Erişim tarihi: 27.10.2024 <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/batem/Belgeler/Kutuphane/Teknik%20Bilgiler/Turun%C3%A7gil%20Yeti%C5%9Ftiricili%C4%9Fi.pdf>
- Timothy, D. J. (2014). Contemporary cultural heritage and tourism: Development issues and emerging trends. *Public Archaeology*, 13(1-3), 30-47.
- Turgut, M. ve Ersöz, C. (2024). Narenciye sektörünün ihracat performansı: Hedef pazar analizi. *Tarsus Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 62-79.
- TUİK, (2024). Nüfus istatistikleri, Erişim tarihi: 07.10.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1>

- Tümbek-Tekeoğlu, A. N. & Gökseven, K. (2019). Bir şehrin festivaller ile markalaşması ve pazarlanması olarak Adana'nın incelenmesi. *Turan: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 11(42), 345-357.
- Türten, B. (2021). Film festivalleri ve turizm ilişkisi: Belgesel film yönetmenleri üzerine bir çalışma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 8(1), 205-230.
- Uçar, Ö., ve Tozoğlu, B. (2022). Airbnb çevrimiçi yorumlarının incelenmesi: Antalya örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 713-727.
- Ulusal Narenciye Konseyi, (2024). Mersin narenciye festivali, Erişim tarihi: 12.11.2024, <https://www.utk.org.tr/7-mersin-narenciye-festivali/>
- UNESCO, (2024). UNESCO Dünya Mirası Listesi, Erişim: 25.10.2024, <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnnya-Miras%C4%B1-Listesi>
- Unur, K., Erdem, A. ve Şeker, F. (2017). Adana Portakal Çiçeği Festival katılımcılarının #Portakalçiçeğifestivali etiketi ile instagramda paylaştıkları fotoğrafların incelenmesi, 1. *Uluslararası Turizmin Geleceği; İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi (Futourism 2017)*, 889-897.
- Yazıcıoğlu, İ., Işın, A. ve Yalçın, E. (2019). Coğrafi işaretli ürünlerin gastronomi turizmi kapsamında değerlendirilmesi: Akdeniz bölgesi örneği. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3(4), 861-871.
- Yıldırım, H. M., ve Üzden, A. (2022). Katılımcıların Uluslararası Adana Portakal Çiçeği Karnavalına yönelik algıları: Ekşi sözlük üzerine bir inceleme. *Journal of Eurasia Tourism Research*, 3(1), 1-11.
- Yılmaz, N. (2020). *The impact of festival participation on social well-being and subjective well-being: a study of the international orange blossom carnival visitors in Turkey*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Clemson University, ABD.
- Yozcu, S., ve Demirkol, Ş. (2019). Göçebe turizmi ve göçebe kültürünün turizm potansiyelinin değerlendirmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 62-77.
- Yüksel, T. (2022). Türkiye'deki uluslararası müzik festivalleri: 2012-2022 programlarında klarinet performanslarına yönelik bir inceleme. *ASR JOURNAL*, 7(41), 1035-1040.
- Zou, Y., Meng, F., Bi, J. ve Zhang, Q. (2021). Evaluating sustainability of cultural festival tourism: From the perspective of ecological niche. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 48, 191-199.

BEŞİNCİ BÖLÜM:

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Çağdaş Ertaş¹

GİRİŞ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, çeşitli coğrafi manzarası ve zengin mirasıyla karakterize edilen muazzam tarihi ve kültürel öneme sahip bir bölgedir. Ülkenin güneydoğu kesiminde yer alan bölge, güneyde Suriye ile sınır komşusudur ve Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsamaktadır. Bölgenin çeşitli topografyası, yalnızca tarım uygulamalarını değil aynı zamanda tarih boyunca yerleşimlerin gelişimini de etkileyen verimli ovalar, nehir vadileri, engebeli dağlar ve yarı kurak alanları içerir. Bölgeden geçen Fırat ve Dicle nehirleri, özellikle Mezopotamya'dakiler olmak üzere eski medeniyetlerin gelişimini şekillendirmede önemli bir rol oynamıştır. Bu nehirler, erken dönem tarım toplumları için bir can simidi sağlamış ve bölgenin kültürel dokusunda kalıcı bir etki bırakan kültürel ve ekonomik alışverişleri kolaylaştıran önemli ticaret yolları olarak hizmet etmiştir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, etnik grupların bir karışımını içeren oldukça çeşitli bir nüfusa ev sahipliği yapmaktadır. Bu demografik çeşitlilik, çeşitli dillerin, geleneklerin ve göreneklerin bir arada yaşadığı bölgenin karmaşık sosyal yapısına yansımaktadır. Kürt nüfusu, bölgenin kültürel kimliğinde tarihsel olarak merkezi bir rol oynamıştır, ancak Araplar ve Süryaniler gibi diğer etnik grupların varlığı, bölgenin zengin kültürel mozağine katkıda bulunmaktadır. Bu etnik ve dilsel çeşitlilik, bölgenin sosyal dinamiklerini şekillendirmekte ve yerel yaşamın ayrılmaz bir parçası olan festivaller de dâhil olmak üzere kültürel ifadeleri etkilemektedir. Bölge, ağırlıklı olarak kırsaldır ve bölgede geleneksel yaşam biçimlerini sürdüren birçok köy bulunmaktadır. Ancak Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır gibi kentsel merkezler hızla büyümektedir ve önemli kültürel ve ekonomik merkezler olarak hizmet vermektedir. Nüfusun nispeten genç olması, 30 yaşın altındaki insanların önemli bir oranının bulunması, bölgenin hem toplumsal yapısını hem de festivallerle ilgili olanlar da dâhil olmak üzere kültürel uygulamalarının evrimini etkilemektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, literatürde Türkiye'de en az festivalin yapıldığı bölge olarak geçmektedir (Giritlioğlu vd., 2015). Ancak bölge, festivallerin incelenmesi için önemli bir alan sunmaktadır. Bu festivaller

¹ Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9641-8054, E-posta: ertascagdas@hotmail.com

bölgenin tarihi kökleri, coğrafi özellikleri ve sosyo-demografik özellikleriyle derinden iç içedir. Yerel mirasın ifadeleri olarak, bölgedeki çeşitli toplulukların gelenek ve göreneklerini kutlayarak kültürel korumanın hayati araçları olarak hizmet etmektedir. Dahası, bu festivaller sosyal uyumu teşvik etmede, farklı etnik ve kültürel grupları bir araya getirmede ve paylaşılan deneyimler yoluyla birliği teşvik etmede önemli bir rol oynamaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki festivaller, bölgenin zengin kültürel mirasını tecrübe etmek isteyen hem yerli hem de yabancı ziyaretçileri çekerek turizme de katkıda bulunmaktadır. Geleneksel müzik, dans, el sanatları ve ritüelleri kutlayarak, bu festivaller topluluklara kimliklerini korumaları, geleneklerini gelecek nesillere aktarmaları ve miraslarını dünyaya sergilemeleri için bir fırsat sunmaktadır.

5.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, binlerce yıl boyunca medeniyetlerin kavşağı olarak hizmet veren bir tarih ve kültür hazinesidir. Bölge coğrafi olarak Bereketli Hilal'in kuzey ucunda yer almakta ve sıklıkla "medeniyetin beşiği" olarak adlandırılmaktadır (Aksoy ve Sezgi, 2015). Bereketli toprakları, bol su kaynakları ve Asya, Avrupa ve Afrika arasındaki stratejik konumu nedeniyle, insan yerleşiminin odak noktası olmuştur. Şanlıurfa'da bulunan Göbekli Tepe, yaklaşık MÖ 9600'e kadar uzanmakta ve dünyanın bilinen en eski tapınak kompleksi olarak kabul edilmektedir. Site, erken insan toplumunun göçebe bir yaşam biçiminden yerleşik bir yaşam biçimine geçişine dair ikna edici kanıtlar sunmaktadır (Schmidt, 2012). Diyarbakır'ın Çınar ilçesi sınırlarında bulunan Zerzevan Kalesi, bölgenin insanlık tarihindeki farklı kültürel ve inanç aşamalarına tanıklık eden bir başka önemli mekânıdır. Hem Pagan hem de Hristiyan Roma dönemlerine ait mimari yapılar, dönemin özellikleri ve teknolojik ilerlemelerini gözler önüne sermektedir. Kalenin içinde yer alan Mithraeum (Mithras Tapınağı), Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırındaki ilk tapınak olma özelliği taşıırken, aynı zamanda dünyada keşfedilen en son Mithras tapınağı olarak da önem kazanmaktadır. Kale, bu iki büyük kültürün etkileşiminden dolayı dikkat çekmekte ve yer altı ile yer üstü yapıları, Roma'ya ait bir garnizon olarak kullanılmasının yanı sıra, içinde bulunan Mithras Tapınağı, Roma'nın gizemli Mithras dinine dair önemli bir kanıt sunmaktadır (Coşkun vd., 2024). Ayrıca tapınağın çok iyi bir şekilde korunmuş olması nedeniyle, Zerzevan Kalesi UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi tarih boyunca Sümerler, Akadlar, Hititler, Asurlular ve Babilliler de dâhil olmak üzere önemli medeniyetler tarafından yönetilmiştir. Bu imparatorluklar, daha geniş Mezopotamya bölgesini şekillendiren yazının, şehir planlamasının ve ticaret ağlarının gelişimine katkıda bulunmuştur (Postgate, 2017). Bölgenin kültürü, zengin gelenek

ve göreneklerine katkıda bulunan Kürt, Arap, Türk ve Asur etkilerinin bir karışımıyla şekillenmiştir. Bölgenin demografik çeşitliliği, göç ve ticaret için bir kavşak noktası olarak tarihi rolünü yansıtmaktadır. Kürt aşiretleri uzun zamandır bölgede yaşamaktadır ve zengin sözlü gelenekler, müzik ve dans formları getirmiştir. Arap etkileri, İslami fetihlerden ve mimari ve mutfak uygulamaları da dahil olmak üzere, yerel geleneklere entegrasyonlarından kaynaklanmaktadır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden sonra Türk etkisi belirginleşerek yeni idari, dini ve sanatsal katkılar getirmiştir. En eski Hıristiyanlardan bazıları olan Asur toplulukları da, bölgenin dini mimarisi ve dil mirasına izlerini bırakmıştır (Parpola, 2004). Bu kültürel etki karışımı, bölgenin mutfağında, müziğinde, dilinde ve sosyal geleneklerinde gözlemlenebilen benzersiz bir sentez yaratmıştır. Bu geleneklerin bir araya gelmesinin, bölgenin insan etkileşiminin yaşayan bir arşivi olarak rolünü vurguladığı söylenebilir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki festivaller, kültürel mirasına derinden kök salmıştır. Festivaller, tarihsel olarak kültürel kimliğin ve toplumsal dayanışmanın ifadeleri olarak hizmet etmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, birçok festival, ekim ve hasatın mevsimsel döngülerine bağlı dini veya tarımsal kutlamalar olarak ortaya çıkmıştır. Bu tür gelenekler, festivallerin zamanı işaretleme, bolluğu kutlama ve ilahi kutsamaları çağırma mekanizmaları olduğu yönündeki antropolojik anlayışla uyumludur (Turner, 1998). Geleneksel olarak, festivaller tarımsal döngülerle, dini uygulamalarla ve sosyal olaylarla bağlantılı olmuştur ve sosyal bağları güçlendiren toplumsal kutlamalar olarak hizmet etmiştir. Tarım, binlerce yıldır bölgenin yaşam biçiminin merkezinde yer almıştır. Festivaller, genellikle ekim veya hasat gibi tarımsal takvimdeki önemli anlarla çakışmış ve doğurganlığı ve refahı sağlamak için ritüeller içermiştir. Örneğin, ilkbaharda geleneksel Mezopotamya Nevruz kutlamaları yenilenmeyi ve tarımsal bolluğu sembolize eder. Dini festivaller, toplumun manevi ve ahlaki değerlerini daha da vurgular (Eliade, 1959).

Sosyal olarak festivaller, sözlü geleneklerin, folklorun ve ritüellerin genç nesillere aktarıldığı kültürel aktarım platformları olarak işlev görmüştür. Topluluk katılımını teşvik ederek, sosyal uyumu ve kimliği güçlendirmişlerdir (Durkheim, 2016). Müzik ve dans, genellikle neşe, minnettarlık ve kültürel gururu ifade etmek için icra edilen bölgenin festivallerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Davul ve zurna gibi geleneksel enstrümanlar, halay gibi dansların yanı sıra kutlamaların merkezinde yer alır. Kebap, lahmacun ve baklava gibi ikonik yemekler de dahil olmak üzere mutfak gelenekleri, bölgenin tarımsal bereketini ve mutfak özgünlüğünü vurgular (Ceylan vd., 2019). İster manevi ister seküler olsun, ritüeller festivallerin sembolik anlamını vurgular ve katılımcıları tarihsel ve kültürel köklerine bağlar. Bugün bile bu festivaller kültürel değerleri koruma, birliği teşvik etme ve turizmi çekmede hayati bir rol

oyunmaktadır. Modern çağda festivaller kültürel koruma için önemli araçlar haline gelmiştir. Geleneksel uygulamaları sergileyen ve giderek küreselleşen bir dünyada sürekliliğini sağlayan canlı müzeler olarak hizmet vermektedirler. Festivaller, ayrıca bölgedeki çeşitli toplulukları bir araya getirerek birliği teşvik eder. Dahası, otantik kültürel deneyimler arayan ziyaretçileri çekerek turizmin önemli itici güçleri haline gelmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki festivaller yalnızca yerel ekonomileri canlandırmakla kalmaz, aynı zamanda bölgeyi küresel bir kültür merkezi olarak konumlandırmaktadır (Çalışkan ve Koç, 2013).

5.2. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki festivaller, bölgenin çeşitli kültürel mirasının korunmasında, toplum bütünlüğünün geliştirilmesinde ve hem yerel hem de ulusal turizme katkıda bulunmada hayati bir rol oynayarak muazzam bir öneme sahiptir. Kökleri kadim gelenek ve göreneklere dayanan bölgenin festivallerinin çoğu, tarım takvimine, dini uygulamalara ve mevsimsel değişikliklere sıkı sıkıya bağlıdır. Bu etkinlikler yalnızca yerel tarihi ve değerleri kutlamakla kalmaz, aynı zamanda Kürtler, Araplar, Türkler ve Asurlular da dâhil olmak üzere bölgede yaşayan çeşitli etnik grupların kültürel kimliğini ifade etmek için bir platform sağlar. Bu kültürlerin harmanlanması, genellikle nesiller boyunca aktarılan benzersiz müzik, dans, sanat ve mutfak geleneklerini sergileyen bölgenin festivallerinin zengin dokusuna katkıda bulunur.

Turizm açısından festivaller, hem yerel hem de uluslararası pazarlardan ziyaretçileri çeken önemli bir ekonomik itici güç görevi görür (Ertaş Sabancı ve Akbulut, 2024). Gaziantep Fıstık Festivali, Şanlıurfa Peygamberler Festivali ve Diyarbakır Karpuz Festivali gibi etkinlikler bölgenin tarım ürünlerini ve yerel mutfağını öne çıkararak bölgenin gastronomi ve el sanatlarının daha geniş çapta takdir edilmesine katkıda bulunur. Bu festivaller, UNESCO tarafından Türk kültürünün önemli bir unsuru olarak kabul edilen bölgenin mutfak mirasının daha derin bir şekilde anlaşılmasını teşvik eder. Festivaller aracılığıyla turistlere, yerel el sanatlarından baklava, fıstık ve kebab gibi mutfak lezzetlerine kadar bölgeyi tanımlayan gelenekleri ilk elden deneyimleme fırsatı sunulur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki festivaller, sosyal etkileşim, kültürel değişim ve topluluk oluşturma için bir araya gelme işlevi gördükleri için daha geniş bir kültürel amaca hizmet eder. Bu etkinlikler, yerel halk arasındaki sosyal bağları güçlendirir ve paylaşılan bir kimlik duygusunu teşvik ederek çeşitli kültürel ifadeler için bir platform sunar. Örneğin, Şanlıurfa Uluslararası Müzik Festivali ve Mardin Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali, dünyanın dört bir yanından sanatçıları, müzisyenleri ve icracıları bir araya getirerek bölgenin kültürel manzarasını zenginleştiren kültürler arası bir diyalogu kolaylaştırıyor.

Ziyaretçilere ve yerel halka, bölgenin derin manevi ve kültürel kökleriyle bağlantı kurma fırsatı sağlıyorlar.

Kültürel ve ekonomik önemlerinin yanı sıra, bu bölgedeki festivaller kültürel çeşitliliğin korunmasında da önemli bir rol oynuyor. Bölge modernite ve kentleşmenin zorluklarıyla karşı karşıya kalırken, festivaller geleneksel uygulamaları ve gelenekleri korumak için güçlü bir araç görevi görüyor. Bu etkinlikler aracılığıyla, genç nesiller miraslarıyla gurur duymaya ve kültürel değerlerin korunmasına katılmaya teşvik ediliyor. Bu, özellikle nesli tükenmekte olan kel ibisleri kutlayan ve bölgenin koruma ve çevresel sürdürülebilirliğe olan bağlılığını simgeleyen Birecik Kelaynak Festivali gibi festivallerde belirgindir.

Sonuç olarak, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki festivaller sadece eğlenceden ibaret değildir; bölgenin kimliğinin, mirasının ve geleceğinin önemli bir parçasıdır. Zengin tarihi geçmişi kutlarlar, kültürel alışverişi teşvik ederler, yerel ekonomiyi desteklerler ve çeşitli topluluklar arasında birlik duygusu sağlarlar. Bölge gelişmeye devam ettikçe, bu festivaller kültürel çeşitliliğini korumak ve önemli bir kültürel ve turizm destinasyonu olarak büyümesini desteklemek için ayrılmaz bir parça olmaya devam edecektir. Ancak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleştirilen festivallerin daha çok günümüzde başladığını belirtmekte fayda vardır.

5.2.1. Akitu Bayramı (Festivali)

Eski Mezopotamya'da yeni tarım mevsimi ve dolayısıyla yeni yılın başlangıcı, büyük coşku ve ritüellerle gerçekleştirilen Akitu Bayramları ile kutlanırdı. Bu bayramlar, baharın gelişini ve Mezopotamya yılının ilk ayı olan Nisan'ın dördüncü gününü simgeliyordu. Assur ve Babil gibi önemli Mezopotamya şehirlerinde yapılan kutlamalar, toplumsal birlikteliği güçlendiren, dini ve kültürel anlamı yüksek etkinliklerdi. Akitu bayramı sırasında tanrıların heykelleri, şehrin duvarlarının dışına çıkan özel geçit yollarında taşınarak genellikle bir kanal yakınına veya bir Akitu tapınağına götürülürdü. Bu törenler, sadece tanrılara adanan bir ibadet değil, aynı zamanda doğanın yeniden canlanışını simgeleyen ritüellerdi. Festivalin en dikkat çekici bölümlerinden biri, aşk ve bereket tanrıçası İştâr ile çoban tanrısı Tammuz'un kutsal birleşmesini temsil eden ritüeldi. Bu sahne, İştâr rahibeleri tarafından gerçekleştirilen "kutsal evlilik" töreniyle canlandırılırdı. Aynı zamanda, tapınak bahçelerinde tanrılar ve ataların ruhları için kurbanlar kesilir ve toplu yemekler düzenlenirdi (Yücel, 2020).

Bu gelenek, Mardin Midyat'ta Mezopotamya kültürünün derin dini ve sosyal değerlerini yansıtan bir festival olarak yüzyıllarca varlığını sürdürmüştür. İlginç bir şekilde, bu geneksel etkinlik günümüzde Süryani Bahar Bayramı adı altında kutlanmaya devam etmektedir. Bu, Mezopotamya'nın zengin kültürel mirasının modern topluluklar tarafından nasıl yaşatıldığının bir örneğidir. Süryani

toplumu, Akitu Bayramı'nın izlerini taşıyan bu kutlamaları, hem geçmişe bir saygı duruşu hem de baharın bereketini karşılama vesilesi olarak görmektedir.

5.2.2. Birecik Kelaynak Festivali

Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde düzenlenen Kelaynak Festivali, nesli tükenme tehlikesi altında olan kel ibis (*Geronticus eremita*) başta olmak üzere biyolojik çeşitliliğin ve korumacılığın kutlanmasıdır. Bölgeye özgü olan bu kuşlar, neredeyse yok olma tehlikesi altında olmaları ve ardından gelen koruma çabaları nedeniyle yeniden doğuşun ve ekolojik dayanıklılığın sembolü olarak kabul edilir (Schenker ve Erhardt, 2023).

Kelaynak festivalinin ilk olarak 1984 yılında yapıldığı belirtilmektedir (Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). Festivalin hangi ayda gerçekleştiğine ilişkin net bir bilgi bulunmamakla birlikte, Haziran-Temmuz aylarında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir. Bu bilgi eksikliğinin, festivalin hem isim hem de tema olarak değiştirilmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim bolluk ve bereketin sembolü olarak görülen ve kutsal sayılan kelaynaklar adına düzenlenen bu festivalin, günümüzde Kelaynak ve Balcan Festivali ismiyle devam ettirildiği dikkati çekmektedir. Mevcut ismiyle 2024 yılında bu festivalin dördüncüsü düzenlenmiş ve festivalin eylül ayının son haftasında gerçekleştirildiği dikkati çekmiştir. Her ne kadar bu festival yeni ismiyle ve temasıyla devam ettiriliyor olsa da, bahse konu festivalin bölge için geleneksel olduğu rahatlıkla söylenebilir. Festivalin mevcut formunda Birecik'te yetiştirilen tescilli patlıcan ve nesli tükenmekte olan Kelaynak kuşlarının tanıtımı amaçlanmaktadır. Festival kapsamında, halk oyunları sergilenmekte ve hasadı yapılan tescilli patlıcandan yemekler yapılmaktadır (Haberturk, 2024). Festival, aynı zamanda kuşların üreme mevsiminde gerçekleşerek kuş gözlemciliği ve koruma konusunda farkındalık yaratma fırsatı da sunmaktadır. Festival kapsamında gerçekleştirilen ve hem yerel halkı hem de ziyaretçileri hedefleyen eğitim atölyeleri, biyolojik çeşitliliğin ve sürdürülebilir çevre uygulamalarının önemini vurgulamayı amaçlamaktadır. Yerel el sanatları sergileri ve toplum katılımı, çevre savunuculuğunu kültürel kutlamalarla harmanlayan şenlikli bir atmosfer yaratmaktadır. Festival ayrıca ornitologlar ve doğa tutkunları için önemli bir çekim merkezi olarak hizmet vererek bölgedeki eko-turizmi desteklemektedir.

5.2.3. Diyarbakır Karpuz Festivali

Bereketli toprakları ve tarım gelenekleriyle bilinen Diyarbakır, dünyaca ünlü karpuzlarını, Diyarbakır Karpuz Festivali aracılığıyla kutluyor. İlk 1968 yılında düzenlenen bu festivalin odak noktası, bölgenin tarımsal gururuna derinden kök salmış bir gelenek olan en büyük karpuzu yetiştirme yarışmasıdır. Diyarbakır karpuzları, bölgenin tarımsal bolluğunu simgeleyen devasa boyutları

ve tatlı lezzetleriyle ünlüdür (Okumuş, 2010). Festivalde düzenlenen yarışmada yetiştirdikleri karpuzların sürecini anlatan çiftçilerin hikayesi, hem yerel halkı hem de ziyaretçileri büyüleyerek festivalin anlatısının ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Bu anekdot, yerel çiftçilerin tarım tekniklerinde ustalaşma konusundaki özverisini ve becerisini örneklemektedir. Festivalde yarışmanın yanı sıra, halk dansları, mutfak tezgahları ve yerel lezzetlerin sergilendiği etkinlikler düzenlenerek, Diyarbakır'ın kültürel ve ekonomik canlılığı da tanıtılmaktadır. Diyarbakır Karpuz Festivali, genellikle Eylül ayının ortalarında gerçekleştirilmektedir.

5.2.4. Kahta Kommagene Festivali

Kahta Kommagene Festivali, Türkiye'nin en simgesel arkeolojik alanlarından biri olan Nemrut Dağı yakınlarında her yıl düzenlenen kültürel ve tarihi bir kutlamadır. UNESCO Dünya Mirası Alanı olan Nemrut Dağı, devasa heykellere ve Kommagene Kralı I. Antiochus'un (MÖ 69-34) mezar-kutsal alanına ev sahipliği yapmaktadır. Tanrıları, hayvanları ve Kral Antiochus'un kendisini temsil eden bu heykeller, Yunan ve Pers geleneklerinin Helenistik kültürel karışımının bir parçası olarak inşa edilmiştir. Festival, kültürel ve eğitimsel faaliyetlerin bir karışımı yoluyla bölgenin tarihi ve arkeolojik mirasını vurgular. Geleneksel müzik ve performanslar yerel sanatsal gelenekleri vurgularken, rehberli turlar ziyaretçilere sitenin tarihi hakkında derinlemesine bilgi sağlar. Festivalin dikkat çekici bir özelliği, son derece sembolik olan dağ zirvesindeki gün doğumu ritüelidir. Güneşin doğuşunu bu bakış noktasından izlemek, genellikle heykellerle temsil edilen tanrıların göksel bağlantılarına dair eski inançla uyumlu bir ruhsal uyanış olarak tanımlanıyor. Festival, hem yerli hem de yabancı turistleri çekerek bölgedeki kültürel turizme önemli katkı sağlamaktadır (Altan, 2021).

Kahta Kommagene Festivali, 1970'lerin sonlarında düzenlenmeye başlamıştır. Dört gün süren festival, antik Kommagene olan Nemrut Dağı'nı kutlamak ve klasik konserlerden tango resitallerine, halk danslarından illüzyon gösterilerine kadar uzanan yerinde performanslar ve aktiviteler aracılığıyla bölgedeki arkeolojik turizmi aktif olarak teşvik etmek için tasarlanmıştır. Ancak bu festival 2012'de sona ermiş ve birkaç yerel politikacı onu yeniden canlandırmaya istekli olsa da, o zamandan beri düzenlenmemiştir (Kruijer ve Versluys, 2024).

5.2.5. Kuzu Kırpma Kültür ve Yayla Festivali

Şırnak'ın Beytüşşebap Belediyesi tarafından Kato Dağı eteklerindeki Laleşin Yaylası'nda her yıl düzenlenen geleneksel festival, zengin kültürel ve folklorik etkinliklerle dikkat çekmektedir. Festival kapsamında, yöreye özgü halk dansları sergilenmekte, geleneksel kıl çadırlarda kadınlar tarafından

hazırlanan yerel yemekler ve ilçede üretilen ünlü Faraşın balı misafirlere ikram edilmektedir. Etkinliğin düzenlendiği yaylalar, tarih boyunca göçer toplulukların hayvan yetiştiriciliği açısından vazgeçilmez bir rol üstlenmiştir. Festival döneminde, yaylaya çıkan göçerler çadırlarını kurarak kutlamalara hazırlık yapmaktadır. Her yıl Temmuz ayında gerçekleşen bu etkinlik, bölgenin kadim geleneklerinden biri olan kuzu kırpma ritüelinin ve buna eşlik eden kutlamaların gelecek nesillere aktarılmasını amaçlamaktadır. Festival süresince çeşitli kültürel ve sanatsal aktiviteler gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlikler, sadece geleneklerin korunması açısından değil, aynı zamanda nesiller arası bağların güçlendirilmesi açısından da önemli bir işlev üstlenmektedir. Yaşlılar çadırların altında geçmişteki anılarını tazelerken, gençler ve çocuklar bu kadim kültürün bir parçası olmayı öğrenmektedir. Festival, hem bölgenin somut olmayan kültürel mirasının yaşatılmasına hem de yerel topluluğun kimlik bilincinin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır (Anadolu Ajansı, 2024).

5.2.6. Peygamberler Şehri Şanlıurfa Kültür ve Sanat Festivali

Şanlıurfa Belediyesi, 2004 yılından bu yana “Peygamberler Şehri Şanlıurfa Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali” adı altında kapsamlı bir etkinlik düzenlemektedir. Bu festivalin temel amacı, Şanlıurfa’nın sosyal yaşamına katkı sağlamak ve turizm potansiyelini artırarak şehri ulusal ve uluslararası alanda daha görünür hale getirmektir. Her yıl ekim ayında üç gün süren festival boyunca farklı kültürel, sanatsal ve turizm odaklı etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Şanlıurfa’nın tarihsel ve kültürel zenginliklerini tanıtmayı hedefleyen festival, şehirdeki sosyal dinamizmi artırmakla kalmayıp turistik değerlerin daha geniş kitlelere ulaştırılmasına da olanak sağlamaktadır. Festival programında, Şanlıurfa mutfağını tanıtmak amacıyla düzenlenen gastronomi etkinlikleri, halk oyunları gösterileri, sanatsal sergiler ve turizme yönelik konferanslar yer almaktadır. Özellikle yurtiçi ve yurtdışından gelen halk oyunları ekiplerinin sergilediği performanslar, festivalin uluslararası boyutuna vurgu yapmaktadır (Akbiyık, 2014).

Bu tür etkinliklerin, Şanlıurfa’nın kültürel mirasının korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Aynı zamanda, şehirde düzenlenen festivallerin, Şanlıurfa’nın turizm sektörü üzerinde uzun vadeli olumlu etkiler yaratması beklenmektedir. Peygamberler Şehri olarak bilinen Şanlıurfa’nın, tarihsel ve kültürel derinliğini sanatsal etkinlikler yoluyla vurgulaması, şehri kültür ve sanat merkezlerinden biri haline getirme potansiyeline sahiptir. Şanlıurfa’nın geleneksel kültürünü ve tarihini yansıtan bu festivalin, günümüzde Şanlıurfa Kültür Yolu Festivali ile birleştiği anlaşılmaktadır.

5.2.7. Sefine Festivali

Sefine Festivali, dini bir kutlama olarak kök salmış, zamanla kültürel bir boyut da kazanmış önemli bir etkinliktir. Festival, Hz. Nuh ve beraberindekilerin tufandan kurtuluşunu anmak amacıyla başlamış, bu hatıraya dayanan ritüeller ve etkinliklerle bugüne kadar süregelmiştir. Ancak, Nuh zamanında bilinen anlamda bir festivalin varlığı söz konusu değildir; o döneme dair bilgiler daha çok kurban kesilmesi, şükür namazı kılınması ve gemide kalan yiyeceklerden yapılan aşure isimli yemeğin hazırlanmasıyla sınırlıdır. Bu ritüeller, dini ve kültürel unsurların bir arada bulunduğu, nesiller boyunca aktarılmış bir gelenek olarak varlığını sürdürmüştür. Zaman içinde, geçmişle manevi bağlarını korumak isteyen insanlar Sefine bölgesini sıkça ziyaret etmiş ve bu ziyaretler, bir hac kültü oluşmasına zemin hazırlamıştır. İlginç bir şekilde, bu hac kültü Hristiyan topluluklardan Müslümanlara geçerek İslami bir kimlik kazanmıştır. Festivalin Hz. Nuh ile ilişkilendirilmesi ve kutsal bir mekân olarak görülmesi, Sefine bölgesine atfedilen manevi önemle doğrudan bağlantılıdır. Festival zamanı, Sefine bölgesinde üç farklı noktada – Cizre, Silopi ve Şırnak yönlerinde – ateşler yakılır ve bu, festivalin başladığını duyururdu. Etkinliklere, Cizre ve Silopi başta olmak üzere çevredeki yerleşimlerden ve hatta Irak ve Suriye’den katılımcılar gelirdi. Ziyaretçiler, Hz. Nuh’un tufandan kurtulduktan sonra iki rekat şükür namazı kıldığına ve kurban kestiğine inanarak, Sefine bölgesinde kurban keserlerdi. Festival sırasında, civar köy halkı misafirlere büyük bir misafirperverlik gösterir, hayvanlar kesilir, yemekler hazırlanır ve özellikle Hz. Nuh zamanından miras kalan aşure yemeği ikram edilirdi. Sefine Festivali sadece dini bir etkinlik olarak değil, aynı zamanda bölge halkı için sosyal bir dayanışma ve kaynaşma ortamı olarak da önem taşır. Kanaat önderleri ve dini liderlerin katılımıyla, Hz. Nuh’un mirasına sahip çıktığı ve bu geleneğin geleceğe aktarıldığına inanılmaktadır. Festival, bölge halkı için geçmişle bağ kurmanın, toplumsal birliği güçlendirmenin ve geleneksel değerleri korumanın bir yolu haline gelmiştir (Tunç, 2022).

5.2.8. Diyarbakır Kültür Yolu Festivali

Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen “Kültür Yolu Festivalleri”nin bir parçası olan Diyarbakır Kültür Yolu Festivali, Diyarbakır’ın zengin kültürel mirasını öne çıkaran bir etkinliktir. İlki Sur Kültür Yolu Festivali ismiyle başlayan ve sanat, müzik ve tarihi bir araya getirmek için her yıl düzenlenen festival, şehrin köklü kültürel çeşitliliğini yansıtan çeşitli etkinlikler sunar. Festival genellikle ekim ayında gerçekleşir ve etkinlikler ikonik camiler, kiliseler ve hamamlar ile Keçi Burcu gibi kültürel dönüm noktaları da dahil olmak üzere çeşitli tarihi mekanlara yayılır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024).

Festival sırasında ziyaretçiler, hepsi ücretsiz olan geleneksel müzik konserleri, tiyatro oyunları, dans gösterileri ve atölyeler gibi çeşitli performansların ve

etkinliklerin tadını çıkarabilirler. Festival ayrıca çok dilli performanslar ve bölgesel sanat formlarını sergileyerek kültürlerarası diyalogu teşvik eder. Önemli noktalardan biri, katılımcılara Dengbej şarkılarından uluslararası müzik topluluklarına kadar şehrin benzersiz atmosferini keşfetme şansı sunan, Diyarbakır'ın tarihi ve modern sanatsal ifadelerinin harmanlanmasıdır. Festival, yalnızca Diyarbakır'ın kültürel zenginliğini değil, aynı zamanda Türkiye'nin daha geniş sanatsal manzarasını da tanıtmak için bir platformdur ve bölgenin kültürel tarihinin daha derin bir şekilde anlaşılmasını ve takdir edilmesini amaçlamaktadır. Hem yerel halk hem de turistler için şehrin mirasıyla sürükleyici ve şenlikli bir ortamda etkileşim kurmak için harika bir fırsattır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024).

5.2.9. Göbeklitepe Film Festivali

Uluslararası Göbeklitepe Film Festivali, adını Şanlıurfa'da bulunan ve dünya arkeoloji tarihinin en önemli keşiflerinden biri olarak kabul edilen Göbeklitepe'den almaktadır. Şanlıurfa'da düzenlenecek ilk uluslararası film festivali olma özelliğini taşıyan bu organizasyon, 2018 yılında bir grup sinemacının girişimiyle Göbeklitepe Tanıtım, Kültür, Sanat, Eğitim, Araştırma ve Turizm Derneği'nin kurulmasıyla hayata geçirilmiştir. Başlangıçta yalnızca ulusal ve uluslararası kısa filmleri kabul eden festival, ilerleyen yıllarda uzun metrajlı film projelerini de kapsayacak şekilde genişlemeyi hedeflemektedir. İlk yılında Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin sponsorluğunda gerçekleştirilen festival, zaman içerisinde ulusal ve uluslararası sinema çevrelerinden gelen katkılarla büyümüş ve paydaşlarını artırarak yoluna devam etmektedir. Festivalin temel amacı, Şanlıurfa'nın ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını sağlamak ve bölgenin kültürel mirasını dünya genelinde daha görünür kılmaktır. Göbeklitepe'nin, medeniyetin ve kültürün doğuş noktalarından biri olarak bilinirliğini artırmak ve Şanlıurfa'yı bir sanat ve kültür merkezi haline getirmek festivalin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda festival, hem sinema sanatını desteklemeyi hem de Şanlıurfa'nın tarihsel ve kültürel değerlerini sanat aracılığıyla geniş kitlelere ulaştırmayı amaçlamaktadır (Göbeklitepe Uluslararası Film Festivali, 2024).

5.2.10. Gaziantep Uluslararası Gastronomi Festivali (GastroAntep)

İlki 2018'de Gaziantep Uluslararası Gastronomi Festivali olarak gerçekleştirilen etkinlik, günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Türkiye'nin kültürel değerlerini, yerli ve yabancı farklı kültürden insanların sanatın evrensel dilinde birleşmesi amacıyla hayata geçirilen kültür sanat projelerinden biri olan '*Türkiye Kültür Yolu Festivalleri*' ile birlikte gerçekleştirilerek, GastroAntep ismiyle yapılmaya devam etmektedir. Açılışı yapılan festival, 2015 yılında UNESCO Gastronomi Yaratıcı Şehri olarak

belirlenen, Gaziantep'in küresel olarak tanınan mutfak mirasının kutlanmasıdır. Bu nispeten yeni festival, modern mutfak trendlerinin dahil edilmesiyle yeniliği teşvik ederken şehrin geleneksel mutfağını öne çıkarmak için hızla bir platform haline gelmiştir. Festival, mutfak atölyeleri, yemek tadımları ve sergiler gibi çeşitli etkinliklere katılmak üzere dünyanın dört bir yanından şefleri, yemek eleştirmenlerini ve gastronomi meraklılarını bir araya getiriyor. Bu etkinlikler, şehrin baklava, kebab ve fıstık bazlı lezzetler gibi yemeklerdeki uzmanlığını vurgulamaktadır. Festivalin benzersiz bir yönü, mutfak sanatlarında yerel malzemelerin ve çevre dostu uygulamaların kullanımını teşvik ederek sürdürülebilir gastronomiye odaklanmasıdır. Bu yaklaşım, gıda sistemlerinde sürdürülebilirliğe yönelik küresel hareketlerle uyumludur ve festivali yalnızca kültürel bir kutlama değil, aynı zamanda gastronomi geleceği hakkında anlamlı bir diyalog platformu haline getirir. Festival ayrıca geleneksel tariflerin çağdaş mutfak teknikleriyle birleştirilmesini teşvik ederek kültürel mirasın özgünlüğünü kaybetmeden nasıl gelişebileceği hakkında tartışmalara yol açar. Dinamik programıyla bu festival, kültürel turizme katkıda bulunur ve Gaziantep'in küresel bir mutfak destinasyonu olarak konumunu sağlamlaştırmaktadır (GastroAntep Kültür Yolu, 2024).

5.2.11. Mardin Film Festivali

Mardin'de 2007 yılından bu yana her yıl ekim ayında düzenlenen Uluslararası Mardin Film Festivali, bölgenin kültürel zenginliğini ve sanatsal potansiyelini ulusal ve uluslararası platformlara taşımayı hedefleyen önemli bir etkinliktir. Festival, yerli ve yabancı katılımcılarla geniş bir izleyici kitlesine ulaşmakta ve farklı türdeki film gösterimleriyle dikkat çekmektedir. Programda kısa ve uzun metrajlı filmlerin yanı sıra belgesel ve deneysel yapımlar da yer alarak, sinema dünyasının farklı anlatım biçimlerini bir araya getirmektedir (Meşeli, 2018). Bu festival, sadece sinema sanatını tanıtmakla kalmayıp, aynı zamanda Mardin'in kültürel mirasını ve kendine has atmosferini ziyaretçilere sunmaktadır. Mardin'in tarihi dokusu ve eşsiz manzaraları, festivale ayrı bir estetik boyut kazandırmakta, film gösterimlerine adeta bir açık hava sahnesi havası katmaktadır. Ayrıca festival, sinema alanında çalışan profesyoneller, yönetmenler, oyuncular ve yapımcılar için bir buluşma noktası işlevi görmekte; çeşitli söyleşi, atölye ve panellerle sektördeki güncel tartışmalara ev sahipliği yapmaktadır. Bu yönüyle festival, hem sanatsal hem de akademik bir platform olarak dikkat çekmektedir. Uluslararası Mardin Film Festivali, sadece bir kültürel etkinlik değil, aynı zamanda bölgenin sanatsal üretkenliğini destekleyen ve turizm potansiyelini artıran bir araçtır. Festivalin, sinemaseverlerin yanı sıra farklı kesimlerden insanların da ilgisini çekmesi, Mardin'in kültür ve sanat alanındaki markalaşma sürecine önemli katkılar sağlamaktadır.

5.2.12. Mardin Uçurtma Festivali

2017 yılından bu yana Mardin’de düzenlenen “Uluslararası Mardin Uçurtma Festivali,” çeşitli ülkelerden profesyonel katılımcıların ve farklı şekillerde tasarlanmış uçurtmaların yer aldığı, görsel açıdan oldukça renkli bir etkinliktir. Festival, yalnızca uçurtma gösterileriyle değil, aynı zamanda Mardin’in yerel değerlerini tanıtmayı hedefleyen birçok farklı etkinlikle dikkat çekmektedir. Etkinlik programında, Mardin’in kiraz üretimiyle tanınan Yeşilli ilçesini ön plana çıkarmak amacıyla düzenlenen “En Güzel Kiraz” seçimi gibi faaliyetler yer almaktadır. Bunun yanı sıra sünnet törenleri, konserler ve çeşitli konseptlerdeki yarışmalar, festivalin eğlence anlayışını daha da zenginleştirmektedir. Bu tür etkinliklerin, halk kültüründe eğlenme ve eğlendirme işlevini günümüzün modern eğlence anlayışıyla birleştirerek geleneksel değerlerin yeniden yorumlanmasına olanak sağladığı söylenebilir. Festivalin en önemli katkılarından biri, hem bölge halkı hem de dışarıdan gelen ziyaretçiler için sosyal bir paylaşım ve etkileşim ortamı sunmasıdır. Ayrıca, Mardin’in turizm potansiyelini artırarak, kentin kültürel ve doğal zenginliklerini daha geniş kitlelere tanıtmaya amacı taşıdığı da açıktır. Bu yönüyle festival, sadece bir eğlence organizasyonu değil, aynı zamanda Mardin’in marka değerini yükselten bir kültür elçisi niteliğindedir (Balıkçı, 2024).

5.2.13. Midyat Kültür ve Sanat Festivali

Midyat Belediyesi tarafından ilki 2019 yılında gerçekleştirilen Midyat Kültür ve Sanat Festivali’nin 2024 yılında üçüncüsü düzenlenmiştir (Mardin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). Bu festivalin oldukça yeni olduğu görülmektedir. Festival, şehrin çeşitli mirasını kutlayan canlı birçok kültürlü etkinliktir. Midyat’ın tarihi ve kültürel zenginliği festivalin programlarına yansır. Sanat sergileri, müzik performansları ve tiyatro prodüksiyonları, dünyanın dört bir yanından sanatçıları bir araya getirerek festivalin özünü oluşturmaktadır. Festivalin öne çıkanlarından biri de Mardin’in ikonik taş evlerinde düzenlenen hikaye anlatma etkinliğidir. Bej kireç taşından inşa edilen bu evler, şehrin mimari mirasını temsil etmekte ve tarihi anlatıları ve halk masallarını paylaşmak için samimi mekanlar olarak hizmet etmektedir. Bu oturumlar yalnızca bölgenin sözlü tarihini korumakla kalmamakta, aynı zamanda ziyaretçilere Mardin’in çok kültürlü geçmişinin yaşanmış deneyimlerini tecrübe etme imkanı da sunmaktadır. Festival ayrıca Midyat’ın kültürel bir köprü olarak rolünü vurgulamakta ve birlikte yaşama ve kültürlerarası diyalog temalarını inceleyen eserleri sergilemektedir. Festival, uluslararası izleyici kitlesine ulaşarak sanatsal alışverişi teşvik ederek Midyat’ın kültürel turizm ve uluslararası iş birliğinin merkezi kimliğini güçlendirmektedir (Budak, 2020).

5.2.14. Şanlıurfa Kültür Yolu Festivali

Şanlıurfa Kültür Yolu Festivali, Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın çeşitli bölgelerin zengin kültürel mirasını kutlamak için başlattığı daha geniş kapsamlı girişimin bir parçasıdır. Diğer festivallerde olduğu gibi Şanlıurfa etkinliği de bölgenin tarihi, mimari ve gastronomi olanaklarını sergileyerek çeşitli kültürel varlıklarına dikkat çekmektedir. Şanlıurfa, bilinen en eski tapınaklardan biri olan dünyaca ünlü Göbeklitepe de dahil olmak üzere arkeolojik hazineleriyle özellikle bilinmektedir. Festival yalnızca bu antik alanı değil, aynı zamanda bölgedeki diğer önemli kültürel ve doğal alanları da vurgulayarak bunları önemli turistik yerler olarak tanıtmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024).

Şanlıurfa'nın antik mirasını vurgulamanın yanı sıra festival, hem yerel halkı hem de turistleri meşgul etmeyi amaçlayan müzik, dans, sergiler ve tiyatro gibi çok çeşitli kültürel etkinlikleri bir araya getiriyor. Bu etkinlikler, şehrin kültürel ve turizm manzarasını geliştirmek ve canlı bir kültürel merkez olarak ününe katkıda bulunmak için tasarlanmıştır. Festival aynı zamanda Bakanlığın, festivalin enerjisi ve heyecanını etkinliğin ötesine taşıyarak, yatırımlar ve kültürel projelerle kalıcı bir etki bırakan, kalıcı bir kültür ve turizm ekosistemi yaratma yönündeki daha geniş stratejisinin bir parçasıdır (Erdem, 2024).

5.2.15. Uluslararası Antep Fıstığı Kültür ve Sanat Festivali

Gaziantep'te geçmişte "Altın Fıstık Festivali" adıyla düzenlenen etkinlik, son yıllarda daha profesyonel bir yaklaşımla "Uluslararası Antep Fıstığı Kültür ve Sanat Festivali" adı altında gerçekleştirilmektedir. İlk olarak 2006 yılında düzenlenen bu festival, genellikle Antep fıstığının hasat dönemine denk gelen Eylül ayında yapılmaktadır. Organizasyon, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin liderliğinde valilik, ilçe belediyeleri, kaymakamlıklar, Gaziantep Sanayi Odası, Gaziantep Ticaret Odası, Gaziantep Ticaret Borsası ve Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri gibi birçok kurumun iş birliğiyle yürütülmektedir. Festivalin içeriği yıllara göre farklılık gösterse de, program genellikle oldukça zengin ve çeşitlidir. Etkinlikler arasında popüler sanatçıların konserleri, yürüyüşler, animasyon gösterileri, fotoğraf sergileri, tiyatro performansları, geleneksel ve modern dans gösterileri, söyleşiler, ürün satış stantları, tadım etkinlikleri, yarışmalar, toplantılar ve Antep fıstığının tanıtımına yönelik çeşitli faaliyetler yer almaktadır. Bu festivalin bölge ekonomisine katkısı oldukça dikkat çekicidir. Gaziantep'in, özellikle gastronomi ve kültürel turizm alanında ulusal ve uluslararası bilinirliğini artırdığı düşünüldüğünde, festivalin ekonomik faydası sadece yerel işletmelere değil, şehrin genel turizm potansiyeline de yansımaktadır. Aynı zamanda bu tür festivaller, yerel ürünlerin markalaşma sürecine katkı sağlayarak, Antep fıstığının küresel pazarda daha fazla tanınmasına olanak sunmaktadır (Baycar, 2022).

SONUÇ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki festivaller, bölgenin zengin kültürel mirasını koruyup sergilerken turizmi teşvik etmede önemli bir rol oynamaktadır. Bölgede uzun yıllardır devam eden geleneksellemiş festivallerin yanı sıra günümüzde daha çok Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde festivallerin yapıldığı görülmektedir. Bölgedeki bu festivallerin eğlencenin ötesine uzanan önemleri, gelenek ve modernite arasında bir köprü görevi görerek hem yerli hem de yabancı turistleri cezbetmeleridir. Bu etkinlikler yalnızca kültürel farkındalık yaratmakla kalmamakta, aynı zamanda önemli ekonomik faydalar da sağlayarak yerel topluluklar için fırsatlar sunmaktadır. Festivallerin, misafirperverlik, el sanatları ve hizmetler de dâhil olmak üzere çeşitli sektörlerle olan talebi artırarak yerel ekonomiye katkıda bulunduğu söylenebilir. Çalışmalar, kültürel festivallerin, turistlerin harcadığı paranın yerel ekonomi içinde dolaşması ve çok çeşitli paydaşlara fayda sağlaması nedeniyle ekonomik çarpanlara yol açabileceğini göstermiştir (Cabras vd., 2020; Finkel ve Platt, 2020; Ossowska vd., 2023; Pereira vd., 2021; Yozukmaz vd., 2020). Güneydoğu Anadolu'daki festivallerin, turistler için pasif gözlemin ötesine geçen derinlemesine sürükleyici deneyimler sunduğu söylenebilir. Geleneksel müzik, dans, ritüeller ve mutfak uygulamalarına tanıklık etme fırsatı, bölgenin mirasına dair otantik bir bakış açısı sağlayacaktır. Kültür turizmi üzerine yapılmış araştırmalar, bu tür katılımcı deneyimlerin ziyaretçi memnuniyetini ve sadakatini artırdığını, tekrar ziyaretleri ve kulaktan kulağa tanıtımı teşvik ettiğini vurgulamaktadır (Richards, 2018).

Yerel katılım, festivallerin özgünlüğü ve sürdürülebilirliği için hayati öneme sahiptir. Aynı zamanda topluluk üyelerinin katılımı, festivallerin kültürel köklerine sadık kalmasını sağlayabilmekte ve sakinler arasında bir sahiplenme duygusu oluşturabilmektedir. Örneğin gastronomik ürünler, bölge tanıtımı ve tekrar ziyaret edilmesinde önemli bir role sahiptir (Çırak ve Gümüş, 2020). Ancak özellikle kültürel etkinliklerin artan ticarileşmesiyle birlikte, bu dengeyi korumada zorlukların devam ettiği söylenebilir. Yerel seslerin planlama ve uygulamada anlamlı bir şekilde dahil edilmesini sağlamak, festivallerin kültürel bütünlüğünü korumak için kritik öneme sahiptir (Qu ve Cheer, 2022).

Başarılarına rağmen, bölgedeki festivallerin potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için birkaç hususa dikkat edilmesi gerektiği önerilmektedir. Birçok festival yerinin, çok sayıda ziyaretçiyi ağırlamak için gerekli altyapıdan yoksun olduğu gözlenmektedir. Ulaşım, sanitasyon ve mekan tesislerine yapılan yatırımlar, hem turistler hem de yerel halk için deneyimi geliştirecek ve daha yüksek katılımı teşvik edecektir. Sosyal medya kampanyaları, sanal turlar ve etkileyici ortaklıklar gibi dijital pazarlama stratejilerinden yararlanmak, bu festivallerin küresel görünürlüğünü artırabilir. Uluslararası

kültürel organizasyonlarla iş birliği yapmak ve UNESCO'nun kültürel miras unvanlarından yararlanmak, çekiciliğini daha da artırabilir. Uzun vadeli başarıyı sağlamak için, festivaller sürdürülebilirliği ve kapsayıcılığı da benimsemelidir. Atık azaltma ve etkinliklerde yenilenebilir enerji kullanımı gibi çevre dostu uygulamalar, bu festivalleri küresel sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu hale getirirken, çevreye duyarlı turistlere de hitap edecektir. Engelli bireyler için erişilebilirliği iyileştirmek, festivalleri daha kapsayıcı hale getirecek ve daha geniş katılımı sağlayacaktır. Yerel topluluklar, hükümetler ve özel sektörler arasındaki iş birliğini teşvik ederek, bu festivaller sürdürülebilir turizm büyümesini sağlamak, kültürel mirası korumak ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin küresel bir kültürel destinasyon olarak konumunu güçlendirmek için daha da geliştirilebilir. Ek olarak, festivallerde müzik şölenleri insanları bu etkinliklere çekmek için önemli bir yere sahiptir. Ancak bu festivallere müzik icra etmek için çağrılan kişilerin yerel kültüre hitap edebilmesi ya da icra edilen müziklerin yerel kültürle uyumlu olması, bu festivallerin vurgulamaya çalıştığı özgünlüğe ve kültüre katkı sunacaktır. Son olarak bölgenin geleneksel festivallerinin özüne uygun bir şekilde korunması ve özgün haliyle devam ettirilmesi önerilmektedir. Aksi takdirde, bu festivallerin sürdürülebilirliği yakalaması ve devam ettirmesi pek mümkün olmayacaktır. Zira festivallerin kültürel dinamiklerini göz ardı ederek onları sadece birer eğlence aracı olarak görmek ya da düşünmek, yapılacak en büyük hatalardan biri olacaktır.

Özellikle çevrimiçi ortamlar incelendiğinde, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleştirilmekte olan, özellikle modern birçok festivalin söz konusu olduğu dikkati çekmektedir. Ancak bu kitabın yazarlara koymuş olduğu birtakım sınırlılıklardan dolayı, birçok festivale bölümde yer verilememiştir. Bu bölümde daha çok bölgede gelenekselleşmiş, genel itibarıyla devamlılık arz eden ve bölgeyle özdeşleşmiş festivaller açıklanmıştır. Bu noktada önemli görülen bir hususa dikkat çekmekte fayda vardır. Gerek bu bölümde açıklanan gerekse bu bölümde yer verilmeyen (bkz. Tablo 5.1) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleştirilen festivallerin birçoğunun henüz literatürde pek yer bulmadığı dikkati çekmektedir. Söz konusu festivallerle ilgili bilgilerin genellikle sosyal medya ya da haber platformları tarafından paylaşıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bölgedeki festivallerle ilgili literatürde önemli bir boşluk söz konusudur. Bu durum, bu bölüm kapsamında açıklanan ya da açıklanmayan festivallerin araştırmacılar tarafından çalışılarak literatüre kazandırılması gerektiğine bir işarettir.

Tablo 5.5. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Adıyaman/Tut	Yamaç Paraşütü ve Hava Sporları Festivali	Spor
Adıyaman	Bisiklet Festivali	Spor
Adıyaman/Çelikhan	Bal, Kültür Ve Turizm Festivali	Turizm
Adıyaman/Gölbaşı	Gölfest Tarım-Kültür, Sanat-Eğitim, Spor ve Yardımlaşma Festivali	Kültür/Sanat/Spor
Adıyaman/Gölbaşı	Üzüm Festivali	Gastronomi/Tarım
Adıyaman	Çiğköfte Festivali	Gastronomi
Batman/Sason	Bal ve Ceviz Festivali	Gastronomi/Tarım
Diyarbakır/Çüngüş	Üzüm ve Bal Festivali	Gastronomi/Tarım
Diyarbakır	Devlet Tiyatroları Diyarbakır Orhan Asena Yerli Oyunlar Tiyatro Festivali	Kültür/Sanat
Diyarbakır	Gurme Ve Yöresel Lezzetler Festivali	Gastronomi/Tarım
Gaziantep	Fıstık Festivali Aba Güreği Turnuvası	Kültür
Gaziantep	Gaziantep Folklor Festivali	Kültür
Gaziantep	Gaziantep Kültür Hazinesi Festivali	Kültür
Gaziantep/İslahiye	İslahiye Üzüm Festivali	Gastronomi/Tarım
Gaziantep/İslahiye	İslahiye Üzüm, Biber ve Kültür Festivali	Kültür/Gastronomi/Tarım
Gaziantep/Kilis	Kilis Katmeri ve Kilis Karası Üzüm Festivali	Gastronomi/Tarım
Gaziantep/Nizip	Nizip Antep Fıstığı Festivali	Gastronomi/Tarım
Gaziantep/Oğuzeli	Oğuzlar Nar Festivali	Gastronomi/Tarım
Gaziantep/Nizip	Zeugma Festivali	Kültür/Tarih
Kilis	Kilis Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Mardin/Yeşilli	Uluslararası Kültür ve Kiraz Festivali	Kültür/Gastronomi/Tarım
Mardin	Tiyatro Festivali	Kültür/Sanat
Mardin	Harire Festivali	Gastronomi
Mardin	Uluslararası Mardin Gastronomi ve Mutfak Günleri	Gastronomi
Siirt/Pervari	Kültür, Sanat Ve Bal Festivali	Kültür/Sanat/Gastronomi
Siirt	Siirt Fıstığı Teşvik ve Bal Festivali	Gastronomi/Tarım
Şanlıurfa	İsot Festivali	Gastronomi/Tarım
Şırnak/Beytüşşebap	Beytüşşebap Ters Lale Festivali	Doğa

Kaynak: Ekerim ve Tanrısever, 2020; Türkmen, 2017

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2023). The role of gastronomy tourism in shaping destination brand equity: The case of Gaziantep International Gastronomy Festival. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(2), 535-547.
- Akbıyık, M. (2014). *Şanlıurfa ilinin turizm potansiyelinin belirlenmesi ve planlamaya yönelik öneriler*. (Doktora tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Altan, S. (2021). Adıyaman ekonomik gelişiminin yerel basındaki akisleri (1960-1980). İçinde (H. Erol ve O. Karacan, Ed.), *Adıyaman araştırmaları 1* (ss. 249-265). Sonçağ Akademi.
- Aksoy, M. ve Sezgi, G. (2015). Gastronomi turizmi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi gastronomik unsurları. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 3(3), 79-89.
- Anadolu Ajansı (2024). Şırnak'ta "Geleneksel Kuzu Kırpma Kültür ve Yayla Festivali" etkinliklerle sürüyor. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/sirnakta-geleneksel-kuzu-kirpma-kultur-ve-yayla-festivali-etkinliklerle-suruyor/3281558>
- Balıkcı, Ş. (2024). Uygulamalı halk biliminin kent turizmine katkısı: Mardin örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 17(45), 186-201.
- Baycar, A. (2022). Antep fıstığı ve türevlerinin Gaziantep yerel gastronomik kimliğindeki yeri. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 749-764.
- Budak, E. (2020). Türk diasporasına yönelik dijital diploması: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı üzerine bir inceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(1), 535-558.
- Cabras, I., Lorusso, M. ve Waehning, N. (2020). Measuring the economic contribution of beer festivals on local economies: The case of York, United Kingdom. *International Journal of Tourism Research*, 22(6), 739-750.
- Ceylan, J. A., Esgin, Ö., Başpınar, B. ve Özfer, A. (2019). Cuisine Culture of Mesopotamia, Anatolia and Turkish. *Recent studies in health sciences*, 36.
- Coşkun, A., Durma, F. ve Kırca, E. D. O. (2024). Lejyoner Kalesi'nde sanat: Zerzevan'da bulunan tibialar üzerine değerlendirmeler. *Amisos*, 9(16), 15-31.
- Çalışkan, V. ve Koç, H. (2013). Türkiye'de coğrafi işaretlerin dağılışı özelliklerinin ve coğrafi işaret potansiyelinin değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17(28), 193-214.
- Durkheim, E. (2016). The elementary forms of religious life. In *Social theory re-wired* (pp. 52-67). Routledge.
- Ekerim, F. ve Tanrısever, C. (2020). Türkiye gastronomi festivalleri ve haritalandırılması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(3), 2277-2297.
- Eliade, M. (1959). The sacred and the profane: the nature of religion. *Harvest Book*.
- Erdem, A. (2024). Evaluation of local people's perceptions, satisfaction, and support for tourism regarding the Şanlıurfa culture route festival. *Business & Management Studies: An International Journal*, 12(3), 521-534.
- Ertaş Sabancı, A. ve Akbulut, E. (2024). Evaluation of Gastronomic Elements of Railway Travel Routes in Turkey. İ. Yazıcıoğlu, Ö. Yayla, A. Işın, F. Bayram ve E. Yalçın (Editörler). *Contemporary Studies and Theories in Gastronomy and Food Science* içinde (381-393), Peterlang Publishing.
- Finkel, R. ve Platt, L. (2020). Cultural festivals and the city. *Geography Compass*, 14(9), 1-12.
- GastroAntep Kültür Yolu (2024). Kültür Yolu Festivali GastroAntep. Erişim adresi: <http://gastroantepfest.com/tr/Manage/GastroAntep>
- Giritlioğlu, İ., Olcay, A. ve Özekici, Y. K. (2015). Bir turizm çeşitliliği olarak festival etkinliklerinin sınıflandırılması: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(13), 306-323.
- Göbeklitepe Uluslararası Film Festivali (2024). Festival hakkında. Erişim adresi: <https://gobeklitepekultursanat.org.tr/index.php/festival-hakkinda/>
- Habertürk (2024). Birecik'te "Kelaynak ve Balcan Festivali"nin 4'üncüsü düzenlendi. Erişim adresi: <https://www.haberturk.com/birecik-te-kelaynak-ve-balcan-festivali-3723893>
- Kruijer, L. W., & Versluis, M. J. (2024). Rooted cosmopolitanism in Southeast Türkiye? Contemporary responses to Nemrut Dağı and ancient Commagene. In *Rooted Cosmopolitanism, Heritage and the Question of Belonging* (pp. 118-157). Routledge.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2024). Türkiye kültür yolu festivali. Erişim adresi: kulturyolufestivali.com
- Mardin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim adresi: <https://mardin.ktb.gov.tr/TR-375350/bakanligimizin-da-destekleriyle3-uluslararası-midyat-ku.html#:~:text=Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1m%C4%B1z%C4%B1n%20da%20Destekleriyle%203.Uluslararası%C4%B1,Eyl%C3%BC1%202024%20Tarihleri%20Aras%C4%B1nda%20Ger%C3%A7ekle%C5%9Ftirilecektir.>
- Meşeli, A. (2018). Mardin’de kültürel turizm ve diğer çekicilikler, tespitler, sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 79, 156-183.
- Okumuş, V. (2010). *Diyarbakır karpuz genotiplerinin (Citrullus lanatus cv.Beyazkiş, Karakiş ve Sürme) mikroçoğaltılması üzerine biyoteknolojik araştırmalar*. Doktora tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Ossowska, L., Janiszewska, D., Kwiatkowski, G. ve Kloskowski, D. (2023). The impact of local food festivals on rural areas’ development. *Sustainability*, 15(2), 1447.
- Parpola, S. (2004). National and ethnic identity in the Neo-Assyrian empire and Assyrian identity in post-empire times. *Journal of Assyrian Academic Studies*, 18(2), 5-22.
- Pereira, L., Jerónimo, C., Sempiterno, M., Lopes da Costa, R., Dias, Á. ve António, N. (2021). Events and festivals contribution for local sustainability. *Sustainability*, 13(3), 1520.
- Postgate, N. (2017). *Early Mesopotamia: society and economy at the dawn of history*. Routledge.
- Qu, M. ve Cheer, J. M. (2022). Community art festivals and sustainable rural revitalisation. In *Events and Sustainability* (pp. 18-37). Routledge.
- Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12-21.
- Schenker, A. ve Erhardt, A. (2023). Assessment of suitable habitats using satellite imagery: example of the Northern Bald Ibis *Geronticus eremita* in south-eastern Turkey. *Bird Conservation International*, 33, 1-8.
- Schmidt, K. (2012). Göbekli Tepe: a stone age sanctuary in South-Eastern Anatolia.
- Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024). Kelaynaklar. Erişim adresi: <https://sanliurfa.ktb.gov.tr/TR-259399/kelaynaklar.html>
- Tunç, İ. (2022). Cudi Dağı’nda İbrahimi dinlerin ortak mirası olarak Sefine Festivali. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(2), 988-1011.
- Turner, V. (1998). *From ritual to theatre: The human seriousness of play* (Vol. 1). Performing arts journal publications.
- Türkmen, N. (2017). *Türkiye’de festivaller ve şenlikler*. Doktora tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Yozukmaz, N., Bertan, S. ve Alkaya, S. (2020). Festivals’ social impacts and emotional solidarity. *International Journal of Event and Festival Management*, 11(2), 239-253.
- Yücel, Ç. (2020). Marduk (Akıtu) bayramı ve şenlikleri. İçinde (S. Topgül, Ed.), *Sosyal ve insani bilimler: Teori, güncel araştırmalar ve yeni eğilimler* (ss. 1-17). İVPE.

ALTINCI BÖLÜM:

KARADENİZ BÖLGESİ

Paşa Mustafa Özyurt¹

GİRİŞ

Adını Kuzeyindeki Karadeniz'den alan Karadeniz Bölgesi, doğuda Gürcistan sınırından batıda Sakarya ovasına kadar uzanmaktadır. Bölge 146.178 km² alanı ile Türkiye topraklarının %18'ini kaplamaktadır. Karadeniz Bölgesi, Doğu, Orta ve Batı olmak üzere üç bölgeden oluşmakta ve bölgede Amasya, Artvin, Bartın, Bayburt, Bolu, Çorum, Düzce, Giresun, Gümüşhane, Karabük, Kastamonu, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Tokat, Trabzon ve Zonguldak olmak üzere onsekiz il yer almaktadır (Oğan ve Büyükyılmaz, 2020). 2023 yılı verilerine göre bölgenin toplam nüfusu 8,79 milyondur. Bölgenin en kalabalık şehri, 1,3 milyon nüfuslu Samsun iken, bölgenin en az nüfusa sahip ili ise 86,047 ile Bayburt'tur. (TUİK, 2024).

Karadeniz Bölgesi çeşitli doğal ve kültürel miras alanlarına sahiptir. Karabük sınırları içinde yer alan Safranbolu UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alırken, Trabzon'da yer alan Sümela Manastırı, Bolu'da yer alan Mudurnu Tarihi Ahi Kenti, Tokat'ta yer alan Niksar Danişmet Beyliği Başkenti, Amasya'da yer alan Harşena Dağı ve Pontus Kralları Kaya Mezarları, Samsun'da yer alan Kızılırmak Deltası Kuş Cenneti ve Tokattaki Ballica Mağarası Tabiat Parkı da UNESCO geçici miras listesinde yer almaktadır (UNESCO, 2024). Bunların dışında bölge ayrıca, Trabzon'daki Atatürk Köşkü, Uzungöl ve Ayasofya Müzesi, Gümüşhane'deki Santa Antik Kenti, Ordu'daki Yason Kilisesi, Sinop İnceburun Feneri, Hamsilos Koyu ve Sinop Cezaevi, Bolu'daki Seben Kaya Evleri ve Bartın Amasra gibi çeşitli doğal ve kültürel turistik çekiciliklere ev sahipliği yapmaktadır.

Karadeniz Bölgesinde turizm faaliyetleri, kültür ve doğa turizmi odaklı gelişme göstermektedir. Bölgenin özgün kültürü ve somut ve soyut kültürel miras unsurları en önemli turizm arz kaynağını oluşturmaktadır (Kıvılcım ve Bilici, 2020). Bununla beraber, her mevsim yeşil kalan doğası ve buna bağlı gelişen doğal güzellikleri ile yaylaları da bir diğer önemli turizm çekiciliğini oluşturmaktadır. Bölge, iklim ve coğrafyasına bağlı olarak Mayıs-Ekim arasında daha fazla ziyaretçi almaktadır (Uçar, 2023). Bölge iç turizm hareketliliği bakımından uzun süredir talep görürken, dış turizm bakımından ise özellikle

¹ Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2968-798, E-posta: pasa.mustafa@giresun.edu.tr

son on yıldır Körfez ülkelerinden ciddi anlamda talep görmektedir (Cesur ve Çeken, 2021). Buna bağlı olarak başta Trabzon olmak üzere bölge şehirlerine Katar, Kuveyt, Ürdün vb. körfez ülkelerinden doğrudan uçuşlar yapılmaktadır.

6.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN

Karadeniz Bölgesi önemli ticaret yolları üzerinde yer alması nedeniyle geçmişten günümüze farklı kültüre ev sahipliği yapmıştır. Bölgenin Karadeniz kıyısında yer alması aynı zamanda pek çok liman kentine ve deniz ticaret alanlarına sahip olmasını sağlamıştır (Demir, 2018). Bölgenin göç ve ticaret yolları üzerinde yer alması farklı kültürel unsurların bölgede bulunmasına, kültürel öğelerin zamanla iç içe geçip harmanlanmasına ve çok kültürü bir yapı göstermesine olanak vermektedir.

Bölgenin her mevsim yağmur alması, coğrafi yapısının engebeli ve yüksek dağlardan oluşması ve denizle bağlantısı bölge halkının yaşam tarzı ve kültürüne de yansımaktadır. Bölgenin yaşam tarzı ve kültürü geleneksel olarak tarım, hayvancılık, balıkçılık ve el sanatları üzerine kuruludur (Aça, 2020). Bölge ekonomik yapısı nedeniyle büyük şehirlere göç vermekte ve özellikle yazları aile ve akraba ziyaretleri ve çay ve fındık gibi tarım hasatı nedenleriyle bölgede sezonluk nüfus artışları yaşanmaktadır. Bu dönemlerde bölgede özellikle kültür sanat festivalleri ve yayla şenlikleri düzenlenmektedir.

Karadeniz kültürü; mutfak ve gastronomi, balıkçılık ve deniz ürünleri, fındık ve çay tarımı, hayvancılık, yayla hayatı, dağ köyleri yaşamı olmak üzere farklı kaynaklardan beslenmektedir. İfade edilen bu alanların her biri Karadeniz kültüründe önemli ve özgün bir yeri ifade etmekte ve günlük hayata yansımaları sıklıkla gözlemlenmektedir (Akbulut ve Yardım, 2023). Ayrıca diğer bölgelerden Karadeniz bölgesine yönelik göçün az olması, bölgenin özgün kültürünün korunması ve yaşatılmasına olanak vermektedir.

6.2. KARADENİZ BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER

Karadeniz bölgesi özellikle yaz aylarında düzenlenen yayla şenlikleri ve festivalleri ile bilinmektedir. Bu dönemlerde, geleneksel olarak şehirden ya da köylerden yaylaya geçici göçlerin yapılması ve bölge dışında yaşayanların yaz döneminde bölgeyi ziyaretleri bu festival ve şenliklerin kültürel arka planını oluşturmaktadır. Bu etkinlikler ayrıca, bölge kültürünün yeni kuşaklara aktarılması ve yaşatılması bakımından da önemli bir yer tutmaktadır.

6.2.1. Amasya Uluslararası Atatürk Kültür ve Sanat Festivali

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile sonuçlanan Milli Mücadele döneminde oldukça önemli bir mihenk taşı olan ve "*milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır*" cümlesinin kayıt altına alındığı Amasya Genelgesinin yıl dönümü kapsamında her yıl 12-22 Haziran tarihleri arasında Amasya'da

Uluslararası Atatürk Kültür ve Sanat Festivali düzenlenmektedir (Ünal, 2012: 11). 1950 yılından itibaren kutlanmaya başlanan festival, ilk başta Atatürk'ün Amasya'ya geliş tarihi olan 12 Haziran 1919 tarihine atıfla 12 Haziran tarihinde sadece bir günlük etkinliklerle kutlanırken, 1961 yılından itibaren 2 günlük süre boyunca Atatürk Günü Amasya Festivali olarak kutlanmaya başlanmıştır. Festivalin içeriğinin zamanla gelişmesine bağlı olarak günümüzde ise 12 Haziran'da başlayıp ve yaklaşık on gün devam eden uluslararası bir festivale dönüşmüştür (Arslan, 2019: 19). Atatürk'ün Amasya'ya gelişinde konakladığı Saraydüzü Kışla Binası, içindeki eserlerle beraber günümüzde Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi olarak kullanılmaktadır.

Festival kapsamında Amasya'nın Milli Mücadele dönemindeki önemi, günümüze yansması ve bu mirasın yaşatılması temalı çeşitli kültür sanat etkinlikleri, tiyatro gösterileri, fotoğraf sergileri, edebiyat ve şiir yarışmaları ve belgesel ve konser dinletileri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca çocuk şenliği, cumhuriyet kadınları gösterisi ve el sanatları şenliği gibi faaliyetler de festival kapsamında düzenlenmektedir. Bununla beraber festival aynı zamanda Amasya'nın sosyo-kültürel ve ekonomik kalkınması amacıyla da değerlendirilmektedir. Bu kapsamda özellikle Amasya kirazının tanıtılması ve yaygınlaştırılması bakımından özellikle yerel üreticilere yönelik çeşitli teşvik uygulamaları da düzenlenmektedir.

6.2.2. Arhavi Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali

Arhavi Belediyesi öncülüğünde 1973 yılından itibaren düzenlenen Arhavi Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali yerel kültürün uluslararası düzeyde tanıtılmasına dayalı bir festivaldir (Akyol, vd. 2020: 747). Her yıl temmuz ayının son haftası düzenlenen festival, ilk yıllarda yerel düzeyde düzenlenmiş olmasına rağmen zamanla uluslararası boyuta evrilmiştir. Arhavi bölgesi geçmişten günümüze Laz kültürünün yaşadığı bir coğrafyayı temsil etmektedir. Gastronominin çok yönlülüğü imaj yaratmakta oldukça önemlidir (Çırak ve Akbulut, 2024). Bu bakımdan dil, sosyal ilişkiler, gastronomi, edebiyat ve sanat bakımlarından bölge özgün bir kültüre sahiptir. Düzenlenen bu festival ile hem yerel kültürün korunup yeni nesillere aktarılması, hem de bu kültürün uluslararası düzeyde tanıtılması amaçlanmaktadır. Festival kapsamında, laz böreği yapımı yarışması, çay toplama etkinlikleri ve hamsili ekmek yarışması gibi yerel yaşamdan unsurların yanı sıra, çeşitli spor müsabakaları, tavl-satranç turnavası, kano yarışları, offroad gösterileri, yamaç paraşütü etkinlikleri gibi modern faaliyetler de yer almaktadır. Ayrıca, başta Arhavi dans topluluğu olmak üzere, Trabzon, Akçaabat, Kıbrıs ve Gürcistan olmak üzere farklı şehir ve ülkelerden dans ve gösteri ekipleri de festival kapsamında sahne almaktadır (Arhavi Belediyesi, 2024).

6.2.3. Bayburt Dede Korkut Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali

Korkut Ata olarak da bilinen Dede Korkut, Türk kültüründe oldukça önemli biriyere sahiptir. Destansı Oğuz hikâyelerini içeren onüç farklı hikâyeden oluşan anlatılar Dede Korkut'a atfedilmekte ve Türk gelenek, kültür ve yaşam tarzına dair özgün bilgiler sunmaktadır. Oğuzname olarak da adlandırılan bu hikâyeler Oğuz kavminin yaşamını mitolojik bir anlatıyla ele almakta ve toplumun ortak değerleri hakkında bilgiler vermektedir (Deveci vd., 2013). Bununla beraber, yaşadığı yer ve mezarı ile ilgili kesin bir bilgi olmamakla birlikte Anadolu'nun Doğusu, Azerbaycan coğrafyası ve Türkmenistan'da yaşadığı ile ilgili çeşitli görüşler mevcuttur. Günümüzde bazı araştırmacılar, onüç hikâyeden altısında Bayburt ve çevresinden bahsedildiği ve coğrafi tanımların Bayburt yöresini tasvir ettiği görüşünü öne sürmektedir (Üçüncü, 2015). Buna bağlı olarak Bayburt Dede Korkut mirasına sahip çıkmakta ve bu sahipliği düzenlediği Uluslararası Dede Korkut Kültür ve Sanat Festivali ile pekiştirmektedir (Birinci ve Zaman, 2016). İlki 1995 yılında gerçekleştirilen festival 2024 yılı itibarı ile 30. yılını tamamlamış ve Bayburt ilinin tüm paydaşlarıyla birlikte yürüttüğü en önemli kültür sanat etkinliği halini almıştır. Festival Temmuz ayının üçüncü haftası düzenlenmekte ve genellikle 4-5 gün sürmektedir. Festival kapsamında el sanatları sergileri, şiir ve müzik dinletileri ve akademik sunumlar gerçekleştirilmektedir. Bunların yanı sıra yöre kültürünü yaşatmaya yönelik, âşıkler şöleni ve cirit oyunları da festival kapsamında önemli bir yer tutmaktadır.

6.2.4. İnebolu Uluslararası Heyamola Deniz Şenlikleri Kültür ve Sanat Festivali

Kastamonu'nun Karadeniz kıyısında yer alan ilçesi İnebolu tarihsel olarak denizcilik kültürüne sahip bir yerleşim yeridir. İnebolu halkının ve İnebolulu denizcilerin Milli Mücadeleye yaptığı katkılar tarihçiler tarafından oldukça değerli bulunmakta ve önemsenmektedir (Çelebi, 2014). İstiklal Mücadelesi esnasında el konulan cephaneye, yurtseverler tarafından deniz yoluyla İneboluya getirilmiş, buradan da çeşitli zorluklarla Kuvay-i Milliye'nin merkezi Ankara'ya ulaştırılmıştır. İnebolu'nun bu süreçteki çabası, TBMM tarafından 1924 yılında İstiklal Madalyası ile onurlandırılmıştır (Taşlıgil, 2020: 91). Bu tarihsel misyondan hareketle İnebolu her yıl Uluslararası Heyamola Deniz Şenlikleri Kültür ve Sanat Festivali'ne ev sahipliği yapmaktadır. Bir denizci tabiri olan Heyamola kelime anlamı olarak "gemicilerin veya işçilerin birlikte bir şey çekerken haydi çek-gayret anlamlarında bir ağızdan yüksek sesle ve makamla söyledikleri söz anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2024). Bu yönüyle festival adının Heyamola kelimesini içermesi, İnebolu'nun denizci kültüründen kaynaklandığını göstermektedir. Festivalin amacı ise İnebolu Belediyesi (2024) tarafından İnebolu'nun İstiklal Harbi esnasında gösterdiği mücadelenin

hatırlanması, gelecek nesillere aktarılması, milli bilincin yaşatılması ve milli dayanışmaya katkı sunması olarak ifade edilmektedir. 2010 yılından itibaren düzenlenen festival temmuz ayının son haftası gerçekleştirilmektedir. Festival kapsamında kortej yürüyüşü, el sanatları sergisi, fotoğraf sergisi, Azerbaycan, Ukrayna, Romanya ve KKTC gibi farklı ülkelerin halk oyunları gösterileri ve konserler düzenlenmektedir. Bunların yanı sıra festival kapsamında 1500 metre ve 3000 metre açık deniz yüzme yarışları düzenlenmektedir. Ayrıca sandal yarışları, kano yarışları ve kadın-erkek yüzme yarışları gibi çeşitli deniz şenlikleri gerçekleştirilmektedir.

6.2.5. Kafkasör Kültür Sanat ve Turizm Festivali

Ana teması boğa güreşleri olan Kafkasör Kültür, Sanat ve Turizm Festivali, 1980 yılından itibaren Artvin'in Kafkasör Yaylasında düzenlenmektedir. Geleneksel olarak aile tipi küçük üretici tarzında büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinin yaygın olduğu Artvin'de boğa güreşlerinin geçmişi 200 yıl geriye kadar gidebilmektedir (Cengiz, 1996: 65). Yerel kültürde boğa güreşlerinin temel amacı, havaların ısınmasıyla birlikte yaylalara çıkılmadan önce boğalar arasında sürü liderinin ve hiyerarşinin belirlenmesi ve barış sağlanmasıdır. Böylece ortak ahırda konaklayan boğaların birbirleriyle güreşmesi ve birbirlerine zarar vermesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Boğaların güreştirilmeden aynı ahıra koyulması durumunda yaralanmalarla sonuçlanan kargaşalar meydana gelebilmektedir. Kafkasör festivalinde boğa güreşlerinde insan müdahalesi sadece boğaların birbirlerine zarar vermesini önlemek amacıyla yapılır (Mercan, Yücel ve Sanal, 2020). Bu yönüyle Kafkasör Festivali, boğaların öldürülmesi veya yaralanması ile sonuçlanan İspanya'daki San Fermin ve dünyadaki diğer örneklerinden farklılaşmaktadır. Festival esnasında düzenlenen boğa güreşlerinde yarışacak boğaların en az dört yaşında olması gerektiği kuralı vardır. Boğalar canlı kilosuna göre kendi içinde farklı kategorilere ayrılmaktadır. Buna göre boğa güreşleri baş (681-790 kg), baş altı (581-680 kg), büyük orta (501-580 kg), küçük orta (431-500 kg), ayak (381-430 kg) ve deste (340-380 kg) olmak üzere altı farklı kategoride düzenlenmektedir (Şahin, 2019). Boğa güreşlerinde dereceye giren boğa sahiplerine çeşitli maddi ve manevi ödüller verilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında toplam 800 bin TL ödül dağıtılmıştır. Artvin Belediyesi öncülüğünde düzenlenen festival kapsamında ayrıca halk oyunları gösterileri, sergi ve standlar ve müzik dinletileri gerçekleştirilmektedir.

6.2.6. Mengen Uluslararası Aşçılık Turizm ve Gastronomi Festivali

Bolu yöresi geleneksel olarak Türk tarihinde aşçılık ile ilişkilendirilen en önemli destinasyonların başında gelmektedir. Osmanlı saray mutfağında pek çok aşçının Bolu ve Mengen yöresinden olması, bunun temel nedeni olarak

belirtilmektedir (Hoşcan vd., 2016: 54). Bu tarihsel misyondan hareketle Mengen bu özelliğini günümüzde de devam ettirmekte ve ev sahipliği yaptığı Mengen Uluslararası Aşçılık Turizm ve Gastronomi Festivali ile bu kültürü yaşatmakta ve gelecek nesillere aktarmaktadır. İlki 1981 yılında düzenlenen festivalde temel amaç, Mengen'in aşçılık mesleği ile bağımlı ve kültürel mirasını korumak, meslek uzmanlarının dayanışmasını artırmak, yerel lezzetleri ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmak, genç kuşağın aşçılık mesleğine ilgi duymasını sağlamak ve ortaya çıkan sinerji ile birlikte yeni ürünler geliştirmek şeklinde belirtilmektedir. 1985 yılında ilçede Mengen Aşçıları ve Turizm Derneğinin kurulması hem Mengen'in aşçılık ile ilişkisinin daha kurumsal bir yapıda ilerlemesine hem de festivalin zamanla uluslararası bir boyut kazanmasına yardımcı olmuştur (Kurnaz ve İşlek, 2018: 7). Bu süreç aynı zamanda ilçede aşçılık okulunun açılmasıyla beraber eğitim alanına da yansımış ve bu alanda eğitim almak isteyen gençler için önemli bir fırsat sağlamıştır. Yaklaşık iki gün süren festival ilk yıllarda Ağustos ayında düzenlense de, insanların Ağustos ayını genellikle deniz turizmine ayırması nedeniyle son yıllarda Eylül ayında düzenlenmeye başlanmıştır (Sert, 2020). Festival kapsamında aşçıları tarafından önceki yıllarda 10.000 porsiyonlu Mengen Pilavı, 101 metrelik kebab 60 çeşit yöresel ürün gibi dünya rekoru denemeleri gerçekleştirmiştir. Festival kapsamında önem verilen konulardan biri de sunumdur. Sunum, hazırlanan yiyecek ve ürünlerin uyumlu ve çekici bir görselle misafirlere sunulmasını içermekte ve ürün değerlendirmesine önemli oranda etki etmektedir. Ürün yapımı ve tadımının yanı sıra, festival sürecinde doğru ürün bulma ve yetiştirme konularına da önem verilmektedir. Bu yönüyle festival sadece bir tüketim aracı değil aynı zamanda üretim konusunda da bir misyon taşımaktadır. Festival kapsamında mutfak ürün, araç ve gereçlerinin de tanıtımı yapılmakta ve bu eşyaların tanıtıldığı bir mutfak fuarı düzenlenmektedir. Ayrıca mini çapta bir mutfak müzesi de yer almaktadır (Erdem vd., 2018: 232). Uluslararası Aşçılık Turizm ve Gastronomi Festivali'nin Mengen ve Bolu'nun marka kent olma çalışmalarına katkı sunduğu belirtilmektedir (Hoşcan vd., 2016: 54).

6.2.7. Uluslararası Akçaabat Müzik ve Halkoyunları Festivali

Akçaabat Müzik ve Halkoyunları Festivali Akçaabat ve Trabzon yöresinin sahip olduğu özgün müzik folklorunun tanıtılması ve yaşatılması amacıyla Akçaabat Belediyesi ve Akçaabat Kaymakamlığı öncülüğünde düzenlenen bir festivaldir. İlki 1991 yılında gerçekleştirilen ve yaklaşık bir hafta süren festival 2024 yılı itibarı ile 33. yılını tamamlamıştır (Akçaabat Belediyesi, 2024). Festival kapsamında Akçaabat'ın en bilinen şenliklerinden olan Hıdırnebi Yayla Şenliği de festivalin bir parçası olarak düzenlenmektedir. Bu bakımdan festivalin bir bölümü Akçaabat'ta, bir bölümü ise Trabzon merkeze 40, Akçaabata ise 30 km uzaklıkta olan 1600 rakımlı Hıdırnebi Yaylasında

düzenlenmektedir. Akçaabat sahilde oluşturulan horon halkası ile başlayan festival KKTC, Rusya, Romanya, Azerbaycan, Kazakistan ve Moldova gibi farklı ülkelerden ve Çanakkale, Artvin, Silifke, İstanbul, Gaziantep ve Ankara gibi farklı yörelerden gelen ekiplerin dans gösterileriyle devam etmektedir. Festival kapsamında fotoğraf ve resim sergileri, el sanatları sergisi ve müzik dinletileri de gerçekleştirilmektedir (Çavuş ve Baki, 2020: 281).

6.2.8. Uluslararası Giresun Aksu Festivali

Mayıs Yedisi olarak da bilinen Giresun Aksu Festivali'nin başlangıcı 1975 yılına kadar uzanmaktadır. Mayıs yedisi, Miladi takvime göre 20 Mayıs'a Rumi takvime göre ise 7 Mayıs'a denk gelmekte ve Doğu Karadeniz Bölgesinde bütün şehirlerde kutlanmaktadır. Baharın ve bereketin gelişini temsil eden Mayıs Yedisi aynı zamanda temel hayat kaynağı su ile özdeşleşmiştir. Bu bakımdan bölgede deniz kıyısına ulaşımı olmayan insanların da en yakın göl ve akarsu gibi su kaynakları etrafında bu kutlamayı yaptığı belirtilmektedir (Genç ve Türkay, 2021: 37). 1992 yılına kadar yerel düzeyde düzenlenen etkinlik bu tarihten itibaren Uluslararası Giresun Aksu Festivali adıyla uluslararası olacak şekilde düzenlenmektedir. Festival 20-23 Mayıs aralığını kapsamakta ve üç gün sürmektedir. Aksu, Karagöl Dağlarından doğan ve Giresun Adası yakınlığında denize dökülen bir akarsuyun adıdır. Mitolojik hikâyelere konu olan Aksu Deresi ve Giresun Adası bu festivalin de ana merkezi konumundadır. Festival kapsamında Aksu Deresinin Karadeniz ile birleştiği yerde üç bölümden oluşan çeşitli törenler ve gösteriler düzenlenmektedir (Sever, 2019: 792). Saçaktan geçme geleneği, dere taşlama geleneği ve adanın etrafını dolaşma geleneği her yıl 20 Mayıs sabahı erken saatlerde pek çok insanın yöresel kıyafetleriyle katılımıyla gerçekleşmektedir. Sacayağından geçme geleneği soyun devamını temsil etmekte ve genellikle çocuğu olmayan çiftler tarafından üç kere geçilerek dilekte bulunulan bir ritüeldir. Dere taşlama geleneği dertleri uzak tutma ve dertlerden kurtulma amacıyla yedi çift ve bir tek taşın dereye fırlatılmasını içermektedir. Ada etrafında dolaşma ise Hamza Taşı adı verilen taşın önünde başlayıp bitmektedir. Festivale katılanlar dertlerini denize dökmek amacıyla çeşitli deniz araçlarıyla ada etrafında tur atmaktadır. Tüm bu ritüellere dayanarak festivalin 3000 yıllık bir birikimin günümüze yansımaları olduğu ifade edilmektedir (Pashlı ve Turpçu, 2019: 2740). Bu dönemde festivale özgü bazı gastronomik ürünler hazırlanmaktadır. Mayıs Helvası bunların en önemlileri arasındadır. Bu helvanın yıl boyu sadece festivalden bir ay önce ve bir ay sonra aralığı olmak üzere iki ay ulaşılabilir durumdadır (Sever, 2019: 791). Festival kapsamında ayrıca Uluslararası Giresun Yarı Maratonu, resim ve fotoğraf sergileri, halk oyunları gösterileri, yöresel ürün standları, yöresel ve hediyelik eşya üretim ve satımı gibi faaliyetler de düzenlenmektedir (Pashlı, 2020).

6.2.9. Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali

Film festivalleri bir destinasyonun sahip olduğu çekiciliklerin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılmasını sağlayan ve böylece turizm talebi yaratmada kullanılan önemli bir araçtır. Festivallerin destinasyonla özdeşleşmesine en yaygın örnekleri Cannes Film Festivali, Venedik Film Festivali ve Berlin Film Festivali'dir (Polat vd., 2013: 73).

Safranbolu, Karabük iline bağlı kültürel miras bakımından oldukça zengin tarihi bir ilçedir. Safranbolu'nun özgün dokusu ve mimarisi 1994 yılı itibarı ile UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır. UNESCO'ya göre Safranbolu Safranbolu şehri, kültürel kimlik, ekonomik durum ve kentsel gelişim arasındaki ilişkinin etkileyici bir örneğidir (UNESCO, 2024). Yörede yetişen safran bitkisi dünyanın en değerli baharatları arasında yer almakta ve adını hem Safranbolu şehrine, hem de düzenlenen festivale vermiştir. Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali belediye, kaymakamlık ve üniversite gibi yerel paydaşların girişimiyle 2000 yılında yerel düzeyde başlamış, 2004 yılı itibarı ile uluslararası bir boyut kazanmıştır. Festival düzenleme komitesi Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali'nin amacını; başta Safranbolu, genelde yurdumuzda bulunan kültürel değerlerin, kültürel alt yapısı ile korunarak gelecek nesillere taşınması, belgesel film festivali aracılığı ile güncelleştirilmesi ve kültürel miras ve korumacılık temasının ışığı altında tarihsel, kültürel ve doğal çevrenin geleceğe taşınmasının amaçlanması şeklinde ifade etmektedir (Altın Safran, 2024). İlk düzenlendiği 2000 yılında kültürel miras ana teması ile başlayan festivalde günümüzde açık hava belgesel film gösterileri, resim ve fotoğraf sergileri, panel ve söyleşiler, müzik dinletileri ve dans gösterileri yer almaktadır. Festivalin ana teması olan belgesel film gösteriminde ise amatör ve profesyonel kategoride belgesel filmler yarışmaktadır (Zavalsız ve Öztürk, 2020: 472). Festival jüri üyeleri Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinin Sinema TV bölüm hocaları arasından seçilmekte, aynı zamanda Almanya, ABD ve Fransa gibi farklı ülkelerden de jüri olarak katılım sağlanmaktadır. Festival kapsamında ulusal yapımlı film belgesellerinin yanı sıra özellikle Balkan ve Kafkas ülkelerinden de katılımlar olmaktadır (Polat vd., 2013: 79).

6.2.10. Uluslararası Taşköprü Sarımsak Festivali

Coğrafi işaretli Taşköprü sarımsağı adını aldığı Kastamonu'nun Taşköprü ilçesinde yetişmektedir. Taşköprü sarımsağı, kendine özgü aroması, dayanıklılığı ve kalitesi bakımından oldukça değerli bir gastronomik üründür (Akan ve Ünüvar, 2020: 630). Taşköprü sarımsağının dünyada yetiştirilen diğer sarımsaklardan farkı, kendine has selenyum oranı yüksek has toprak çeşidi ve bitki örtüsünden kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan Taşköprü sarımsağı diğer sarımsaklardan farklılık göstermektedir (Ürkmez ve Akbulut, 2020: 238).

Uluslararası Taşköprü Kültür ve Sarımsak Festivali, Taşköprü’de Ağustos’un üçüncü haftasında Taşköprü Belediyesi tarafından organize edilmektedir. 1987 senesinde ulusal seviyede başlatılan etkinlik, 1988 senesi itibarıyla uluslararası seviyede gerçekleştirilmektedir. Festival etkinlikleri kapsamında ilçenin tarihi, yerel yemekleri, kaya mezarları ve beyaz altın olarak belirtilen Taşköprü Sarımsağı’nın sunumu gerçekleştirilmektedir. Ayrıca Uluslararası Taşköprü Kültür ve Sarımsak Festivali etkinlik programı kapsamında kortej yürüyüşü, festival açılışı, yerel el sanatları stantları, yemek yarışmaları, halk oyunları, mevlit-i şerif programı, lunapark eğlenceleri, paneller, konserler, at yarışları, güzellik yarışması düzenlenmektedir (Çam, 2023: 33).

SONUÇ

Somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları turizm pazarında önemli bir talep yaratmaktadır (Karakayalı vd., 2023). Kültürel miras unsurlarına yönelik talep küresel düzeyde artış eğilimi gösterirken, ziyaretçilere yerel kültürlerle bütünleşme bakımından özgün bir deneyim sunmaktadır. Bu bakımdan kültürel etkinliklerin turizm pazarında çekicilik olarak kullanılması, hem destinasyonun rekabet gücünün artırılması yönünden, hem de yerel halka sosyokültürel ve ekonomik katkılarından dolayı önemsenmekte ve yaygınlaşmaktadır. Yapılan bu araştırma Karadeniz Bölgesinin şenlik ve festival gibi kültürel unsurlar bakımından oldukça zengin olduğunu ortaya koymaktadır. Bölgenin tarihi, kültürel ve coğrafi özellikleri festivallerin ana kaynağını oluşturmaktadır. Özellikle yaz döneminde yoğunluk gösteren bu festival ve şenliklerin bölge turizmine önemli düzeyde katkı sağladığı ifade edilebilir. Bununla beraber, bölgedeki destinasyon örgütlerinden, dünyadaki özgün örnekleri dikkate alarak, bölgenin bu tür kültürel zenginliklerini uluslararası turizm pazarına açması beklenmektedir. Bugünkü hali ile bölgedeki şenlik ve festivallerin daha çok iç turizme yönelik olduğu, bu nedenle uluslararası talep yaratma bakımından değerlendirilmesi gerektiği ifade edilebilir. Böylece bölgede turizmin oniki aya yayılması çalışmalarına katkı sağlanırken, aynı zamanda bölge kültürünün de korunması ve yaşatılması için gerekli maddi ve manevi katkının da elde edilmesine yardımcı olacağı vurgulanabilir. Bununla beraber, yerel halk da dahil turizmin paydaşları arasında farkındalık geliştirilmesi, bölge ekonomisinin desteklenmesi, somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının korunması gibi turizmin olumlu etkileri yaygınlaştırılabilir.

Günümüzde daha çok yerel düzeyde etki yaratan bu tür festival ve şenliklerin küresel turizm pazarına arzı için paydaşlar arasında etkili bir işbirliği gerekli görülmektedir. Bu bakımdan ürün geliştirme, pazar bölümlendirme ve talep yaratma gibi süreçlerin bilimsel metotlarla belirlenmesi ve buna yönelik çalışmaların yapılması, bölgenin var olan turizm potansiyelinden maksimum düzeyde yararlanabilmek için gerekli olarak görülmektedir.

Tablo 6.1. Karadeniz Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller

Şehir/Yer	Festival Adı	Festival Teması
Artvin/Hopa	Hopa Kültür Sanat ve Deniz Festivali	Kültür/Sanat
Bartın/Amasra	Amasra Şehir Festivali	Kültür/Sanat
Bartın	Bartın Çilek Kültür ve Turizm Festivali	Kültür/Gastronomi
Bolu/Gerede	Gerede Kar Festivali	Kültür/Spor
Çorum	Çorum Hitit Fuar ve Festivali	Kültür/Sanat
Düzce	Düzce Uluslararası Halkoyunları ve Turizm Festivali	Kültür/Sanat
Düzce	Geleneksel Düzce Otları Bereket Festivali	Kültür/Gastronomi
Giresun/Çanakçı	Kuşdili Kültür Turizm ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Giresun/Espiye	Espiye Pide ve Kültür Sanat Festivali	Kültür/Gastronomi
Giresun/Görece	Kemençe ve Horon Festivali	Kültür/Sanat
Karabük	Karabük Kültür Sanat ve Sanayi Festivali	Kültür/Sanat
Karabük	Karabük Lezzet Şenlikleri	Kültür/Gastronomi
Kastamonu/Tosya	Tosya Kültür ve Pirinç Festivali	Kültür/Gastronomi
Ordu/Aybastı	Aybastı Perşembe Yaylası Yağlı Güreş ve Kültür Festivali	Kültür/Sanat/Spor
Ordu/Ünye	Ünye Uluslararası Kültür Sanat ve Turizm Festivali	Kültür/Sanat
Rize/Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Ayder Kış Festivali	Kültür/Sanat
Rize/Çamlıhemşin	Ayder Kültür Sanat ve Doğa Festivali	Kültür/sanat
Samsun	Karadeniz Müzik Festivali	Kültür/Sanat
Samsun/Bafra	Bafra Kavun ve Karpuz Festivali	Kültür/Gastronomi
Samsun/Havza	Atatürk'ü Anma ve Termal Turizm Festivali	Kültür/Sanat
Samsun/Terme	Altın Pirinç Festivali	Kültür/Gastronomi
Sinop/Gerze	Gerze Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Tokat	Domates Festivali	Kültür/Gastronomi
Tokat/Almus	Akarçay Kültür Sanat ve Mahlep Festivali	Kültür/Gastronomi
Tokat/Erbaa	Uluslararası Yaprak Festivali	Kültür/Gastronomi
Tokat/Niksar	Niksar Altın Ceviz Festivali	Kültür/Gastronomi
Tokat/Zile	Zile Kiraz Festivali	Kültür/Gastronomi
Trabzon/Arsin	Fındık ve Karayemiş Festivali	Kültür/Gastronomi
Trabzon/Çarşıbaşı	Keşan Kültür ve Balıkçılık Festivali	Kültür/Sanat
Trabzon/Maçka	Hamsiköy Sütlaç Festivali	Kültür/Gastronomi
Trabzon/Maçka	Maçka Kültür Turizm ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat
Trabzon/Tonya	Tonya Tereyağı Festivali	Kültür/Gastronomi
Trabzon/Vakfikebir	Ekmek ve Kültür Festivali	Kültür/Gastronomi
Zonguldak/Çaycuma	Filyos Kültür Sanat ve Denizcilik Festivali	Kültür/Sanat/Spor
Zonguldak/Karadenizereğli	Sevgi Barış Dostluk Kültür ve Sanat Festivali	Kültür/Sanat

KAYNAKÇA

- Aça, M. (2020). *Denizin çocukları, Giresun ve Trabzon Yöresi balıkçılarının meslek folkloru*. İstanbul: Hiper Yayın.
- Akan, S. ve Ünüvar, F. İ. (2020). Sarımsak üretiminin ekonomik durumu ve taşköprü ilçesi açısından değerlendirilmesi. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 7(3), 627-636.
- Akbulut E. ve Yardım A.R. (2023). Gastronomy as a Cultural Heritage: The Example of The Trabzon Province. *HERiPRENEURSHIP, Sustainable Tourism, Heritage Management and the Cultural and Creative Industries: Creating New Investment Opportunities at Places of Cultural Significance*. içinde (129-136), Mega Publishing House.
- Akçaabat Belediyesi (2024). Uluslararası Akçaabat Müzik ve Halkoyunları Festivali, Erişim tarihi: 22.10.2024, <https://www.akcaabat.bel.tr/haber-detay.aspx?id=1148>
- Akyol, C., Zengin, B., Akkaşoğlu, S. ve Ulama, Ş. (2020). Yerel yöneticilerin bölge turizmine yönelik düşünceleri üzerine bir araştırma: Artvin-Arhavi örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 743-764.
- Altın Safran (2024). Hakkımızda. Erişim tarihi: 03.10.2024 <https://www.Altinsafran.org/İcerik/Hakkında>
- Arhavi Belediyesi (2024). Arhavi festivali, Erişim tarihi: 26.11.2024, <https://festival.arhavi.bel.tr/about/>
- Arslan, H. (2019). Somut olmayan kültürel mirasın sürdürülebilirliği kapsamında Amasya mutfağı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Birinci, S. ve Zaman, M. (2016). Çımağıl mağarası (Bayburt) ve çevresinin ekoturizm potansiyeli. *Electronic Turkish Studies*, 11(2), 241-258.
- Cengiz, T. (1996). *Artvin Kafkasör yöresi peyzaj planlama kararlarının saptanması üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cesur, E., ve Çeken, H. (2021). Trabzon yerel halkının turizm algısında turist profilinin rolü: Arap turist profili. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(46-1), 1313-1331.
- Çam, O. (2023). Gastronomi Turizmi Kapsamında Taşköprü Sarımsağı'nın Değerlendirilmesi. *Turizm Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 27-40.
- Çavuş, A. ve Baki, A. (2020). Yerel halk üzerindeki sosyal etkileri bakımından akçaabat müzik ve halk oyunları festivali. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 279-289.
- Çelebi, E. (2014). Millî Mücadele'de Kastamonu. *CTAD: Journal of Modern Turkish History Studies*, 10(19), 105-117.
- Çırak, K. ve Akbulut, E. (2024). Gastronomide Şef İmajı: Göstergibilimsel Bir İnceleme (Chef Image in Gastronomy: A Semiotic Analysis). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 12(1), 83-110.
- Demir, N. (2018). Tarihi süreç içinde Karadeniz Bölgesi. Altınordu Yayınları.
- Deveci, H., Belet, D. ve Türe, H. (2013). Dede Korkut hikayelerinde yer alan değerler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 294-321.
- Erdem, Ö., Mızrak, M. ve Aratoğlu, C. (2018). Festivallerin bölge turizmine katkıları ve sürdürülebilirliği: Uluslararası Mengen Aşçılık ve Turizm Festivali örneği. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 6(1), 228-245.
- Hoşcan, N., Koray, G. ve Şengül, S. (2016). Bolu kent markası oluşturma sürecinde aşçılık kültürü ve gastronomi turizminin önemi: Bolgamer önerisi. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 4 (Özel Sayı, 1), 52-76.
- Genç, K. ve Türkay, O. (2021). Geleneksel halk ritüellerinden çağdaş gösterilere: Mayıs Yedisi Bayramı'nın organizasyon ve anlam dönüşümü. *Journal of Global Tourism And Technology Research*, 2(1), 35-47.
- İnebolu Belediyesi, (2024). Uluslararası Heyamola Deniz Şenlikleri Kültür ve Sanat Festivali, Erişim tarihi: 07.11.2024, <https://www.inebolu.bel.tr/kultur-ve-sanat-detay.asp?Id=35&kultursanadetay=heyamola-deniz-senlikleri-kultur-ve-sanat-festivali>
- Karakayalı, Z., Kanca, B. ve Uçar, Ö. (2023). Somut olmayan kültürel miras kapsamında geçmişte Giresun İlinde oynanan çocuk oyunları. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(2) – 813-823.

- Kıvılcım, B. ve Bilici, N. S. (2020). Sürdürülebilir turizm kapsamında seyahat acentelerinin ekoturizm faaliyetleri: Doğu Karadeniz Bölgesinde bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (45), 53-69.
- Kurnaz, A. ve İşlek, E. (2018). Aşçılık kültürünün festival turizmi kapsamında kullanılması: Mengen Uluslararası Aşçılık ve Turizm Festivali. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 6(Özel sayı 3), 3-13.
- Mercan, M., Yücel, M. ve Sanal, Ş. (2020). Artvin ili folklorunda boğa güreşi festivalleri. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 10(3), 317-326.
- Oğan, Y. ve Büyükyılmaz, S. (2020). Karadeniz Bölgesinin coğrafi işaretli gastronomik ürünleri. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 4(3), 337-354.
- Paslı, M. M. (2020). Uluslararası Aksu Festivali, İçinde, Kozak, N. (Editör). Online Türkiye turizm ansiklopedisi, Erişim tarihi: 22.11.2024, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/uluslararası-aksu-festivali>
- Paslı, M. M. ve Turpcu, E. (2019). Festivallerin ziyaretçi memnuniyeti üzerindeki etkisi: Giresun ili Aksu Festivali örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(4), 2739-2757.
- Polat, S., Polat, S. A. ve Halis, M. (2013). Kent kimliği kapsamında festivallerin değerlendirilmesi: Uluslararası Altın Safran Film Festivali Örneği. *Turur Turizm Ve Araştırma Dergisi*, 2(1), 69-85.
- Sert, A. N. (2020). Mengen Aşçılık ve Turizm Festivali, içinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye turizm ansiklopedisi, Erişim tarihi: 26.11.2024, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/mengen-acsilik-ve-turizm-festivali>
- Sever, R. (2019). Giresun'da düzenlenen festival ve şenlikler. *II. Uluslararası Battalgazi Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*, 15-17 Mart 2019, Malatya.
- Şahin, G. (2019). Kafkasör Kültür, Turizm ve Sanat Festivali, içinde Kozak, N. (Editör). Online Türkiye turizm ansiklopedisi, Erişim tarihi: 16.10.2024 <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/kafkasor-kultur-turizm-ve-sanat-festivali>
- Taşlıgil, N. (2020). Milli parklar arasında farklı bir örnek: İstiklal Yolu Tarihi Milli Parkı. *Türk Coğrafya Dergisi*, (74), 87-96.
- TUİK, (2024). Nüfus istatistikleri, Erişim tarihi: 03.11.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1>
- Türk Dil Kurumu (2024). Güncel Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 19.10.2024, <https://sozluk.gov.tr/>
- Uçar, Ö. (2023). Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Yer Alan Beş ve Dört Yıldızlı Otel İşletmelerinin Web Sitelerinin İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 15(3), 2321-2330.
- UNESCO, (2024). UNESCO Dünya Mirası Listesi, Erişim tarihi: 25.10.2024, <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnnya-Miras%C4%B1-Listesi>
- Üçüncü, K. (2015). Dede Korkut ve Bayburt. *Ankara: Detay Yayıncılık*.
- Ünal, B. (2012). *Kentleşme Sürecinde Üniversitenin Rolü: Amasya İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ürkmek, D. ve Akbulut, D. (2020). Yerel yönetimlerde bir halkla ilişkiler aracı olarak festivallerin kullanımı. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 218-244.
- Zavalsız, Y. S., ve Öztürk, Y. E. (2020). Festivallerin yerel halk üzerindeki sosyo-kültürel etkileri: Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali Örneği. *Journal Of Humanities And Tourism Research*, 10(2), 456-474.

YEDİNCİ BÖLÜM:

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Mehmet Mert Paslı¹

GİRİŞ

Doğu Anadolu Bölgesi'nin yüzölçümü yaklaşık 170.000 km²'dir. Türkiye'nin toplam yüzölçümünün yaklaşık %21'ini kapsar ve ülkenin en geniş bölgesidir. Marmara ve Ege Bölgesi dışında tüm bölgelerle komşudur. Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü, Doğu Anadolu Bölgesi'dedir. Kış şartlarının görüldüğü bölge, Türkiye'nin en uzun süre karla kaplı bölgesidir (Zengin, 2006). Türkiye'nin en düşük nüfus yoğunluğunun olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesi'dir (İçişleri Bakanlığı, 2021). Türkiye'nin en geniş bölgesi olmasına rağmen nüfusun en düşük olduğu bölge olmasının nedeni; bölgenin yüksek ve zor bir topografyaya sahip oluşu, karasal iklimi, bitki örtüsü, toprak dağılışı ve hidrografik özellikler gibi fiziki coğrafya faktörleridir (Karakuzulu, 2006). Türkiye'nin en yüksek dağları Ağrı Dağı, Cilo Dağı, Süphan Dağı bu bölge topraklarında bulunmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi, Türkiye'nin en yüksek ortalama yükseltisine sahip olan bölgesidir ve bölge bu özelliğinden dolayı dağcılık, kampçılık, trekking ve kış sporları açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır (Gürdal, 2014). Bu tarz doğa aktivitelerin, turistlerin destinasyonu daha iyi deneyimlemelerine, destinasyonda daha uzun süre geçirmelerine ve bu süre zarfında yerel halkın turizmde daha fazla faydalanmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Kanca vd., 2022).

7.1. TARİHSEL VE KÜLTÜREL ARKA PLAN

Doğu Anadolu Bölgesi, birçok medeniyetin doğup yayıldığı bölgedir. Bölge geçmişte Malazgirt Savaşı gibi tarihi zaferlere ev sahipliği yapmıştır (Şenol, 2008; Ağbay, 2023). Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan her il köklü bir tarihi geçmişe sahiptir. Geçmişte bu topraklarda yaşayan her uygarlık (Urartular, Huriler, Asurlular, Hititler, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar) ardında tarihi ve dini eserler bırakmıştır. Camiler, mescitler, türbeler, kiliseler, tapınaklar, manastırlar, külliye gibi dini yapıların yanı sıra kaleler, kuleler, anıtlar, hanlar, kervansaraylar, hamamlar, köprüler, tabyalar, medreseler, mezarlıklar, kümbetler, bedestenler, çeşmeler ve höyükler günümüze kadar ulaşmıştır (Zengin, 2006).

¹ Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-0323-0461, E-posta: mert.pasli@giresun.edu.tr

7.2. DOĞU ANADOLU BÖLGESİNDEKİ FESTİVALLER

Hem kültürel hem de doğal kaynaklar açısından zengin olan Türkiye'nin öncelikli hedefinin, sahip olduğu her türlü kaynağı katma değerli hale getirerek kendi vatandaşlarının yaşam kalitesini yükseltmek olmalıdır (Özyurt ve Gülmez, 2020). Halkın yaşam kalitesini yükseltmek için yerel yönetimler başta olmak üzere tüm kurumların eşgüdümlü bir şekilde çalışması oldukça önemlidir.

Festivaller, gerçekleştiği bölgede işletmelerin iş hacmini artırmakta, stratejik kararlar için ölçütler belirlemekte ve ekonomiyi canlandırmaktadır. Festivallerin amacı, şehri veya şehre özgü olan ürünü tanıtarak yerel ekonomiye canlılık kazandırmak (Ertaş Sabancı ve Akbulut, 2024), festivali uluslararası boyuta taşıyarak bölgeye ziyaretçi çekmek ve bu ziyaretçilerin harcamalarıyla bölge ekonomisinin kalkınmasını sağlamaktır (Uslu vd., 2020). Doğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleşen festivallerin ortak noktası, destinasyonların tanıtımının yapılmasını ve bölgeye daha fazla ziyaretçi çekilmesini amaçlamaktır.

Gelişen teknoloji ve hızla artan rekabet birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de görülmektedir. Destinasyon yöneticileri, sektördeki hızlı değişimleri takip etmek ve küreselleşmeye bağlı olarak destinasyonlarını bu gelişmelere adapte etmek zorundadır. Turistik destinasyonların birbirleriyle rekabet edebilmesi ve kendi tanıtımlarını yapabilmesi için festivaller gibi etkinliklerin sayısı hızla artmaktadır (Çelikkanat Paslı ve Paslı, 2019; Çelikkanat Paslı ve Sergen, 2020). Doğu Anadolu'da yer alan şehirler incelendiğinde her ilde birçok festival ve şenlik düzenlendiği görülmektedir. Bu festivallerin bazıları kültürel festivaller olmakla birlikte bazıları da bölgede yetişen ürünlere yöneliktir.

Bu bölümde Doğu Anadolu Bölgesinde gerçekleşen çeşitli festivaller hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma kapsamında bilgi verilen festival sayısı kısıtlıdır. Bölgede gerçekleşen diğer festivallerin listesi tablo 7.1'de verilmiştir.

7.2.1. Tuzluca Kitap Kültür ve Çocuk Festivali, Tuzluca Fest

Arkeolojik ve prehistorik araştırmalar Iğdır ve çevresindeki yerleşim tarihinin çok eskiye dayandığını tespit etmektedir. Bölgenin başta Persler, Sümerler, Urartular, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlı İmparatorluğu olmak üzere birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı bilinmektedir (Güngördü, 2003: 174).

Festival, Türkiye'nin ilk ve tek mağara festivali olma özelliğini taşımaktadır. 11-15 Eylül 2024 tarihleri arasında Doğu Anadolu'nun önemli turizm merkezlerinden birisi olan Iğdır'daki Tuz Mağaralarında ilk kez düzenlenmiştir. Festival kapsamında kitap fuarı, çocuk tiyatrosu, konferanslar, söyleşiler, kum sanatı gösterisi, orta oyunu, sihirbaz gösterisi, okuryazar buluşmaları ve konser gibi çok sayıda etkinlik planlanmıştır (Şıktaş, 2024).

7.2.2. Ardahan Kültür ve Bal Festivali

2017 yılında “Ardahan Çiçek Balı” coğrafi işaret olarak tescillenmiştir. Arıcılar, Ardahan Kafkas Arısı Üretim, Eğitim ve Gen Merkezi’nden temin ettikleri sarıçam tahtalarla yapılan langstroth tipi kovanlar kullanarak arıcılık faaliyetlerini yürütmektedir. Üreticiler, Tarım ve Orman Bakanlığı genelgesi doğrultusunda ve Ardahan Valiliği’nin belirlediği yerlerde “Ardahan Çiçek Balı” üretmektedir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2020).

Ardahan ilinin önemli bir gastronomik ürünü olan balın tanıtılması için festivaller oldukça önemlidir. Bu nedenle Ardahan ilinde her yıl Ardahan Kültür ve Bal Festivali düzenlenmektedir. Festival, Ardahan’ın sosyokültürel unsurlarının ve balının tanıtılmasını amaçlamaktadır. Festival, bal ve arı üretimi (süzme bal, petek bal ve ana arı) alanında dereceye giren üreticilere ödüller vererek üreticileri teşvik etmektedir. Festivalde yöreye özgü halk oyunları, konserler ve yarışmalar gibi etkinlikler düzenlenerek ziyaretçilerin keyifli zaman geçirmeleri, Ardahan ilinin kültürel, gastronomik ve turistik yerlerinin tanıtılması hedeflenmektedir (Balcı, 2024: 569; Ardahan Belediyesi, 2023).

7.2.3. Sarıkamış Kış Oyunları Festivali

Kars coğrafyası, tarihte çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış olup sahip olduğu tarihi değerlerle Türkiye’nin, bölgenin ve şehrin geçmişi ile kültürü hakkında değerli bilgiler sunmaktadır. Sarıkamış Kış Oyunları Festivali, bu kültürün geçmişten günümüze aktarılmasında rol oynamaktadır (Akyol, 2022). Festival kapsamında, Kardan Heykeller Sergisi, Uzaktan Kumandalı Araç Yarışları, Çocuk Oyun Parkuru ve Paintball gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Bu etkinliklerin dışında cirit, kaşar kovalama, Off-Road yarışları da düzenlenmektedir. Şehitlere saygı konvoyu ve konser etkinlikleri de festivalin diğer önemli öğeleridir. Bu etkinliklerle Sarıkamış’ın tanıtımı ve gelişmesi hedeflenmektedir. Festivalin uluslararası bir boyut kazanması ve katılımcı sayılarının artması, bölge ekonomisine katkı sağlayacaktır (Sarıkamış Kaymakamlığı, 2017).

7.2.4. Frozen Festival

Erzurum ili sahip olduğu kültürel zenginlik ve turizm potansiyeli sayesinde özellikle kış turizminde Türkiye’nin önemli turistik destinasyonlarından bir tanesi haline gelmiştir. Bünyesinde barındırdığı kayak merkezleriyle kayak severlerin tercih ettiği turizm noktalarındandır. Dolayısıyla kış döneminde festival düzenlemek isteyen organizatörlerin de ilgisini çekmektedir.

Üniversite kış olimpiyatlarına ev sahipliği yapan Palandöken Kayak Merkezi, Türkiye’nin en iyi pist uzunluğu ve kalitesine sahip olup, toplamda 27 km uzunluğunda 19 piste sahiptir. Ücretli bir festival olan Frozen Festival özellikle gençlerin oldukça ilgisini çekmektedir. Frozen Festival, Türkiye’nin

en iyi kayak merkezlerinden biri olan Palandöken’de 2020 yılından beri gerçekleştirilmektedir. Festival kapsamında her seviyede kayak – snowboard yapanların katılabileceği yarışlar düzenlenmektedir. Festival katılımcılarına özel gece kayağı yapma imkanları tanınmaktadır. Ayrıca heykeltraşlar tarafından tamamen buzdan inşa edilen sahnede sanatçılar canlı müzik ve DJ performansları sergilemektedir (Frozen Festival, 2024).

7.2.5. Malatya Kültür Sanat Etkinlikleri ve Kayısı Festivali

Malatya ili, gastronomik ürünler bakımından incelendiğinde, özellikle kayısıyla ön plana çıkmaktadır. 2021 yılında Türkiye, 800 bin ton kayısı üretimi ile dünya toplam kayısı üretiminde birinci sırada yer almıştır. Türkiye kuru kayısı üretiminde dünya kuru kayısı üretiminin %52’sini karşılayarak ilk sırada yer almaktadır. Kayısı üretiminde Malatya önemli bir üretim merkezidir. “Malatya Kayısı”, Avrupa Birliği (AB) tarafından coğrafi işaret olarak tescil edilmiş bir üründür. Bu nedenle bu kadar öneme sahip olan gastronomik bir ürünün tanıtımının yapılması oldukça önemlidir (Hasdemir, 2023). Festivaller de bu tanıtımlarda önemli bir rol oynamaktadır.

Malatya, festivaller, şenlikler, geleneksel müzik, at binme, el sanatları, beslenme kültürü, balık tutma, yürüyüş, tarım turizmi, baraj gölleri, kaleler ve kiliseler gibi birçok tarihi, kültürel ve doğal güzelliklere ev sahipliği yapmaktadır. Uluslararası Kültür Sanat ve Kayısı Festivali, Malatya’da her yıl düzenlenen önemli etkinlikler arasında yer almaktadır (Gök ve Tuna, 2013). Festival kapsamında “En İyi Kayısı Yarışması” ve “Dağ Bisikleti” yarışması gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Kayısı Festivali fotoğraf sergisi, kayısı konulu paneller ve kortej yürüyüşleri de festival kapsamında yer almaktadır (Malatya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024a).

7.2.6. Muş Lale Festivali

Destinasyonları diğer destinasyonlardan ayıran birçok özellik bulunmaktadır. Sahip olduğu flora da bu özelliklerden bir tanesidir. Muş ilinde bulunan endemik bitki türlerinden bir tanesi Muş lalesi (*Tulipa sintenisii* Baker)’dir. Muş lalesinin “endemik” bir tür olması yani, dünyada yalnızca Türkiye’de yetişmesi oldukça önemlidir (Sayılan, 2008: 474).

Osmanlı İmparatorluğu tarihinde bir döneme adını veren ve ilk defa 6. yüzyılda Anadolu’dan Avrupa’ya götürüldüğü ifade edilen lale oldukça önemli bir bitkidir. Muş’un Korkut ilçesinde, kentın adıyla tescillenen lale çiçeğı adına her yıl festival düzenlenmektedir. Festival kapsamında yerel halk oyunları, konserler, yemek ikramları gibi etkinlikler düzenlenmektedir (Tarım ve Orman Ekranı, 2017).

Muş ili Korkut ilçesinde düzenlenen festival, kırsal turizm potansiyeli açısından oldukça önemli bir çekicilik unsurudur (Türk ve Toprak, 2019:

189). 2024 yılında 6. kez düzenlenen Muş Lale Festivali, bölgeye sosyal ve kültürel açıdan önemli faydalar sağlamaktadır. Festival, ziyaretçilere yeni insanlarla sosyalleşme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, geçmişten günümüze aktarılan geleneklerin ve göreneklerin yaşatılması konusunda da önemli bir rol oynamaktadır (Uslu vd., 2020). Muş ilinde, düşük gelir düzeyi yüksek işsizlik gibi olumsuz sosyo-ekonomik göstergeler nedeniyle, alternatif turizm türlerinin hayata geçirilmesi oldukça önemlidir. Festival kapsamında bölgeyi ziyaret eden turistlerin alışverişleri ve konaklamaları, ilçenin ekonomisini iyileştirirken, istihdamı artırmakta, yerel halka ek gelir sağlamak ve yaşam standardını yükseltmektedir. Dolayısıyla, olumsuz sosyo-ekonomik göstergeleri olumlu hale getirmek için festivalin fayda sağladığı söylenebilir (Sayılan, 2008; Uslu vd., 2020).

7.2.7. Bingöl Uluslararası Kısa Film Festivali

Film festivalleri, yapımcılar, yönetmenler ve sinema emekçilerinin, filmlerini izleyiciyle buluşturma olanağı buldukları en önemli platformlardır. Kısa film festivallerinin, üretilen filmlerin gelişmesi, yayılması ve gösterilmesi noktasında belirleyici organizasyonlar olduğu ifade edilebilir (Çakar Bikiç, 2020). Festivaller sırasında müzeler, galeriler gibi yerlerde etkinlikler düzenlenmektedir. Bu sayede sinemaseverler, film yapımcıları ve diğer sinema profesyonelleri bir araya gelerek etkileşim içerisinde olmaktadır. Böylece şehrin kültürel zenginliğini artırmakta ve bu sayede daha fazla turisti bölgeye çekmektedir (Wong, 2011). Filmlerin destinasyonlara yapılan ziyaretleri artırdığı bilinmektedir. Kısa filmlerin, festivalin gerçekleştirildiği şehri konu alması ve başka mecralarda yayınlanması, gelecekte şehre gelen ziyaretçi sayısının artmasına katkı sağlayacaktır. Bu artış ise, yerel halka çeşitli iş olanakları sunarak istihdam yaratacaktır (Uçar, 2020: 99).

Festivallerin toplumsal konular üzerinde farkındalık yaratma özelliğinin olduğu bilinmektedir. Bingöl Uluslararası Kısa Film Festivali, “Kalbimiz Gazze” temasıyla 2024 yılında 6. kez organize edilerek farkındalık yaratmıştır. En fazla film başvurusu Türkiye ve İran’dan olmak üzere 108 ülkeden 2005 başvuru yapılmış ve 32 film finale kalmıştır. Gazze’de yaşanan olumsuz durumların yanı sıra “depem, çevre duyarlılığı, göçmenler sorunu, modern bireyin yalnızlığı, taşra ve kent ikilemi, teknoloji ve görünürlük sarmalı, gönüllü sadelik” konularına yer verilmiştir (Bingöl Valiliği, 2024).

7.2.8. Munzur Kültür ve Doğa Festivali

Tunceli, geçmişten günümüze kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmış kültürel ve tarihi değerler bakımından oldukça zengin bir ildir. 2000 yılından beri düzenlenen Tunceli Munzur Doğa ve Kültür Festivali, yöre halkının kültürlerini, gelenek ve göreneklerini yaşattığı, geniş katılım

gösterdiği bir etkinliktir. Etkinlik kapsamında kortej yürüyüşü, paneller, konserler, belgesel gösterimleri, şiir etkinliği, tiyatro gösterileri gibi aktiviteler gerçekleştirilmektedir. Festivale Tunceliler başta olmak üzere yurt içinden ve yurt dışından yoğun bir katılım sağlanmaktadır. Festival döneminde Tunceli genelinde yaşanan turizm hareketliliği sosyo kültürel ve ekonomik yönden destinasyona fayda sağlamaktadır (Özgürel vd., 2015).

7.2.9. Uluslararası İnci Kefali Göçü Kültür ve Sanat Festivali

Türkiye'nin en büyük gölü olan Van gölündeki inci kefallerini konu alan, 2024 yılında 11. Uluslararası İnci Kefali Göçü Kültür ve Sanat Festivali düzenlenmiştir. Festival, çeşitli sanat etkinlikleriyle zenginleştirilmiş olup, festivalin merkezi olan bu bölge, doğal güzellikleriyle ziyaretçilerin dikkatini çekmektedir.

Van gölü, eşsiz coğrafi konumu, biyolojik çeşitliliği ve iklim koşulları sayesinde birçok canlı türüne ev sahipliği yapmaktadır. Van'ın kültürel, doğal ve ekonomik değerlerinden biri olan Van gölü havzasında yaşayan ve dünyada başka hiçbir yerde yetişmeyen bir tür olan inci kefali, gölün tatlı suda yaşayan balıkları ile tuzlu suda yaşayan balıkları için uygun olmayan tuzlu ve karbonatlı sulara yaşamlarını sürdürebilmektedir (Pınar vd., 2023). Geleneksel olarak kutlanan festival kapsamında halk oyunları gösterileri, ana sınıfı öğrencilerinin gösterileri, öğrenciler arasında düzenlenen İnci Kefali Göçü'nü konu alan şiir, öykü ve resim yarışmaları, yüz boyama ve uçurtma etkinlikleri, ses yarışmaları, İnci Kefali Göçü fotoğraf yarışması ve konserler düzenlenmektedir (Erciş Kaymakamlığı, 2022).

7.2.10. Cilo Festivali

Hakkâri ismini daha önce yörede yaşamış olan "Hakkar" kabilesinden almış olup "Hakkarlar'ın Şehri" anlamına gelmektedir. Araştırma sonuçlarına göre geçmişte bölgede Sümerler, Akadlar, Urartular ve Asurlular gibi medeniyetlerin yaşadığı tespit edilmiştir. Hakkâri, çeşitlilik arz eden coğrafi şartlarıyla doğa turizmi açısından yüksek potansiyele sahip bir ildir. Hakkâri'de diğer şehirlere oranla az sayıda festival düzenlense de bu festivaller çevre illerden gelen ziyaretçilerin ve yöre halkının bir araya gelerek geleneklerini yaşattığı, sosyalleşme fırsatları sunduğu ve ekonomik katkı sağladığı unutulmamalıdır. Bu kapsamda Türkiye'nin en yüksek festivali Cilo Fest Hakkari'de düzenlenmektedir (Hakkâri Valiliği, 2024; Şahin ve Kahraman, 2017).

2024 yılında Hakkâri'de Yüksekova ilçesinde 4 bin 135 rakıma sahip Cilo Dağları ve Sat Buzul Gölleri Milli Parkı'nda, 6.'sı düzenlenen Cilo Festivali, çevre illerden gelen ziyaretçiler ve yerel halk tarafından oldukça ilgi görmektedir. Festival kapsamında rafting, kano, doğa yürüyüşü, bisiklet sürmek, flyboard gibi birçok etkinlik yapılmaktadır. Festivalde rengarenk çadırlarda kamplar

yapılırken, konserler, yerel halk oyunları oynanmaktadır. 2024 yılında festivale yaklaşık 25000 kişinin katıldığı ifade edilmektedir (Sağlam ve Bilgin, 2024).

7.2.11. Adilcevaz Ceviz Festivali

Bitlis, ismini kentin ortasından yükselen ünlü kalesinden almaktadır. Selçuklu ve Osmanlı eserlerini bünyesinde bulunduran ilin turizm potansiyeli oldukça fazladır (Güngördü, 2003:165). Ancak turizmin bölgelere yaptığı olumlu etkilerden yeteri kadar yararlanamamaktadır. Bitlis, doğal güzellikleri, tarihi dokusu, kültürel zenginlikleri ve sosyal değerleriyle birçok turistik ürün çeşitliliğine sahip bir ildir. İldeki bu potansiyelin tanıtılması için çeşitli festivaller düzenlenmektedir. Bu festivallerden birtanesi de Adilcevaz Ceviz Festivalidir. 2023 yılında 26. Adilcevaz Ceviz Festivali kutlanmıştır. Her yıl ekim ayında Adilcevaz ilçesinde düzenlenen festival kapsamında bölgenin gastronomik bir ürünü olan cevizin tanıtımı amaçlanarak çeşitli sosyal, kültürel etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Festivalde folklor ve mehteran takımı gösterileri, halat çekme, bilek güreşi gibi yarışmalar düzenlenmektedir. Festival kapsamında Adilcevaz Cevizi hakkında bilgiler verilmekte, en iyi ceviz yarışması ve ceviz reçeli yarışması gibi etkinlikler de düzenlenmektedir (Savgın ve Belli, 2017; Selçuklu Gazetesi, 2023).

SONUÇ

Uzmanlaşmış bir dağıtım kanalına erişemeyen bir düşünce, ürün veya sanat eseri, bilgi kirliliği ve rekabetin yoğun olarak yaşandığı günümüzde varlığını uzun süre sürdürememektedir. Festivaller ise uygun dağıtım kanalları oluşturarak düşüncenin, ürün veya sanat eserinin varlığını sürdürmesi açısından oldukça önemlidir (Bilgili vd., 2012). Bu bölümde Doğu Anadolu Bölgesindeki festivaller incelenmiştir. Bölgede gerçekleşen festivallerin daha yaygın olarak gastronomik ürünlere ve rekreasyon etkinliklerine yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Festivaller, destinasyonların tanıtımı ve sosyal-ekonomik fayda sağlama açısından önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle, festivallerin kamu ve özel sektör kurumlarından bütçe ve tanıtım desteği alması, benzer festivallerin düzenlenebilmesini teşvik edecektir (Çelikkanat Paslı ve Paslı, 2019). Türkiye'nin topraklarının coğrafi yapısı ve üzerinde görülen iklim tipleri, her bölgede farklı tarım ürünlerinin yetişmesine ve bölgeler arası farklı yemek kültürlerinin oluşmasına neden olmaktadır (Çırak ve Gümüş, 2021; Karakayalı ve Kanca, 2022). Bu nedenle Doğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleşen festivallerde yöresel ürünlerin ve yöre gastronomisinin tanıtımının yapılması oldukça önemlidir. Festivaller kapsamında bölgenin sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal güzellikleri ön plana çıkartılmalıdır. Potansiyeli olan alternatif turizm türlerinin tanıtılması bölgeye yönelik yatırımları artırabilir.

Turizm bölgelerindeki arazilerin kullanımı ve alt yapı kararlarının yerel ve merkezi yönetimler tarafından doğru olarak planlanması gerekir. Altyapılara kaldıramayacağı yüklerin binmesi, doğal kaynakların yok olması tehlikesini beraberinde getirecektir (Özgen, 2010). Özellikle festivaller gibi etkinlikler gerçekleştirilirken taşıma kapasitelerine dikkat etmek gerekmektedir.

Doğu Anadolu Bölgesinde düzenlenen festivallerin birçoğunun valilik, belediye gibi kamu kurum veya kuruluşları destekli olduğu görülmektedir. Girişimcilerin veya özel sektörde festival organizasyonu yapan kişilerin teşvik edilerek bölgeye çekilmesi ekonomik yönden birçok festivalin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayabilir. Sponsorluklar verilerek, maddi yönden sıkıntısı olan festivallerin iptal edilmelerinin önüne geçilebilir. Çünkü Türkiye’de bir hevesle başlayıp arkası gelmeyen festivallerin sayısı oldukça fazladır. Genellikle ekonomik sıkıntılar nedeniyle gerçekleşmeyen festivaller, bazen de yerel yöneticilerin tercihleri nedeniyle iptal edilmektedir. Bu durumun sonucu olarak, yerel halk ve yerel işletmeler hem sosyal yönden hem de ekonomik yönden kayıplar yaşamaktadır. Dolayısıyla festivaller düzenlenirken iyi düşünülmesi, günü kurtarmak yerine geleceğin planlanmasının yapılması oldukça önemlidir.

Tablo 7.1. Doğu Anadolu Bölgesinde Düzenlenen Diğer Festivaller

Şehir/ Yer	Festival Adı	Festival Teması
Ağrı	Geleneksel Taşlıçay Balık Gölü Festivali	Kültür
Ağrı	Ağrı Dağı Müzik Festivali	Sanat
Ardahan	Ardahan Bal Festivali	Gastronomi
Ardahan	Göle Ulusal Kaşar Festivali	Gastronomi
Ardahan	Çıldır Göl Festivali	Kültür
Ardahan	Çıldır Altın At Uluslararası Kış Festivali	Spor
Bingöl	Binşifa Bingöl Bal Festivali	Gastronomi
Elazığ	Elazığ Gastronomi Festivali	Gastronomi
Erzincan	Vali Recep Yazıcıoğlu Geleneksel Doğa Sporları Festivali	Spor
Erzincan	Geleneksel Kayısı (Erik) Kültür ve Sanat Festivali	Gastronomi
Erzincan	Doğa Kültür ve Tulum Peyniri Festivali	Gastronomi
Erzincan	Bal Festivali	Gastronomi
Erzincan	Kültür Sanat Tulum Peyniri Leblebi ve Bakır Festivali	Gastronomi
Erzincan	Çayırılı Aşık Davut Sulari Anma Kültür Festivali	Kültür
Erzincan	Üzümlü Belediyesi Kültür, Turizm ve Üzüm Festivali	Gastronomi
Erzurum	Şenkaya Bal Festivali	Gastronomi
Hakkâri	Kar Festivali	Spor
Hakkâri	Ters Lale ve Uçkun Festivali	Kültür
Hakkâri	Tiyatro Festivali	Sanat
Iğdır	Iğdır Kayısı Festivali	Gastronomi
Kars	Sarıkayış Kristal Kar Festivali	Spor
Malatya	Geleneksel Darende Zengibar Karakucak Güreş ve Kültür Festivali	Kültür
Malatya	Malatya Uluslararası Film Festivali	Sanat
Muş	Kar-Buz Festivali	Spor
Tunceli	Pülümür Bal Festivali	Gastronomi
Tunceli	Çemişgezek Dut ve Peynir Festivali	Gastronomi
Tunceli	Pertek Dut Festivali	Gastronomi
Tunceli	Munzur Kültür ve Doğa Festivali	Kültür
Van	Akdamar Badem Çiçeği Festivali	Kültür

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinden alınan bilgilerle yazar tarafından derlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Ağbay, N. C. (2023). Ahlat 1071 Malazgirt Zaferi Kutlamalarının Etkinlik Turizmi Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Social Sciences Research Journal*, 12(12), 1513-1523.
- Ağrı İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://agri.ktb.gov.tr/>.
- Akyol, C. (2022). Doğal ve Kültürel Kaynaklara Dayalı Turizm: Kars Destinasyonu. *Journal of Applied Tourism Research*. (3)1, 81-94.
- Ardahan Belediyesi (2023). Bal Festivali Büyük Bir Coşkuyla Başladı. Erişim Tarihi: 08.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.ardahan.bel.tr/haberler/bal-festivali-buyuk-bir-coskuyla-basladi-619>
- Ardahan İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://ardahan.ktb.gov.tr/>.
- Balcı, S. (2024). Ardahan ve Kars Kentlerinin Gastronomik Kimliğinin Oluşmasında Bal ve Kaşarın Konumu. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 17(46), 562-578.
- Bilgili, B., Yağmur, Ö. ve Yazarkan, H. (2012). Turistik ürün olarak festivallerin etkinlik ve verimliliği üzerine bir araştırma (Erzurum-Oltu Kırdag Festivali örneği). *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(2), 117-124.
- Bingöl İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://bingol.ktb.gov.tr/>.
- Bingöl Valiliği (2024). 6. Bingöl Uluslararası Kısa Film Festivali Başladı. Erişim Tarihi: 08.12.2024, Erişim Adresi: <http://www.bingol.gov.tr/6-bingol-uluslararasi-kisa-film-festivali-basladi>.
- Çakar Bikiç, N. (2020). Pandemi Etkisi: Kısa Film Festivalleri ve Yaşanan Dönüşüm Üzerine Bir Değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(2), 1234-1261.
- Çırak, K. ve Gümüş, B. (2021). Yerel Halkın Gastronomi İmajı ve Yenilik Korkusu Algılarının Yiyecek Tüketim Niyetine Etkisi. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 10(1), 80-103.
- Çelikkat Paslı, N. ve Paslı, M. M. (2019). Festival Turizmi kapsamında yöresel mutfak kültürünün değerlendirilmesi: Bodrum Halikarnassos İki Yaka Festivali Örneği. İ. Elagöz, A. Gezer, A. Yılmaz ve G. Erdoğan, (Editörler). *Sosyal Bilimler Alanında Araştırma Makaleleri – 4* içinde (247-254). Gece Akademi.
- Çelikkat Paslı, N. ve Sergen, Y. (2020). Turizmde Risk Kaynakları Mikro Riskler. M. Tuna (Editör) *Turizmde Risk Yönetimi* içinde (115-154). Detay Yayıncılık.
- Elazığ İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://elazig.ktb.gov.tr/>.
- Erciş Kaymakamlığı (2022). 10. Uluslararası İnci Kefali Göçü Kültür ve Sanat Festivali. Erişim Tarihi: 08.12.2024, Erişim Adresi: <http://www.ercis.gov.tr/10-uluslararasi-inci-kefali-gocu-kultur-ve-sanat-festivali>
- Ertay Sabancı, A. ve Akbulut, E. (2024). Evaluation of Gastronomic Elements of Railway Travel Routes in Turkey. İ. Yazıcıoğlu, Ö. Yayla, A. Işın, F. Bayram ve E. Yalçın (Editörler). *Contemporary Studies and Theories in Gastronomy and Food Science* içinde (381-393), Peterlang Publishing.
- Erzincan İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://erzincan.ktb.gov.tr/>.
- Erzurum İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://erzurum.ktb.gov.tr/>.
- Frozen Festival (2024). Benzersiz bir kış deneyimi. Erişim Tarihi: 08.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.frozenfestival.org/>
- Gök, A. ve Tuna, H. (2013). Turizm Pazarlaması Açısından Malatya İlinin Potansiyelinin Belirlenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15(24): 01-11.
- Güngördü, E. (2003). *Türkiye'nin Turizm Coğrafyası (Doğal ve Tarihi Coğrafya Açısından)*. Nobel Yayın.
- Gürdal, M. (2014). *Türkiye Turizm Coğrafyası Profesyonel Turist Rehberi ve Gezi Kılavuzu*. Nobel Yayınevi.
- Hakkâri İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://hakkari.ktb.gov.tr/>.

- Hakkâri Valiliği, (2024). Tarih. Erişim Tarihi: 08.12.2024, Erişim Adresi: <http://www.hakkari.gov.tr/ilimiz-tarihi>.
- Hasdemir, M. (2023). *Ürün Raporu Kayısı*. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü.
- İğdir İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://igdir.ktb.gov.tr/>.
- İçişleri Bakanlığı (2021). Türkiye'nin Nüfus Haritası. Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.icisleri.gov.tr/turkiyenin-nufus-haritasi-10072021>
- Kanca, B., Karakayalı, Z. ve Uçar Ö. (2022). Determination of Giresun Province Alternative Hiking Routes within the Scope of Nature Tourism, *Kent Akademisi Dergisi*, 15(2):506-515.
- Karakayalı, Z. ve Kanca, B. (2022). *Yenilebilir Yabani Bitkilerin Gastronomik Değeri*. Detay Yayıncılık.
- Karakuzulu, Z. (2006). Doğu Anadolu Bölgesinde Nüfus Dağılımında Görülen Farklılıklar. *IV. Ulusal Coğrafya Sempozyumu. (25-26 Mayıs)*. Ankara.
- Kars İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://kars.ktb.gov.tr/>.
- Malatya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2024a). 26. Malatya Kültür Sanat Etkinlikleri ve Kayısı Festivali Bugün Başlıyor. Erişim Tarihi: 05.12.2024, Erişim Adresi: <https://malatya.ktb.gov.tr/TR-374576/26-malatya-kultur-sanat-etkinlikleri-ve-kayisi-festival-.html>.
- Malatya İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024b). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://malatya.ktb.gov.tr/>.
- Muş İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://mus.ktb.gov.tr/>.
- Özgen, N. (2010). Doğu Anadolu Bölgesi'nin Doğal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Planlamaya Yönelik Öneriler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 7(1), 1385-1416.
- Özgürel, G., Alan, R., ve Bingöl, Z. (2015). Yerel kalkınmada bir araç olarak festivaller: Munzur Kültür ve Doğa Festivali. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 5(2), 113-121.
- Özyurt, P. M. ve Gülmez, M. (2020). Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Bireysel ve Toplumsal Yaşam Kalitesine Etkileri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 31(1), 52-62.
- Pınar, S., Aksoy, F., Pınar, R. ve Alioğlu, S. (2023). Van Gölünün Endemik Değeri: İnci Kefali (Alburnus tarichi [Guldenstaedtii, 1814]). *Akademik Et ve Süt Kurumu Dergisi* (5), 31-35.
- Sağlam, O. ve Bilgin, Ö. (2024). Sat Buzul Gölleri, 6. Cilo Festivali'ne ev sahipliği yapıyor. Erişim Tarihi: 08.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/sat-buzul-golleri-6-cilo-festivaline-ev-sahipligi-yapiyor/3300297>
- Sarıkamış Kaymakamlığı (2017). 4.Sarıkamış Kış Oyunları Festivali. Erişim Tarihi: 08.12.2024, Erişim Adresi: <http://www.sarikamis.gov.tr/4sarikamis-kis-oyunlari-festivali>
- Savgın, E.C. ve Belli, S. (2017). Bitlis İlinin Turizm Çeşitliliğinin İncelenmesi, *International Journal of Academic Value Studies*. 3(17), 01-13.
- Sayılan, H. (2008). Endemik bir bitki türü olan Muş Lalesi'nin (Tulipa sintensis Baker) botanik turizmi (bitki gözlemciliği) amaçlı değerlendirilmesi. *V.Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı (16-17 Ekim)*, Ankara.
- Selçuklu Gazetesi, (2023). Adilcevaz'da "26. Ceviz Festivali ve Kültür Etkinlikleri" düzenlenecek. Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.selcuklugazetesi.com.tr/adilcevaz-da-26-ceviz-festivali-ve-kultur-etkinlikleri-duzenlenecek/2711/>.
- Şahin, G. ve Kahraman, M. (2017). Hakkâri'nin Turizme Yönelik Potansiyelleri Hakkında Bir Değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi* (34), 1-21.
- Şenol, F. (2008). *Turizm Coğrafyası*. Detay Yayıncılık.
- Şıktaş, A. (2024). Türkiye'nin İlk Tuz Mağara Kitap, Kültür ve Çocuk Festivali İğdir'da Başladı. Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.yesiligdir.com/turkiye-nin-ilk-tuz-magara-kitap-kultur-ve-cocuk-festivali-igdir-da-basladi/39974/>.
- Tarım ve Orman Ekranı (2017). Muş'ta "Lale Festivali" düzenlendi. Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.tarimtv.gov.tr/tr/video-detay/mus-ta-lale-festivali-duzenlendi-8241>
- Tunceli İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://tunceli.ktb.gov.tr/>.

- Türk Patent ve Marka Kurumu (2020). Ardahan Çiçek Balı. Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://ci.turkpatent.gov.tr/Files/GeographicalSigns/502d86bf-320d-43dd-9395-608613a1bab0.pdf>.
- Türk, O. ve Toprak, L. S. (2019). Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Muş İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 185-192.
- Uçar, Ö. (2020). Film Turizmi. Ç.Ertaş ve B. Kanca (Editörler). *Turizmin Geleceği: Yeni Deneyimler içinde* (83-104). Detay Yayıncılık.
- Uslu, F., Tekin, Z. ve Çotul, A. (2020). Yerel İşletmeler İçin Stratejik Bir Vizyon: Festival Turizmi (Korkut Lale Festivali). *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(UMS'20), 169-180.
- Van İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2024). Erişim Tarihi: 06.12.2024, Erişim Adresi: <https://van.ktb.gov.tr/>.
- Wong, C. H. (2011). *Film festivals: Culture, people, and power on the global screen*. Rutgers University Press.
- Zengin, B. (2006). *Turizm Coğrafyası: Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası*, Değişim Yayınları.